

**UDSKRIFT
AF
HØJESTERETS DOMBOG**

**HØJESTERETS DOM
afsagt tirsdag den 15. januar 2019**

Sag 226/2015

(1. afdeling)

Claus Ørskov,

Henrik Lasse Lindblad

og

Henrik Juul

(advokat Morten Samuelsson og advokat Jens Christensen for alle)

mod

Finansiel Stabilitet

(advokat Claus Juel Hansen og advokat Kim Trenskow)

Biintervenient: Finanstilsynet (advokat Peter Hedegaard Madsen)

I tidligere instans er afsagt dom af Østre Landsrets 13. afdeling den 9. oktober 2015.

I pådømmelsen har deltaget syv dommere: Thomas Rørdam, Jon Stokholm, Vibeke Rønne, Jens Peter Christensen, Hanne Schmidt, Jan Schans Christensen og Kristian Korfits Nielsen.

Påstande

Appellanterne, Claus Ørskov, Henrik Lasse Lindblad og Henrik Juul, har nedlagt påstand om frifindelse, subsidiært betaling af et mindre beløb end påstået af indstævnte.

Indstævnte, Finansiel Stabilitet, har nedlagt påstand om, at Claus Ørskov, Henrik Lasse Lindblad og Henrik Juul principalt solidarisk, subsidiært alternativt, skal betale 185.052.749,14 kr. for så vidt angår Claus Ørskov og Henrik Lasse Lindblad og 179.052.749,14 kr. for så vidt

angår Henrik Juul, subsidiært betale mindre beløb, alt med procesrente fra den 20. december 2010.

Supplerende sagsfremstilling

Finans Danmark har den 2. august 2018 afgivet et responsum om, hvad der kan anses for sædvanlig pengeinstitutpraksis. Finans Danmark har i meget vidt omfang anset de spørgsmål, som parterne har stillet, for at falde uden for sin responderende virksomhed eller har ikke fundet det muligt at angive en sædvanlig pengeinstitutpraksis på området. Finans Danmark har i øvrigt afgivet bl.a. følgende svar på parternes spørgsmål:

”Appellanternes spørgetema

...

Spørgsmål C

Finans Danmark anmodes om at oplyse, om sædvanlig pengeinstitutpraksis i perioden 2006-2009 kan bestemmes entydigt uden hensyn til forretningskoncept, kundesammensætning, risikoprofil og størrelse, herunder f.eks. følgende momenter:

- a. Pengeinstitutts størrelse, f.eks. i forhold til Finanstilsynets gruppeinddeling, gruppe 1-4.
- b. Pengeinstitutts forretningsstrategi
- c. Det kundesegment, som pengeinstituttet sigter efter
- d. Pengeinstitutts risikoprofil
- e. Pengeinstitutts erfaring og kendskab til et forretningsområde
- f. Om der er tale om (idet opremsningen alene er tænkt som eksempler):
  - i. en sparekasse
  - ii. et mindre lokalt forankret pengeinstitut primært med private kunder
  - iii. et mellemstort pengeinstitut
  - iv. et pengeinstitut med internationale aktiviteter
  - v. et specialiseret pengeinstitut med betydelige investment banking aktiviteter

Finans Danmarks svar på spørgsmål C.

Det er Finans Danmarks vurdering, at en praksis skal være ensartet i pengeinstitutterne og dermed uafhængig af de nævnte parametre, for at der kan statueres sædvanlig pengeinstitutpraksis.

...

Spørgsmål E

I anledning af indstævntes spørgsmål 1 og under hensyn til Finanstilsynets vejledning nr. 10114 af 22. december 2006 (herefter benævnt ”§ 71-vejledningen”) punkt 102, hvorefter bestyrelse og direktion i pengeinstituttet skal fastlægge en kreditpolitik, som fastsætter de overordnede retningslinjer for kreditgivning og håndtering af engagementer, anmodes Finans Danmark om at oplyst:

- a. Om det i perioden 2006-2009 var uforeneligt med sædvanlig pengeinstitutpraksis, såfremt bestyrelsen fraveg eller tillod fravigelser af sine egne retningslinjer, i det omfang

en sådan fravigelse ikke var i strid med lovgivningen eller i øvrigt måtte anses for uforsvarlig (jf. Østre Landsrets dom af 7. november 2017 i Roskilde Bank-sagen, s. 481).

Finans Danmarks svar på spørgsmål Ea.

Eftersom det enkelte pengeinstitut selv kan ændre sine egne retningslinjer inden for lovgivningens rammer, ville og vil det ikke nødvendigvis være uforeneligt med sædvanlig pengeinstitutpraksis at fravige eller at tillade fravigelser af egne retningslinjer i det omfang, en sådan fravigelse ikke var/er i strid med lovgivningen eller i øvrigt måtte/må anses for uforsvarlig.

...

Spørgsmål H

I anledning af indstævntes spørgsmål 3, litra b, anmodes Finans Danmark om at oplyse:

...

d. Om det i perioden 2006-2009 var sædvanlig pengeinstitutpraksis, at bestyrelsen på egen hånd, uden støtte i kreditindstillinger, selv udfærdigede risikovurderinger.

Finans Danmarks svar på spørgsmål Hd.

Nej.

e. Om det i perioden 2006-2009 var sædvanlig pengeinstitutpraksis, at bestyrelsen i et pengeinstitut ved bevilling af lån og forhøjelser af lån som udgangspunkt lagde de oplysninger til grund, som fremgik af kreditindstillingen og eventuelle medfølgende bilag.

Finans Danmarks svar på spørgsmål He.

Det var sædvanlig pengeinstitutpraksis i den nævnte periode at lægge de oplysninger til grund, som fremgik af kreditindstillingen og eventuelle bilag.

f. Om den forklaring, som en tidligere vicedirektør i Finanstilsynet, har givet i Østre Landsrets dom af 7. november (bilag 1, forklaringer, side 540) ”Bestyrelsen skal ikke selv foretage det arbejde, som kreditafdelingen skal udføre, f.eks. følsomhedsanalyser” er forenelig med sædvanlig pengeinstitutpraksis i perioden 2006-2009.

Finans Danmarks svar på spørgsmål Hf.

Det var og er sædvanlig pengeinstitutpraksis, at bestyrelsen ikke selv foretog/foretager det arbejde, som kreditafdelingen skal udføre.

Spørgsmål I

I anledning af indstævntes spørgsmål 3, litra c, anmodes Finans Danmark om at udtale sig om følgende:

a. Om de følgende præmisser i Østre Landsrets dom af 7. november 2017 i Roskilde Bank-sagen, s. 481, er uforenelige med sædvanlig pengeinstitutpraksis i perioden 2006-2009: ”Bestyrelsens kan i enhver henseende fravige eller tillade fravigelser af sine egne retningslinjer, i det omfang en sådan fravigelse ikke er i strid med lovgivningen eller i øvrigt må anses for uforsvarlig”.

Finans Danmarks svar på spørgsmål Ia.

Præmisserne er ikke uforenelige med sædvanlig pengeinstitutpraksis.

b. Om de følgende præmisser i Østre Landsrets dom af 7. november 2017 i Roskilde Bank-sagen, s. 463, er uforenelige med sædvanlig pengeinstitutpraksis i perioden 2006-2009: ”Det kan imidlertid ikke i sig selv anses for ansvarspådragende, at bankens kreditpolitik er blevet fraveget. Afgørende er således, om en sådan fravigelse konkret må anses for saglig og velbegrundet”.

Finans Danmarks svar på spørgsmål Ib.

Det var og er i overensstemmelse med sædvanlig pengeinstitutpraksis, at en banks kreditpolitik kunne/kan fraviges af bestyrelsen, såfremt fravigelsen kunne/kan anses for saglig og velbegrundet og inden for lovgivningens rammer.

...

Spørgsmål K

I anledning af indstævntes spørgsmål 3, litra e, anmodes Finans Danmark om at oplyse:

...

c. Om det var uforeneligt med sædvanlig pengeinstitutpraksis i perioden 2006-2009 at bevilge eller forhøje et lån eller foretage en anden disposition, såfremt et bestyrelsesmedlem eller et af denne ejet eller kontrolleret selskab havde en forretningsrelation til kunden og derigennem interesse i lånet eller dispositionen, hvis dispositionen i et samlet skøn vurderes at være i pengeinstitutts interesse.

Finans Danmarks svar på spørgsmål Kc.

Det var ikke uforeneligt med sædvanlig pengeinstitutpraksis, men det pågældende bestyrelsesmedlem ville efter lovgivningens regler om habilitet skulle overveje, om vedkommende kunne deltage i bestyrelsens behandling af sagen.

...

Indstævntes spørgetema

...

Spørgsmål 3

...

d. Finans Danmark bedes oplyse, om det er i overensstemmelse med god og/eller sædvanlig pengeinstitutpraksis, at et pengeinstituts bestyrelse – i tilfælde, hvor udlån bevilges af bestyrelsen – generelt fraviger eller undlader at iagttage pengeinstitutts kreditpolitik og forretningsgange for kreditgivning, og i bekræftende fald redegøre for, hvordan bestyrelsen som øverste bevillingsmyndighed garderer sig mod kreditrisikoen herved i de enkelte sager.

Finans Danmarks svar på spørgsmål 3d.

Det er ikke i overensstemmelse med sædvanlig pengeinstitutpraksis, at et pengeinstituts bestyrelse – i tilfælde, hvor udlån bevilges af bestyrelsen – generelt fraviger eller undlader at iagttage pengeinstitutts kreditpolitik og forretningsgange for kreditgivning.”

Forklaringer

Til brug for Højesteret er der afgivet forklaring af Henrik Juul.

Henrik Juul har forklaret bl.a., at det meget omfattende materiale, som Finanstilsynet anmodede om i forbindelse med inspektionen i juni 2007, fremgår af tilsynets brev af 12. juni 2007 under overskriften ”II Bankens kreditrisici”, hvor der er 18 underliggende punkter med opregnet materiale. Hvordan indberetningen af materialet skulle ske, fremgår af Finanstilsynets vejledning herom af samme dato. Capinordic Bank udleverede alt det materiale, som Finanstilsynet anmodede om. Herudover udleverede Capinordic Bank oplysninger om de enkelte engagementer i form af kreditindstillinger, årsregnskaber samt eventuelle vurderingsrapporter og budgetter.

Finanstilsynet anmodede i september 2009 om et møde med Capinordic A/S og Capinordic Bank. Under mødet blev halvårsregnskabet gennemgået, og Finanstilsynet havde nogle spørgsmål til det. De redegjorde for, at banken var ved at skifte profil over mod det, som de kaldte ”grønne projekter”, altså ændre udlånsbogen. Mødet resulterede i, at Finanstilsynet meddelte, at der ville komme en inspektion.

Forud for inspektionen – omkring den 15. oktober 2009 – sendte Capinordic Bank et ganske omfangsrigt materiale bestående af 48 ringbind til Finanstilsynet.

Finanstilsynets inspektion blev gennemført den 3. og 4. december 2009. Finanstilsynet læste bestyrelsesreferater og bestyrelsesprotokoller. Finanstilsynet delte sig op i to hold. Det ene hold gennemgik kreditområdet, hvor han var til stede noget af tiden. Det andet hold gennemgik markedsområdet, hvor kreditdirektør Michael Mikkelsen var den ledende figur. Han havde opfattelsen af, at inspektionen forløb ganske fornuftigt. Finanstilsynet havde selvfølgelig nogle spørgsmål, og der var nogle ting, som de skulle eftersende til Finanstilsynet, men det var ikke helt usædvanligt.

Den 23. december 2009 varslede Kammeradvokaten et omstødelseskrav vedrørende EuroTrust A/S på 140 mio. kr. Det drøftede bestyrelsen i begyndelsen af januar 2010. På det tidspunkt begyndte der at komme spørgsmål fra Finanstilsynet vedrørende bl.a. EuroTrust. Finanstilsynet bad om at få synliggjort nogle værdier i EuroTrust, og Finanstilsynet konstaterede, at der var de bagvedliggende værdier. Herefter spurgte Finanstilsynet til juraen vedrørende det varslede omstødelseskrav.

På bestyrelsesmødet den 6. januar 2010 drøftede bestyrelsen de retssager, der var kommet, og som de på daværende tidspunkt opgjorde til ca. 176 mio. kr. Det var primært krav vedrørende Synerco ApS under konkurs. Det var bestyrelsens vurdering, at kravene kunne holdes inden for de operationelle risici, som banken havde opgjort efter den gældende standardformel. Han mente, at de havde holdt ca. 24 mio. kr. til retlige risici. På baggrund af de meldinger om nedskrivninger, som Finanstilsynet drypvis var kommet med, besluttede bestyrelsen, at han skulle meddele Finanstilsynet, at hvis Finanstilsynet blev ved med at forhøje kravene til banken, kunne banken ikke overholde sit solvenskrav. Hertil svarede Finanstilsynet, at så skulle banken bare have noget mere kapital.

Finanstilsynet afgav under et møde den 18. januar 2010 en afrapportering til direktionen, hvor tonen var skærpet. Det var et møde på 1-1,5 time. Der var ikke tale om en sædvanlig afrapportering fra Finanstilsynet. Det normale ville være, at Finanstilsynet havde præsenteret en egentlig afrapporteringsrapport. Til eksempel kan henvises til afrapporteringen fra 2007. Det er ikke normalt, at Finanstilsynet præsenterer Power Points. Power Point præsentationen fremstod foreløbig. Han ved ikke, om Finanstilsynet efterfølgende lavede en egentlig afrapportering for perioden 2009/2010, sådan som tilsynet har pligt til efter lov om finansiel virksomhed § 346.

På baggrund af mødet skrev han den 19. januar 2010 til Lasse Lindblad om, at det kunne blive nødvendigt med en kapitaltilførsel til banken på 50 mio. kr. På et bestyrelsesmøde i moderselskabet samme dag fik Lasse Lindblad tilsagn om, at moderselskabet ville tilføre banken et sådant kapitalindskud. Senere samme dag blev Lasse Lindblad fyret som koncerndirektør. Personalet blev samlet, og den nye direktør for moderselskabet, Henrik Vad, blev præsenteret. Herefter bad Henrik Vad ham om en række oplysninger. Han havde tavshedspligt, fordi Henrik Vad var koncerndirektør og ikke sad i bankens bestyrelse. De aftalte derfor, at Henrik Vad blev ansat som konsulent for banken og dermed kunne få indblik i bankens forhold. Henrik Vad bad om en oversigt over de engagementer, som Lasse Lindblad havde berøring med. Det gik op for ham, at de ville opsiges DKA Consult A/S' engagement, som var en kredit på 25 mio. kr., der var uopsigelig i en periode.

Lasse Lindblads bistand i visse engagementer var nødvendig, fordi han var en dygtig investment banker med forhandlingstalent, know how og god relation og kendskab til kunderne. Det

var naturligt at trække på et bestyrelsesmedlem med den viden, som Lasse Lindblad havde, og det ville være dumt at lade være.

Den 21. januar 2010 var bestyrelsen til et afrapporteringsmøde hos Finanstilsynet under tilstedeværelse af tilsynets direktør, Ulrik Nødgaard, og her var tonen blevet noget spids. Det var første gang, han hørte, at banken var under skærpet tilsyn. Meldingen fra Finanstilsynet var, at banken nu var i en truet situation. Finanstilsynet oplyste, at banken skulle opgøre et nyt solvensbehov, og at Finanstilsynet ville sende et brev, som bad banken om at redegøre for konsekvenserne af de risici, som Finanstilsynet havde påpeget under mødet. Han forsøgte på mødet den 21. januar 2010 at kommentere Finanstilsynets præsentation, men der var ingen lydhørhed fra Finanstilsynet. Der var ingen høringsproces. Finanstilsynets brev kom fredag den 22. januar 2010 og gav banken en deadline til den 29. januar 2010.

I ugen, der startede den 25. januar 2010, undersøgte han sammen med især Henrik Vad og bankens revisor, PwC, de risici, som Finanstilsynet havde påpeget, herunder særligt risiciene vedrørende retssagerne. De bad også eksterne advokater om at gennemgå de modtagne stævninger og vurdere risiciene. Der var kravet på 88 mio. kr. fra Synerco ApS under konkurs. Advokat Jens Arnesen vurderede, at dette krav ikke udgjorde en risiko. Der var også et krav på 52 mio. kr. fra Lorenz Jørgensen. Advokat Skjalm von Bülow vurderede, at dette krav ikke udgjorde en risiko. Herudover var der det varslede krav på 140 mio. kr. fra EuroTrust A/S under konkurs. Dette krav, som på grund af størrelsen var særligt alvorligt, blev vurderet af både advokat Jens Arnesen og professor Anders Ørgaard fra Syddansk Universitet. Deres konklusion var, at kravet ikke udgjorde nogen nævneværdig risiko.

De retlige risici skulle opgøres under de operationelle risici, som skulle opgøres for et år ad gangen. Han forstod ikke, hvordan man kunne komme frem til, at de retlige risici var så store. Derfor havde det været interessant at se, hvordan det var gået med retssagerne. Forløbet havde efter hans opfattelse vist, at de retlige risici var blevet overvurderet. Det var de retlige risici, der til sidst gjorde, at moderselskabet ikke ville være med længere, uagtet at moderselskabet havde stillet en garanti på 200 mio. kr. for en kapitaltilførsel. Kravene om nedskrivninger var sværere at vurdere, fordi han ikke havde været en del af afviklingen. I dagbøgerne for Toldbodgade 10 B ApS og Administrationsselskabet af 1. august 2008 ApS stod, at man ikke foretog sig yderligere omkring realisation, fordi det spillede en rolle i Carsten Fodes ledelsesan-

svarssag. Det ville være interessant at se dagbøgerne for de øvrige engagementer og dermed se, hvordan engagementerne var blevet afviklet, herunder om afvikling var sket bedst muligt.

Den 27. januar 2010 blev han ringet op af den svenske chef. Hun fortalte, at hun var blevet indkaldt til et møde i Finansinspektionen i Sverige på baggrund af en opringing, som Finansinspektionen havde fået fra Finanstilsynet i Danmark. Resultatet af mødet i Finansinspektionen blev, at banken skulle undlade at modtage indlån i Sverige over 500.000 svenske kr. Finanstilsynet bad herefter om yderligere oplysninger, herunder indlånsoversigter og kursregulering, og han fik spørgsmålet, hvordan de svenske indskydere var dækket, hvis banken blev nødlidende. Det mente han, at Finanstilsynet lige så godt kunne svare på, men det brugte de noget tid på at undersøge.

Den 28. januar 2010 havde han det meste af dagen møde med PwC, der spurgte ind til engagementerne. Kl. ca. 15.30 fik han besøg af Henrik Vad og en advokat fra Accura, som meddelte ham, at han var afskediget og suspenderet. Da afskedigelsen af Lasse Lindblad havde været tumultarisk, blev det aftalt, at hans afskedigelse skulle foregå stille og roligt. Han skulle forholde sig i ro, indtil fondsbørsmeddelelsen var ude, hvorefter han kunne sige farvel til kollegerne. Der blev samme dag afskediget 9 andre medarbejdere, herunder kreditchef Michael Mikkelsen, som blev opsagt med et varsel på 6 måneder, og direktør for investment banking Niels Kryger Andersen, som blev opsagt med et varsel på 12 måneder. Han overbragte dem meddelelsen om afskedigelsen sammen med Henrik Vad. Da han var kørt hjem, blev han ringet op af Henrik Vad, som spurgte, hvad der skulle ske med en del af engagementet med Olimcom. Da han ikke længere havde adgang til bankens systemer, meddelte han, at det ville være rigtigst, at Henrik Vad i stedet talte med Michael Mikkelsen. Han oplyste til Henrik Vad, at der var deadline for tilbagemeldingen til Finanstilsynet den 29. januar 2010.

Adspurgt om sammenhængen mellem Capinordic Banks egenkapital og de lidte tab forklarede han, at Finanstilsynet anvender en "Fit and Proper"-vurdering, hvor det bl.a. indgår, hvor meget der er nedskrevet i procent i forhold til bankens egenkapital. Ved anvendelse af de oplysninger, der fremgår af Finansrådets hjemmeside, er han kommet frem til de samme tal, som Finanstilsynet anvender i sin "Fit and Proper"-vurdering. I perioden 2007-2009 var nedskrivningen for hele banksektoren 22,9 %, mens den tilsvarende nedskrivning i Capinordic Bank var 17 %.

Det er ikke korrekt, når der i landsrettens dom, s. 172, står, at der pr. 31. december 2007 var udlån for 1.244,7 mio. kr. efter nedskrivning på 139,4 mio. kr. Faktum er, at der ikke blev foretaget nedskrivninger i Capinordic Bank i 2007. I løbet af 2008 blev Capinordic Banks udlån nedbragt fra 1.244,7 mio. kr. til 803 mio. kr. Banken sørgede således for at nedbringe sit udlån med ca. 442 mio. kr. i 2008.

Den kritik, som Finanstilsynet rejste i deres Power Point præsentation om, at Capinordic Bank ikke nedbragte sine udlån fra efteråret 2008, var ikke berettiget, idet der de facto skete en nedbringelse af udlånene. Som eksempel på et engagement, der blev nedbragt, og hvor der blev stillet yderligere sikkerhed, kan Centerplan-engagementet nævnes. Det samme skete med flere andre engagementer.

Foreholdt Finanstilsynets kritik af, at der blev etableret nye låneengagementer efter efteråret 2008, forklarede han, at det er korrekt, når det af landsrettens dom fremgår, at der blev etableret lån for i alt ca. 175 mio. kr. fra slutningen af 2008. Af de 175 mio. kr. blev ca. 95 mio. kr. sidenhen indfriet, 15 mio. kr. blev anvendt til indfrielse af nødlidende lån, og 11 mio. kr. blev anvendt til dækning af en risiko, som Capinordic Bank havde i forvejen. Det er derfor uberettiget, når Finanstilsynet har anført, at Capinordic Bank ikke var lydhor overfor tilsynet. Dette meddelte Capinordic Bank også til Finanstilsynet, bl.a. på mødet den 21. januar 2010.

Han mener, at Finanstilsynets kritik var uberettiget, uanset at Capinordic Bank ud fra de tal, han har redegjort for, udlånte 54 mio. kr. til nye engagementer efter efteråret 2008. Det skulle ses i lyset af, at Capinordic Bank på dette tidspunkt ikke var stoppet med at udlåne penge, idet der stadig var det kapitalredskab, der ifølge bankens kapitalberedskabsplan skulle være.

ADR nr. 1904 ApS (ADR)

Han tiltrådte som direktør i Capinordic Bank den 1. februar 2007, og lånet blev bevilget under bestyrelsesmødet den 6. februar 2007. Ifølge hans kalender og mails havde han ikke møder med Jesper Jørgensen lige efter, at han tiltrådte. Han fik kreditindstillingen af 2. februar 2007 fremsendt op til bestyrelsesmødet. Han havde ikke brugt tid på at sætte sig grundigt ind i kreditindstillingen forud for bestyrelsesmødet. På bestyrelsesmødet præsenterede han sagen på baggrund af den kreditindstilling, der var blevet sendt til ham.

Opgaven med at udarbejde en kreditindstilling var en kreditafdelingsopgave. Mikael Mikkelsen var kapabel til at vurdere et kreditengagement, herunder udarbejde en kreditindstilling. Michael Mikkelsen havde relevant teoretisk baggrund med HD fra CBS, og han var en god kreditchef. Det var kreditchefens rolle at være kritisk over for de oplysninger, som blev præsenteret for ham, og det var Michael Mikkelsen god til. Han huskede ikke, at der var nogen uenighed med Michael Mikkelsen om den oprindelige bevilling.

Det var kreditafdelingen, der foretog håndteringen af engagementet, herunder udbetalingen på 5 mio. kr. den 7. februar 2007 efter bestyrelsesmødet. Kreditafdelingen havde adgang til det system, som blev brugt til at gennemføre udbetalingen. Han havde ikke adgang til dette system, så han kunne ikke gennemføre udbetalingen. Det kunne være Michael Mikkelsen eller en anden fra kreditafdelingen, som havde foretaget udbetalingen. Han var ikke blevet spurgt, om betalingen kunne foretages. Det var ikke kritisabelt, at betalingen var blevet foretaget af kreditafdelingen. Engagementet var bevilget på baggrund af en vurdering af kreditforholdene, herunder egenkapitalen og selvskyldnerkautionen stillet af hovedanpartshaver Jesper Jørgensen. Det var ikke et problem, at der ikke var indhentet en vurdering på tidspunktet for udbetalingen. Kapitalforholdene kunne til fulde berettige et engagement på både 5 mio. kr. og 20 mio. kr.

Han erindrede ikke, hvad Lasse Lindblads rolle i engagementet var. Lasse Lindblad havde formentlig skaffet eller kendt kunden. Det generede ikke ham, at den viden, der var ”i huset”, blev brugt.

Han huskede ikke, og det fremgik ikke af hans mails, at han blev orienteret om engagementet i perioden fra bestyrelsesmødet den 6. februar 2007 til modtagelsen af mailen af 14. februar 2007 fra Michael Mikkelsen. Det var heller ikke nødvendigt, så længe kreditafdelingen holdt sig inden for det, som var blevet bevilget, og der ikke opstod problemer.

Den orientering han fik ved mail af 5. marts 2007 fra Michael Mikkelsen var fornuftig og lå inden for hans kompetence.

Han erindrede ikke, at han modtog yderligere orientering om engagementet, før han modtog kreditindstilling af 5. juni 2007. Orientering var heller ikke nødvendig, så længe engagementet kørte, som det skulle. Han bevilgede forhøjelsen på 500.000 kr. ifølge kreditindstillingen.

Bevillingen lå inden for hans bevillingsbeføjelse, som var 40 mio. kr. i samlet engagement og 25 mio. kr. blanco. Bevæggrundene for, at han bevilgede forhøjelsen, var, at man afventede salget af hotellet, som man havde en mandataftale på.

Under inspektionen i juni 2007 gav Finanstilsynet ADR karakteren 2 a, og det var en god karakter. Alle de karakterer, som de fik i juni 2007, var nogle flotte karakterer, som han var rigtig godt tilfreds med.

Han lagde mærke til den blanke påtegning fra revisoren på ADR's årsrapport fra 2006, som var påtegnet af Erhvervs- og Selskabsstyrelsen den 3. juli 2007. Der var en supplerende oplysning, som henviste til ledelsesberetningen, men det ændrede ikke ved, at det var en blank påtegning. Af ledelsesberetningen fremgik, at der herskede en usikkerhed i relation til 34 mio. kr. og 18 mio. kr., dvs. i alt 52 mio. kr. Der var en egenkapital på 156 mio. kr. ud af en balance på 300 mio. kr., hvilket gav en soliditetsgrad på 51-52 procent. Det var en tilfredsstillende soliditetsgrad selv med usikkerheden på 52 mio. kr. Hvis regnskabet havde været kendt under inspektionen i juni 2007, mente han, at engagementet ville have kunnet kandidere til karakteren 3. Baseret på hans efterfølgende viden om ComX var bekymringen i den supplerende oplysning i øvrigt overvurderet.

Ejendommen Kanalvej i Odense tilhørte et selskab, der hed Castor Holding ApS. Castor Holding skulle apportindskydes i Olicom. I den forbindelse skulle aktivet ikke være pantsat, og det var derfor naturligt at frisætte det. Han huskede ikke, om han var involveret i omlægningen, men det kan han sagtens have været. Det var en opgave for kreditafdelingen, herunder kreditchef Michael Mikkelsen. Efter omlægningen var der stadig tilfredsstillende sikkerheder. Apportinskuddet ville styrke Jesper Jørgensens koncern.

På tidspunktet for bestyrelsesmødet den 26. februar 2008 havde ADR en rød markering, fordi der var et overtræk over en længere periode. I normalsituationen ville et risikovægtet aktiv være 100 procent, dvs. at 1 kr. vægtede 1 kr. Hvis man havde et særligt sikkert engagement, kunne de risikovægtede aktiver reduceres, sådan at 1 kr. f.eks. vægtede 0,50 kr. Når der var overtræk over en vis periode risikovægtedes med op til 150 procent, så risikovægtede aktiver steg, og man skulle holde mere kapital til sådan et engagement. Derfor skulle der være agtpågivenhed. De kiggede herudover på kapitalforholdene i engagementet totalt set.

Den røde markering var en konsekvens af rentetilskrivningen. Posteringen den 11. og 14. januar 2008 på 750.000 kr. var efter hans bedste overbevisning betaling af en retainer, dvs. et honorar til banken. Han huskede ikke de specifikke poster på posteringsoversigten omkring maj 2008, men han huskede, at der var en låneansøgning på det tidspunkt. Låneansøgninger var noget, som han tog stilling til efter adækvate undersøgelser. I dette tilfælde var undersøgelsen endt med en bevilling, hvilket udbetalingen den 23. maj 2008 viste.

Mailen af 19. maj 2008 fra Lise-Lotte Døcker fra ADR udgjorde låneansøgningen. Lise-Lotte Døcker var regnskabsmedarbejder. Hun fremsendte oplysninger om ADR's likviditet, færdiggørelse af hotellet i Nyrupsgade og salg af aktier i ComX. Herudover sendte ADR's CFO Henrik Baggesen ved mail af 20. maj 2008 et likviditetsbudget. Her kunne man se et likviditetsoverskud på 20.980.749,97 kr., og det indgik i bedømmelsesgrundlaget for at bevilge forhøjelsen på 5 mio. kr. Herudover modtog han oplysninger om hoteller i Frankrig i form af oversatte salgsaftaler. Yderligere vidste han, at ejerne af ComX, Finn Helmer og Jesper Jørgensen, var kommet med finansiering af ComX, og det var de gældsbreve, der senere blev pantsat til banken – altså hvad ComX skyldte til Jesper Jørgensen. Det var baggrunden for, at han gav bevillingen.

Han vidste, at Jesper Jørgensen havde nogle investeringer i Polen. En del af låneprovenuet, 600.000 zloty, svarende til 1,5 mio. kr., blev brugt til to polske selskaber. Olicom havde en option, så Olicom kunne købe aktierne i de polske selskaber. Prospektet indeholdt oplysninger om, at de polske selskaber var værdifulde.

Han huskede ikke, om han gennemgik regnskabet for ComX Holding, men det gik han ud fra, da de blev tilbudt pant i gældsbrief vedrørende det. Årsrapporten for 2007 viste en blank revisorpåtegning, men havde en supplerende oplysning om, at selskabet havde tabt 50 procent af sin egenkapital. Der var en negativ egenkapital på 75 mio. kr. Der var gæld til nærtstående på ca. 119 mio. kr. Det positive ved ComX var selve projektet om at rulle fiber og kobber ud, som efter hans vurdering havde en væsentlig værdi – hvilket eftertiden også havde vist.

Banken fik pant i et af de polske selskaber, som Jesper Jørgensen anpriste. Der var tale om en udvidelse på 5 mio. kr. Han kunne meget vel forestille sig, at denne bevilling efter Michael Mikkelsens opfattelse var lige lovlig ”sporty”. Det var fint, for en kreditchefs rolle var at være kritisk. På grund af bl.a. de nye sikkerheder, mente han ikke selv, at bevillingen var ”sporty”.

Engagementet blev gennemgået af Finanstilsynet i juni 2008. Finanstilsynet udtalte, at der var nogle faresignaler ved ADR, og Finanstilsynet gav engagementet karakteren 2 c. Ved karakteren 2 c ville man typisk overveje, om der var grundlag for nedskrivning. Her var resultatet, at der skulle reserveres 20 mio. kr. til solvensbehov, og det var ikke en nedskrivning. Bankens undren kom til udtryk, da de skrev til Finanstilsynet i juni 2008 og bemærkede, at Finanstilsynet havde ændret opfattelse af et tidligere gennemgået engagement.

I sommeren 2008 var fokus på at få engagementet styrket med yderligere sikkerheder. De fik sikkerhed i form af pant i Finn Helmers ejendom, og ComX gældsbrevene blev solgt over.

Forslaget om at få hotellet vurderet blev overhalet af Finn Helmers delvise overtagelse af engagementet via gældsbreve i ComX.

Op til ”bankpakke 1”, som blev vedtaget natten mellem den 5. og 6. oktober 2008, var der mistillid mellem de finansielle institutioner. Pengeinstitutter kunne ikke låne penge af hinanden, hvilket blev omtalt sådan, at interbankmarkedet ”frøs til is”. Bankpakke 1 var et forsøg på at løsne op for likviditeten, men chokvirkningerne var sket, og det havde betydning for de aktiver, der var tale om i ADR. Han kunne ikke have forudset finanskrisen, og hastigheden og brutaliteten af krisen var der ingen, der kunne forudse.

I kapitaldækning var der taget højde for små udsving, f.eks. risiko for lavkonjunktur. Det var normalt at tage højde for lavkonjunktur, f.eks. via belåningsprocent på 80 eller 85 procent, som gav en margin for korte eller længere udslag i konjunktoren. Kreditfaciliteten til ADR var ikke afhængig af konjunkturforholdene.

Nicola V. Guiseppe Savoretti (Savoretti)

Det fremgik af kreditindstillingen af 20. februar 2007, at det var et engagement på 21 mio. kr., og at der var fuld sikkerhedsmæssig afdækning. Blanco var 0, da der var flere sikkerheder end udlån. Han ville derfor kalde det et uproblematisk engagement, og det var derfor ikke et engagement, der fyldte meget i hans bevidsthed forud for, at det blev bevilget på bestyrelsesmødet den 21. februar 2007. Det var klart en opgave for kreditafdelingen at følge op på engagementet efter, at bevillingen var givet. Hvis Michael Mikkelsen ikke selv var med til bestyrelsesmødet, blev han altid orienteret efterfølgende. Han havde tillid til, at Michael Mikkelsen kun-

ne passe den opgave, som var en sædvanlig del af hans arbejde. Engagementet havde også en lille størrelsesorden. Han var sikker på, at Michael Mikkelsen havde gjort, hvad han kunne i forbindelse med opfølgningen, herunder salg af aktierne. Han vidste ikke, om det var en fejl, at der ikke var blevet solgt, da kursen nåede et vist punkt. Han blev ikke orienteret om kurs eller lignende.

Det var et faktum, at der lå Walls-aktier til sikkerhed for engagementet. Det fremgik af referatet for bestyrelsesmødet den 20. maj 2007, at Michael Mikkelsen deltog i dette møde. Set i lyset af den senere sigtelse for bl.a. kursmanipulation vedrørende Walls-aktier kunne det have været en overvejelse, om man kunne tvangsrealisere Walls-aktier på daværende tidspunkt.

Han deltog ikke i beslutningen om at opsig engagementet.

Lake Dümmer Invest ApS (Lake Dümmer)

Det var primært Michael Mikkelsen, der arbejdede på dette engagement – både i forbindelse med etableringen og under det senere forløb. Han blev orienteret på bestyrelsesmøder, men blev først involveret i engagementet langt senere.

Kreditindstillingen af 19. marts 2007 måtte være udarbejdet af kreditafdelingen og formentlig af Michael Mikkelsen.

Der var en hårfin balance mellem, hvornår noget var en soliditetsoplysning henholdsvis en garanti. Han opfattede referatet sådan, at den blev forelagt for bestyrelsen af forsigtighedsmæssige årsager i det omfang, at den måtte opfattes som en garanti. Ud fra Finansrådets vejledning fra 1995 om udarbejdelse af soliditetsoplysninger ligner det en soliditetsoplysning. Hvis det var en garanti, skulle den have indeholdt ordet garanti. Han forstod det som en soliditetsoplysning. Han var ikke involveret i udarbejdelsen af soliditetsoplysningen.

Han har utvivlsomt set kreditindstillingen af 27. marts 2007. Han kunne ræsonnere sig frem til, at han havde været inde over kreditindstillingen, da den blev behandlet på bestyrelsesmødet den 12. april 2007. Han måtte også have set det bagvedliggende materiale og i hvert fald regnskaber.

På bestyrelsesmødet den 12. april 2007 forlod Lasse Lindblad lokalet, fordi han var medinvestor i projektet, jf. § 78 i lov om finansiel virksomhed. Der var tale om et udlånsengagement på 45 mio. kr., hvor den centrale sikkerhedsstillelse var kaution fra de tre ejere, altså AM Gruppen, Synerco og DKA Consult. Kapitalforholdene i de tre selskaber var afgørende for ham. AM Gruppen havde en egenkapital på 150 mio. kr., Synerco en egenkapital på 524 mio. kr. og DKA Consult en egenkapital på 118 mio. kr. Der stod altså et kapitalgrundlag på 700-800 mio. kr. bag engagementet på 45 mio. kr. Han lagde også afgørende vægt på, at der forelå et regnskab med en blank påtegning fra en statsautoriseret revisor. Revisorer er underlagt strenge krav, herunder erklæringsbekendtgørelsen, og de vurderer også aktivernes tilstedeværelse og deres værdi. Et regnskab, som er revideret af en statsautoriseret revisor, giver et kvalificeret bud på, hvordan kapitalforholdene er. Han kiggede selvfølgelig også selv på regnskabet og vurderede det selvstændigt. Der skulle dog meget til at censurere en påtegning fra en statsautoriseret revisor.

I forbindelse med kreditindstillingen af 27. marts 2007 lagde han størst vægt på værdien af de tre kautioner. Grundstykket var ikke uden betydning, men det var sekundært på det tidspunkt. Banken havde tilstrækkelige oplysninger, da kreditindstillingen blev udarbejdet. De havde en projektbeskrivelse, som var sendt til Michael Mikkelsen, og som dannede baggrund for kreditindstillingen. Herudover var der den centrale oplysning om, at de tre ejere af projektet kautionerede. Projektbeskrivelsen understøttede, at grundstykket havde værdi. Som han huskede det, var der et eksisterende cash flow i form af indtægter fra campingplads og huse. Han huskede ikke størrelsen af indtægterne. Grundstykket blev ikke besigtiget i forbindelse med udarbejdelse af kreditindstillingen eller bevillingen på bestyrelsesmødet den 12. april 2007, men først senere, og det var især på grund af de tre kautioner og vurderingen af, at de var fuldgode for det lånte beløb.

På tidspunktet for bestyrelsesmødet den 12. april 2007 var det hans opfattelse, at Michael Mikkelsen, ligesom han selv, mente, at det var et godt og spændende engagement.

Uanset den foreslåede udvidelse med 2,5 mio. kr. opfattede han fortsat engagementet som uproblematisk. Det var hans oplevelse, at Michael Mikkelsen var af samme opfattelse. Han huskede ikke, hvorfor der ikke oprindeligt var blevet taget højde for de 2,5 mio. kr. Da det var et § 78 engagement, var det naturligt og rigtigt at involvere Claus Ørskov som sket. Det ville

have været kritisabelt, hvis han ikke havde spurgt Claus Ørskov, om han var indstillet på udvidelsen.

Han og Michael Mikkelsen besøgte Lake Dümmer sammen i marts 2009. Han mente ikke, at Michael Mikkelsen havde besøgt projektet i slutningen af 2008. Der var en stor sø, bådebroer med skibe, campingplads og huse. Der var ikke tale om en grusgrav med nogle hytter og blikskure, som Michael Mikkelsen har forklaret. Under besøget gav Michael Mikkelsen ikke udtryk for, at han var negativ over for projektet. Han var ikke enig i Michael Mikkelsens forklaring om, at aktivet var faldet voldsomt i takt med finanskrisen. Værdien faldt over tid, men det var ikke alene på grund af finanskrisen. Christian Heisterberg, som havde været ansat i Synerco, blev efterfølgende ansat i banken med henblik på at afvikle husene, og hans vurdering understøtter, at projektet repræsenterede en god værdi.

Lasse Lindblad var 100 procent ejer af DKA Consult, som var medinvestor i projektet, og Lasse Lindblad var derfor kunde i banken i forhold til engagementet. Korrespondancen mellem Lasse Lindblad og Michael Mikkelsen i relation til engagementet opfattede han derfor som en forespørgsel fra en hvilken som helst anden kunde. Lasse Lindblad pressede ikke på for at få bevillingen. Bevæggrunden for at indstille engagementet var engagementets kreditforhold og sikkerhedsstillelsen i form af de fuldgode kautionister.

Projektet blev styret af AM Gruppens advokat Anders Stoltenberg. Korrespondancen i mails af 19. og 20. juni 2007 vedrørte uenigheder i ejerkredsen om vilkår og hvad, der skulle leveres. Michael Mikkelsen fulgte op, som han skulle, og konstaterede, at nogle af de ting, der var aftalt, ikke blev overholdt – at due diligence var mangelfuld. Uenigheden i ejerkredsen resulterede i en friholdeserklæring om, at Synerco og AM Gruppen skulle friholde DKA Consult og banken for de eventuelle problemer, der måtte følge af den manglende due diligence. Set med bankens øjne var det nødvendigt, at en kautionist – her DKA Consult A/S – ikke efterfølgende ville sige, at der var kautioneret under falske forudsætninger og dermed ville have tilsidesat kautionen. Friholdeserklæringen bidrog til, at banken ikke kunne mødes med det argument.

Han antog, at kreditindstillingen af 25. juni 2007 vedrørende garantien på 1 mio. euro var udarbejdet af Michael Mikkelsen. Han havde ikke oplevet negative tilkendegivelser om engagementet fra Michael Mikkelsen.

Ved Finanstilsynets ordinære inspektion i juni 2007 blev Lake Dümmer gennemgået sammen med Synerco. Det undrede ham, at Finanstilsynet samlet havde rubriceret Synerco og Lake Dümmer Invest med karakteren 2 b. Michael Mikkelsen havde selv noteret karaktererne i et skema, og her var der sondret mellem karakteren 2 b til Synerco og karakteren 2 a til AM Gruppen.

Han bemærkede først, at revisorens påtegning i AM Gruppens årsrapport for 2007 var uden forbehold. I regnskabs note 9 var aktierne i Walls værdiansat til en regnskabsmæssig værdi på 239 mio. kr. Børskursen samme dag var 459 mio. kr., dvs. markedsværdien var højere end værdien efter opgørelsesmetoden i regnskabet. Oplysningen indikerede, at aktiverne kunne være mere værd end opgjort i regnskabet.

Kreditafdelingen leverede oplysninger til revisoren om de ti største engagementer. Ud fra det beskrevne kunne han konstatere, at engagementet var skaleret ned på dette tidspunkt, men han huskede ikke begrundelsen for dette. Det var Michael Mikkelsen, der som ankerperson på engagementet, ville kende de pågældende oplysninger og levere dem til revisoren. Det fremgik af beskrivelsen, at det tinglyste pant havde en skønnet sikkerhedsværdi på 15,3 mio. kr. Han var enig i vurderingen af, at risikoen på engagementet udgjorde en sædvanlig forretningsmæssig risiko. Han huskede ikke, om grunden var vurderet af en tysk sagkyndig notar til 4-5 mio. euro, men det måtte være rigtigt, når Michael Mikkelsen havde skrevet det.

Der blev fulgt tilstrækkeligt op med hensyn til at få sikkerheder på plads. Han lagde vægt på sikkerhedsstillelsen i form af kautionerne. Herudover tog det utvivlsomt noget tid at finde ud af, hvordan man fik pant i udlandet og at få ekstern advokatbistand til det. Han havde ingen grund til at tro, at kreditafdelingen ikke havde fremmet dette, som de skulle. Der var fulgt op, som der skulle. Udover pant i grundstykket var der styringspant i Montan Handels AG.

Da anparter i Lake Dümmer blev overdraget ved aftale af 30. maj 2008, fik han ikke orientering om, at DKA Consult solgte sine anparter til Synerco. Han blev orienteret om det ved brev af 11. august 2009 fra DKA Consult med anmodning om frigørelse fra kaution. Han huskede ikke, hvorfor DKA Consult ønskede at sælge. Anmodningen om frigørelse fra kaution skulle behandles af bestyrelsen, fordi det var et § 78-engagement. Der blev derfor lavet en sædvanlig kreditindstilling. Han erindrede ikke, at Michael Mikkelsen havde været kritisk indstillet over

for frigørelsen. Når en projektdeltager ønsker at træde ud af et projekt, er det helt almindeligt, at den pågældende ønsker at blive fritaget for eventuelle hæftelser. Han opfattede det som helt naturligt, at en bank i den situation frigjorde en kautionist. Da banken gav slip på en kaution, der var opgjort til ca. 12 mio. kr., og samtidig fik kompenserende sikkerheder i form af børs-noterede værdipapirer for ca. 16 mio. kr., var det en ukompliceret beslutning.

På bestyrelsesmødet den 26. august 2008 forlod Lasse Lindblad lokalet. Det var sædvanligt og i overensstemmelse med den almindelige habilitetsregel, at man forlod lokalet, når der skulle drøftes et engagement, hvor man var involveret. Der var ikke noget forkert i beslutningen om at frigøre DKA Consult eller i at indstille det. Han ville være overrasket, hvis de på tidspunktet for bestyrelsesmødet den 26. august 2008 ikke skulle have haft opdaterede regnskabsoplysninger om kautionisterne. Han var sikker på, at de havde fået årsrapporten for Synerco og AM Gruppen samt Peter Forchhammers regnskaber.

I forbindelse med, at Synerco var blevet nødlidende, var der ikke længere enighed i ejerkredsen om afviklingen af projektet. Projektet var oprindeligt kommet fra AM Gruppen personificeret ved Anders Moesgaard. For banken var det vigtigt at få afviklet engagementet på en god og ordentlig måde. Michael Mikkelsen erfarede, at Anders Moesgaard havde haft forhandlinger med Elke Stolzenberg, som drev campingpladsen, og at der i hvert fald ikke var et sammenfald af interesser. Banken kaldte derfor AM Gruppens kaution, og – da den ikke blev betalt – blev der, under bistand af advokat Thomas Stampe, udtaget konkursbegæring mod AM Gruppen. Advokat Karoly Némeths klage over banken var et modsvar på den konkursbegæring. Karoly Németh trak sin klage over banken tilbage, fordi de i mellemtiden var blevet enige om en forligsmæssig løsning. Løsningen var, at AM Gruppen blev frigjort mod at stille en anfordringsgaranti på 2,5 mio. kr. som afløsning for kautionsforpligtelsen. På dette tidspunkt var det fortsat hans forventning, at engagementet kunne afvikles uden tab. Det var hans oplevelse, at Michael Mikkelsen var af samme opfattelse. Fordelen ved, at det blev en anfordringsgaranti, var på den ene side, at den kunne trækkes uden en forfaldsgrund, og på den anden side, at de kunne fortsætte med at have dialog med Anders Moesgaard, som havde en historisk viden om projektet. Det var årsagen til, at anfordringsgarantien ikke var blevet trukket. AM Gruppen var blevet ramt af krisen, men de var ikke blevet væltet af den.

Finanstilsynet aflagde i starten af januar 2009 et besøg, som var en opfølgning på en funktionsinspektion, der havde været i november 2008. De havde modtaget en fax fra Finanstilsy-

net den 19. december 2008 om, hvordan Finanstilsynet så på udvalgte engagementer, og det blev drøftet på mødet i januar. Forud herfor havde han drøftet faxen med advokat Thomas Kjøller, som var tidligere kontorchef i Finanstilsynet, og som banken i den periode fik bistand af. Advokat Thomas Kjøller udtalte, at han var overrasket over de nedskrivninger, som Finanstilsynet bad om, da de var i strid med regnskabsbekendtgørelsen.

Centerplan Allokton ApS (Centerplan Allokton)

Bestyrelsen havde godkendt kreditindstillinger vedrørende Nikolaj Gruppen ApS på bestyrelsesmøder den 21. december 2006 og 19. januar 2007. Han var på daværende tidspunkt ikke direktør i banken, men deltog i bestyrelsesmøderne i kraft af sin ansættelse som compliance officer. Han havde ikke deltaget i udarbejdelsen af kreditindstillingerne, da det på daværende tidspunkt ikke var hans opgave. Han havde i forbindelse med bankens engagement med Nikolai Gruppen hørt om Centerplan, da selskaberne hang koncernmæssigt sammen. Han havde hørt, at Centerplan havde ønske om et lån i banken.

Han havde ifølge sin kalender møde med bestyrelsesformanden, Claus Ørskov, den 27. april 2007, hvor han nævnte Centerplans ønske om et lån. Claus Ørskov var positivt indstillet heroverfor, da Carsten Leveau-koncernen var en interessant kunde, som banken gerne ville lave forretninger med.

Det var Lasse Lindblad, der havde skaffet kundekontakten til Carsten Leveau, og som havde kontakt med kunden og planlagt mødet den 2. maj 2007. På grund af Lasse Lindblads netværk var det naturligt, at Lasse Lindblad var den akkvisitive over for kunder. Han var som bankdirektør selvskreven til at deltage i mødet med Centerplan, og det samme var Michael Mikkelsen fra kreditafdelingen.

Udover den viden om Centerplan, som banken havde fra engagementet med Nikolaj Gruppen, indhentede banken yderligere information, herunder om selve transaktionen, altså om Allokton AB. I mailen af 1. maj 2007 fra Lasse Lindblad var der vedhæftet låneansøgning og en præsentation af Allokton AB fra april 2007. Han gennemgik materialet. Han gjorde sig også bekendt med årsrapporten for 2005 for Centerplan A/S. Han konstaterede, at selskabet havde en betydelig indtjening og egenkapital, som gjorde det til en interessant kunde med mulighed for en række følgefretninger.

På mødet den 2. maj 2007 deltog – ud over ham selv – Lasse Lindblad, Michael Mikkelsen, Carsten Leveau og måske Centerplans økonomidirektør, Thomas Faarborg. Carsten Leveau gav en beskrivelse af projektet og baggrunden for, at han havde fået mulighed for at købe aktieposten af Bernhard von der Osten-Sacken. Der var tale om majoritetsaktierne i ejendoms-koncernen Allokton AB, som var børsnoteret i Sverige, og hvis strategi var at købe ejendomme på ”A-lokationer” i ”B-byer”, dvs. meget velbeliggende ejendomme i byer uden for Stockholm, f.eks. i Göteborg og andre større byer.

Samme dag modtog han via Michael Mikkelsen koncerndiagrammet for Carsten Leveau-koncernen, hvoraf fremgår, at der var to strenge under Nordic Venture Partner B.V., nemlig Centerplan A/S og Nikolaj Gruppen ApS. Centerplan Allokton ApS skulle ligge på en særskilt streng under Nordic Venture Partner B.V., og det skulle ikke have andre aktiviteter end at eje aktierne i Allokton AB. Moderselskabet Nordic Venture Partner B.V. kautionerede.

Den 3. maj 2007 modtog han en mail fra bankens chefjurist, Michael Elmegren, med udkast til engagementsaftale, som indeholdt vilkårene for kreditfaciliteten. Det var en del af aftalen, at der skulle være følgefóretninger tilknyttet engagementet, dvs. der skulle være yderligere indtjening for banken udover selve transaktionen. Transaktionen skulle etableres relativt hurtigt på grund af Carsten Leveaus mulighed for at købe aktieposten af Bernhard von der Osten-Sacken til en rimelig pris, og det var derfor et vilkår, at 1. tranche på 20 mio. SEK. forfaldt kort efter mødet. Engagementsaftalen var underskrevet af Centerplan Allokton AB, da overførslen skete den 3. maj 2007. Det var fondsinstruksen, der gjorde, at Henrik Juul kunne godkende betalingen uden bestyrelsens godkendelse. Han kunne også have bevilget betalingen under sin kreditinstruks, hvorefter han kunne bevilge et samlet engagement på 40 mio. kr. og et blanco-engagement på 25 mio. kr. På tidspunktet for udbetalingen kendte han rammen for engagementet og vidste, at der skulle laves mere arbejde, herunder kreditindstilling, og dette arbejde var sat i gang. Lånet blev ydet til Centerplan Allokton ApS.

Den 14. maj 2007 var der strategidag for Capinordic A/S, hvor direktørerne for datterselskaberne deltog, og han repræsenterede således banken. Han drøftede engagementet med Claus Ørskov på strategidagen, da Centerplan var en meget interessant kunde.

Thomas Faarborg sendte den 14. maj 2007 budgetter for Allokton AB og bekræftede, at årsrapporten ville blive fremsendt direkte fra koncernens revisor. Revisor Nils Højbjerg sendte

samme dag udkast til koncernårsrapport for 2006 for Centerplan Gruppen og anførte, at den endelige årsrapport ikke ville afvige væsentligt fra udkastet. Regnskabet viste, at det var en velkonsolideret koncern med en betydelig indtjening og en fornuftig soliditetsgrad. Det var ikke kritisabelt, at 1. tranche var blevet betalt, uden at disse regnskabsoplysninger var til rådighed, idet kreditten til Centerplan Allokton ApS var øremærket til at købe en børsnoteret aktiepost, som blev handlet til en børskurs og kunne sælges igen. Der forelå ikke et endeligt regnskab, da lånet blev bevilget, men en oplysning fra revisor om, at det endelige regnskab ikke ville afvige væsentligt fra udkastet. Han forstår revisorens bemærkning vedrørende eventualforpligtelser sådan, at de ikke var endeligt opgjort, men niveauet ville være det samme som pr. 31. december 2005, dvs. ca. 220 mio. kr.

Den 15. maj 2007 deltog han ifølge sin kalender i et møde med Catella Corporate Finance om Centerplan. Thomas Faarborg deltog. Han var usikker på, om Carsten Leveau deltog. Lasse Lindblad deltog ikke.

Adspurgt, om Lasse Lindblad blandede sig i arbejdet med kreditindstilling mv. i perioden fra 1. maj - 22. maj 2007, forklarede han, at dette arbejde alene var et bankanliggende, som Lasse Lindblad ikke blandede sig i. Det havde betydning for bestyrelsen, at engagementet gav mulighed for følgeforretninger. Ifølge kreditpolitikken, som var udarbejdet af bestyrelse og direktion, skulle der være en sammenhæng mellem pris og risiko. Udover renteindtægterne var der mulighed for yderligere forretninger med Centerplan-koncernen, hvilket var skrevet ind i engagementsaftalen.

Adspurgt, om det var et stort engagement, forklarede han, at engagementets størrelse overholdt de daværende regler i lov om finansiel virksomhed om engagementets størrelse i forhold til bankens egenkapital og rapportering til Finanstilsynet. Som det fremgår af kreditindstillingen, var der tale om et samlet engagement på 135 mio. kr., og aktierne var af forsigtighedsmæssige årsager værdiansat til 67,5 mio. kr. Det betød, at der var en belåningsprocent på 50 %, og at banken derfor tilbageholdt mere kapital til engagementet, da blancoelementet var større. De kunne have sat belåningsprocenten til 80 %, som kreditpolitikken foreskrev, og Finanstilsynet ville ifølge inspektionshåndbogen have tilladt 90 %.

Årsrapporten for 2006 for Centerplan Gruppen er underskrevet den 6. juli 2007, men det svarer til udkastet, som han havde modtaget den 14. maj 2007. Revisor har givet årsrapporten en

blank påtegning. Finanstilsynet havde under inspektioner i banken fortalt, at de brugte egne vurderingsmænd til at beregne bygningers værdi. Ifølge Finanstilsynets Pantvurderingsmanual bruger Finanstilsynet også afkastmetoden til værdiansættelse af fast ejendom, idet det dog kaldes en rentabilitetsberegning.

Sikkerhedsstillelsen i Centerplan bestod af kationer og pant i kapitalandele i form af børsnoterede aktier. Der var ikke noget usædvanligt i at bevilge lån med pant i kapitalandele og uden direkte pant i ejendomme. Ifølge Finanstilsynet kan unoterede kapitalandele værdiansættes op til 70 %. Banken havde af forsigtighedsmæssige årsager værdiansat de børsnoterede aktier til 50 %.

Han konstaterede først i forbindelse med Finanstilsynets besøg den 10. juni 2008, at Centerplan var underlagt en markant anderledes vurdering fra Finanstilsynets side.

Han deltog i et møde med Carsten Leveau den 10. oktober 2007, hvor de drøftede de følgeforretninger, som var omtalt i engagementsaftalen. Der var en opfølgning på mødet, som opsummerede bankens mérforretningmuligheder. Der var forskellige opgaver, som banken kunne udføre. Opgaverne blev løst af investment banking under ledelse af Niels Kryger Andersen og med løbende orientering til Henrik Juul. Banken havde indtjening i form af transaction fee ved bl.a. salg af Nordicom-porteføljen til Ove Vagner (ca. 20 mio. kr.), salg af indkøbscentrene K/S Tumba og K/S Kristianstad i Sverige, kapitalrejsning vedrørende Allokton AB (6-8 mio. kr.) og parkeringsanlæggene på Israels Plads samt i Adelgade (6-8 mio. kr.). Banken ville ikke have haft denne indtjening, hvis Centerplan ikke var blevet lånekunde.

Banken havde i tiden fra etableringen af engagementet og frem til ultimo 2007 ikke anledning til særskilt at følge op på engagementet, bortset fra mérforretningen. Efter etableringen af engagementet var det kreditafdelingens, herunder Michael Mikkelsens, opgave at holde løbende øje med engagementet, herunder at der ikke var misligholdelse af rentebetalinger, kursudviklingen for de børsnoterede aktier og gennemgang af eventuelt nyt regnskabsmateriale.

Posteringsoversigt med posterne "Fonds" af 23. og 27. november 2007 kunne være den sidste portion aktier, der var blevet købt. Der var bevilget en ramme på 135 mio. kr., og udbetalingerne var inden for denne ramme. Den 28. december 2007 blev rammen overskredet med 806.544,66 kr. pga. rentetilskrivning. Den 5. februar 2008 blev renterne betalt, hvorefter en-

gagementet igen lå inden for rammen. Betalingsfristen var den 10. januar 2008, men han mente ikke, at det var opsigtsvækkende.

Han mente, at årsagen til Michael Mikkelsens notat af 24. februar 2008 var, at engagementet skulle med i revisionsprotokollen for bankens 10 største engagementer. Han kunne ikke genkende Michael Mikkelsens beskrivelse af, at engagementet i første omgang var blevet afslået af bankens bestyrelse. Centerplan havde ikke været afslået. Han vidste ikke, om Michael Mikkelsen henviste til forløbet i december 2006 vedrørende Nicolai Gruppen ApS, hvor Henrik Juul endnu ikke var bankdirektør. Han huskede ikke, hvornår der var kommet yderligere sikkerhed i form af pant i Nordicom-aktier, men det ville være logisk, at det var udløberen af brevet af 21. februar 2008 til Centerplan. Han var enig i beskrivelsen i notatet vedrørende rate 4, hvorefter der skulle komme egenfinansiering ved erhvervelse af nye ejendomme.

Banken fik igennem investment banking opgaver indblik i muligheden for at få yderligere sikkerheder forskellige steder, herunder særligt i friværdier i parkeringsanlæggene på Israels Plads samt i Adelgade. Lasse Lindblads kundekendskab og gennemslagskraft overfor kunden bidrog positivt til, at de opnåede nye sikkerheder. Der var ikke tale om utidig indblanding i Henrik Juuls og Michael Mikkelsens arbejde.

Banken ansøgte i april 2008 om etablering af en svensk filial, hvorefter han blev kontaktet af Finanstilsynet, der bad om indberetning af bankens 10 største engagementer og ejendomsrelaterede engagementer. Centerplan blev indberettet som værende omfattet af begge kategorier. Finanstilsynet kom ikke med nogen særskilt reaktion vedrørende Centerplan på baggrund af indberetningen. Finanstilsynet kom med en samlet mundtlig tilbagemelding på indberetningen på et møde den 10. juni 2008, hvor Henrik Juul, Michael Mikkelsen og Claus Ørskov deltog. Mødet tog en time. Tonen var skærpet i forhold til Centerplan. Banken redegjorde ved brev af 16. juni 2008 til Finanstilsynet for, at banken som følge af mødet ville lave en justering af bankens kreditmodel for de ejendomsrelaterede engagementer, hvorved solvensbehovet blev forhøjet til 24,4 %.

Adspurgt, om det var forkert at frigive 3,3 mio. stk. B-aktier i Alloktion AB med henblik på at tjene til sikkerhed for et udlån i Aktie og Valutainvest ApS, jf. kreditindstilling af 20. august 2008, svarede han, at det ikke var uforsvarligt, da banken på det tidspunkt havde fået en ræk-

ke nye sikkerheder. Aktierne kom tilbage til banken og indgik i aktieoverdragelsen til Allokton BV.

Banken bevarede kontakten til Carsten Leveau og havde stor hjælp af den bistand, som han ydede. Han ydede en stor indsats i forbindelse med bl.a. aftalen med Allokton Invest BV og realiseringen af pantet i et parkeringshus i Billund og i ejendommen Østmarken i Søborg. Carsten Leveau ydede bistanden for at få goodwill hos banken. Bankens betalte ikke et honorar for Carsten Leveaus arbejde, selv om banken kunne have gjort det.

Oskar Jensen Holding ApS (Oskar Jensen)

Michael Mikkelsen havde været positivt indstillet over for engagementet med Oskar Jensen. Michael Mikkelsen kendte en af ejerne i Oskar Jensen. Michael Mikkelsen havde søgt job i Oskar Jensen-koncernen på et tidspunkt, før han var blevet ansat i Capinordic Bank. Spørgsmålet, om der var tale om et § 78-engagement, var mere kompliceret, end Michael Mikkelsen gav udtryk for. Michael Mikkelsens bemærkning vedrørende tidspres angik arbejdet i forbindelse med den første bevilling i april 2007, som ikke blev til noget. Der var tale om en indløsningsgaranti i forbindelse med et indløsningsstilbud til aktionærerne i K/S Difko Købmagerhus, som var en relativ ukompliceret sag.

Kreditindstillingen af 13. september 2007 var udarbejdet af Jakob Dueholm Bach og indstillet af Michael Mikkelsen og Henrik Juul. I september 2007 var det bankens opfattelse, at Oskar Jensen-koncernen ville være en interessant kunde. Det fremgik af de regnskabsmæssige oplysninger, som de havde til rådighed, at der var tale om en kreditværdig koncern. Forudsætningen i kreditindstillingen om pant i fast ejendom ændrede sig senere, da det viste sig at være administrativt tungt med pant i ejendomme, når der var tale om udviklingsejendomme, hvor man løbende skulle forsyne pantebreve med rykningspåtegninger mv. De valgte derfor i stedet at få pant i kapitalandele. Det var centralt, at der var tale om et styringspant, så de kunne holde ledelsen i Oskar Jensen til ilden i forhold til færdiggørelse af projekter til tiden. Pantet havde en værdi, da der var tale om pant i en selskabskapital, der repræsenterede en egenkapital på 162 mio. kr. i 2006. Pantet blev af forsigtighedsmæssige grunde værdisat til 0 kr.

Årsregnskabet for Oskar Jensen for 2006 viste et resultat før skat på ca. 59 mio. kr., en balancesum på 1,12 mia. kr. og en egenkapital på ca. 162 mio. kr., hvilket gav en soliditetsgrad på 14 %. Det var tilfredsstillende under hensyntagen til, at ejendomsporteføljen var en blanding

af udlejningsejendomme, som genererede et løbende cash flow, og udviklingsejendomme. Virksomheden havde over mange år været dygtig til at udvikle og sælge/udleje ejendomme, og særligt var Henrik Wessmann Jensen en dygtig ejendomsudvikler. Regnskabet havde en blank revisionspåtegning. Der var en supplerende oplysning, men den påvirkede ikke den blanke påtegning. De havde viden fra Kathrine von Grumbkow om, hvordan Finanstilsynet så på måling og indregning. Hun havde været ansat i Finanstilsynet, før hun blev ansat i Capi-nordic Bank. De vidste derfor, at forretningsgangen i Finanstilsynet var således, at hvis der var afgivet en blank revisionspåtegning og ikke var taget forbehold for going concern, så kunne man lægge egenkapitalen til grund.

Oskar Jensen havde efter hans opfattelse ikke vanskelighed ved at låne penge i andre pengeinstitutter, og det fremgik også af oplysningen i årsrapporten om gæld til kreditinstitutter, at der var en række andre långivere.

Det var fuldt forsvarligt at bevilge forhøjelsen af engagementet til 50 mio. kr. Grundlaget for forhøjelsen (2. tranche) var de samme regnskabsoplysninger og de samme overvejelser, som lå til grund for den oprindelige bevilling på 25 mio. kr. (1. tranche). Baggrunden for opdelingen i de to trancher var, at kundens behov ændrede sig. Ifølge Finanstilsynets inspektionshåndbog, som han fik indblik i under straffesagen, og som derfor ikke indgik i landsrettens vurdering, må blanco elementet ikke være mere end 50 % af egenkapitalen, hvis engagementet skal have karakteren 3. I forhold til egenkapitalen på 162 mio. kr., kunne engagementet således have haft en størrelse på 81 mio. kr. og stadig opnå karakteren 3.

Bevillingen på bestyrelsesmødet den 25. september 2007 blev betinget af, at banken havde den fornødne likviditet. Bevillingen til Oskar Jensen var uafhængig af bankens likviditet, idet bankens likviditet er reguleret i lov om finansiel virksomhed § 152. Bevillingen blev endelig under bestyrelsesmødet den 30. oktober 2007, hvor det blev konstateret, at der var den fornødne likviditet i banken.

Begrundelsen for den sikkerhedsmæssige ændring anført i referatet af bestyrelsesmødet den 19. november 2007 var, at det havde vist sig at være administrativt tungt med pant i ejendomme, når der var tale om udviklingsejendomme, hvor man løbende skulle forsyne pantebreve med rykningspåtegninger mv. Det var Michael Mikkelsen, der konstaterede de administrative ulemper ved pant i fast ejendom, og forslaget om pant i kapitalandele opstod i dialog

mellem Michael Mikkelsen og Henrik Juul. Michael Mikkelsen var enig i, at den sikkerhedsmæssige ændring var en god idé, hvilket hans underskrift på kreditindstillingen afspejler.

Ole Vagner sendte 19. november 2007 en mail til Lasse Lindblad og Claus Ørskov med en bemærkning om, at det var "ubankmæssigt" at etablere engagementet med pant i kapitalandele. De øvrige bestyrelsesmedlemmer havde ikke samme indvending og undrede sig over bemærkningen. Han var ikke enig i Ole Vagners opfattelse af sikkerhedsstillingen og mente, at den skulle ses i lyset af, at soliditetsgraden i Keops A/S var lavere end hos Oskar Jensen, og at Keops tidligere havde fået afvist en låneansøgning. Når et bestyrelsesmedlem kom med en indvending, skulle det naturligvis tages alvorligt, og han standsede derfor for yderligere udbetalinger indtil videre. Under et møde med Henrik Wessmann Jensen og Michael Mazzoni den 5. december 2007 blev det aftalt, at udbetalinger skulle ske med henblik på konkrete projekter, og at banken skulle modtage projektbeskrivelser og kalkulationer på projekterne samt en foreløbig regnskabsrapportering for 2007. Han orienterede Lasse Lindblad og Claus Ørskov om aftalerne ved mail af 5. december 2007. Da han ikke hørte yderligere fra Ole Vagner, herunder til følgende bestyrelsesmøde, lagde han til grund, at problemstillingen var løst med aftalen om tæt opfølgning.

Engagementet forløb som aftalt, og Oskar Jensen overholdt de på mødet den 5. december 2007 indgåede aftaler om orientering til banken. Orienteringen skete til Michael Mikkelsen. Orienteringen om konkrete projekter indgik i bankens sikring af, at projekterne kunne udvikles og havde et betydeligt indtjeningspotential. Henrik Juul blev løbende orienteret af Michael Mikkelsen.

Under et møde med Finanstilsynet i juni 2008 kom Finanstilsynet med en restriktiv vurdering af Oskar Jensen engagementet. Det er afspejlet i Finanstilsynets interne notat af 20. juni 2008. Finanstilsynet konkluderede, at engagementet var tæt på karakteren 2 c, og at der var en solvensreservation på 0-25 mio. kr., men ikke behov for nedskrivning. Det må forstås som karakteren 2 b. På dette tidspunkt var der hverken betydelige økonomiske vanskeligheder ("BØV") eller objektive indikationer på værdiforringelse ("OIV"), og det var Finanstilsynet enig i, da der ikke var behov for nedskrivning. Han var ikke enig i Finanstilsynets vurdering og karaktergivning, jf. Finanstilsynets beslutningsdiagram. Han bad advokatfuldmægtig Thomas Kjølner, som tidligere havde været kontorchef i Finanstilsynet, om en vurdering af Finanstilsynets

restriktive syn på engagementet. Thomas Kjølner var heller ikke enig i Finanstilsynets vurdering, herunder udfaldsrummet på 0-25 mio. kr. Enten var der OIV eller også var der ikke.

Finanstilsynets bonitetsvurdering var baseret på en sædvanlig kreditvurdering af engagementet ud fra de informationer, de fik stillet til rådighed. Finanstilsynets undersøgelser kunne sammenlignes med bankens kreditmæssige undersøgelser, men Finanstilsynet havde mere information. Han var bekendt med, at Oskar Jensen havde et engagement i Roskilde Bank. Han blev først opmærksom på problemerne i Roskilde Bank den 11. juli 2008, hvor Nationalbankens likviditetstilsagn blev offentliggjort. Da han fik kendskab til problemerne i Roskilde Bank, og at Oskar Jensens engagement i Roskilde Bank var opsagt, forstod han, hvorfor Finanstilsynet havde været kritiske. Finanstilsynet havde haft en viden, som banken ikke havde, og den kritiske vurdering af Oskar Jensen engagementet i Capinordic Bank skulle nok ses i det lys.

Den operationelle opfølgning på engagementet lå i kreditafdelingen hos Michael Mikkelsen, og det var hans opgave at reagere, hvis der var kom oplysninger, der gav anledning hertil. Det var derfor hans opgave at reagere, hvis der kom oplysning om, at der var udbetalt udbytte i strid med aftalerne med banken. Han var ikke blevet orienteret om udbytteudbetalinger og havde ikke kendskab til, at der skulle være udbetalt udbytte.

Finanstilsynets vurdering af engagementet med en solvensreservation mellem 0-25 mio. kr. gjorde, at banken gik i dialog med Oskar Jensen om nedbringelse af engagementet med 25 mio. kr., så der ikke skulle foretages en solvensreservation. De afholdt en række møder og aftalte en afviklingsplan, hvor Oskar Jensen skulle afdrage med 10, 10 og 5 mio. kr. Forløbet var udtryk for, at Finanstilsynets opfattelse af engagementet smittede af på banken, og da banken reagerede på Finanstilsynets udmelding, skabte det en procyklisk adfærd, hvor der blev lagt unødigt pres på Oskar Jensen, som også blev presset fra andre sider, herunder fra Roskilde Bank, og ekstraordinært skulle nedbringe sine engagementer. Han huskede ikke, at de under møderne med Oskar Jensen skulle have fået viden om, hvornår Roskilde Bank begyndte at presse Oskar Jensen.

Adspurgt, om det var i orden, at Lasse Lindblad deltog i et af bankens møder med Oskar Jensen om nedbringelse, svarede han, at Lasse Lindblad var en dygtig investment banker og havde viden om fast ejendom og ejendomsudviklingsmiljøet, så selvfølgelig brugte banken den

viden, Lasse Lindblad kunne bidrage med. Lasse Lindblad bragte bl.a. forslag i spil, som angik investment banking aktiviteter.

Aftalen om nedbringelse blev ikke til noget, fordi Oskar Jensen skulle nedbringe deres engagement i Roskilde Bank. Oskar Jensen fik med bistand af advokat Michael Ziegler forhandlet en akkorderingsaftale med kreditorerne. Under drøftelserne om akkorderingsaftalen var Capinordic Bank repræsenteret af advokat Jens Arnesen, og alle kreditorer modtog det samme materiale fra advokat Michael Ziegler. Michael Mikkelsen og advokat Jens Arnesen måtte have modtaget materialet, som blev arkiveret i banken. Det ville have været hensigtsmæssigt at have materialet til brug for den verserende sag. Det ville være interessant at se dette materiale. Akkorderingsaftalen, der blev indgået i december 2008, indebar, at alle kreditgivere måtte tåle en reduktion af deres tilgodehavende. Det gjaldt også de kreditgivere, der havde pant i fast ejendom, da ejendomsprojekterne var halvfærdige.

Da Oskar Jensen engagementet blev bevilget i 2007, kunne banken ikke forudse, at det ville føre til tab. Oskar Jensen havde haft en historisk indtjening, og der var indtjening i både 2006 og 2007, betydelige overskud og en styrkelse af egenkapitalen. De kunne ikke forudse Roskilde Banks konkurs og den finansielle krise, som var årsagen til Capinordic Banks tab på engagementet.

Adspurgt, om man med rimelighed kunne opfatte dokumenterne om engagementet sådan, at han og bankens bestyrelse mente, at pant i kapitalandele ikke var et tilfredsstillende pant, svarede han, at sådan skulle det ikke opfattes. Indtjeningen, kapitalforholdene, de eksterne vurderinger og udviklingen fra 2006 til 2007 med hensyn til Oskar Jensens låntagning i andre pengeinstitutter bekræftede, at det var et kreditværdigt engagement. Efter bankens bevilling fik Oskar Jensen bevilget lån på over 200 mio. kr. i andre pengeinstitutter.

TLP Holding ApS (TLP Holding)

Baggrunden for bevillingerne i november 2007 var, at Tom Larsen skulle tegne aktier i det børsnoterede selskab ITH Industri Invest i forbindelse med selskabets omlægning til aktiviteter inden for vedvarende energi, hvorefter selskabet omdannede sit navn til Renewagy A/S (ITH-transaktionen). Tom Larsen spillede en positiv rolle som investor, fordi han havde erfaring med vedvarende energi. Banken var involveret i ITH-transaktionen, idet banken var fi-

nansiel rådgiver og bl.a. udarbejdede prospektet for Renewagy. Arbejdet som finansiel rådgiver for Renewagy indbragte banken ca. 8 mio. kr.

Det fremgik af regnskabsoplysningerne i kreditindstillingerne, at TLP Holding havde realiseret et resultat i 2005/2006 på 5,9 mio. kr. før skat og havde en egenkapital på 5 mio. kr. Forventningen var, at ITH-transaktionen ville medføre en betydelig indtjening for TLP i 2007. Forventningen var understøttet af, at banken via investment banking havde kendskab til, hvad intentionerne hos den nye ejerkreds i ITH var. Herudover havde ITH underskrevet en hensigtserklæring om erhvervelse af DKA Renewable Energy A/S. Kreditindstillingerne indeholdt oplysning om, at egenkapitalen i TLP forventedes at være i størrelsesordenen 25 mio. kr. efter det forestående salg af DKA Renewable Energy til ITH.

Som anført i kreditindstillingerne bestod sikkerheden for engagementet i selvskyldnerkaution af Tom Larsen. Han opfattede ikke kautionserklæringen af 28. februar 2008 på den måde, at kautionen først forelå på dette tidspunkt. Når der var en positiv oplysning i kreditindstillingerne om, at der var selvskyldnerkaution af Tom Larsen, lagde han til grund, at kautionen forelå på daværende tidspunkt. Det var ikke hans opgave at udarbejde kautionserklæringen. Kautionserklæringen var bestilt af kreditafdelingen og produceret af administrationsafdelingen. I kreditindstillingerne blev værdien af kautionen af forsigtighedsmæssige årsager sat til 0 kr. Tom Larsens private formue var opgjort til 5,3 mio. kr. Formuen var opgjort på tidspunktet for regnskabsaflæggelsen i 2006, og den forøgede værdi af TLP som følge af ITH-transaktionen skulle derfor lægges oveni. Tom Larsen var blevet spurgt i kreditvurderingsprocessen, om han havde kautioneret andre steder, og banken vidste derfor, at det ikke var tilfældet.

Adspurgt til oplysningen i kreditindstillingerne om, at kreditafdelingen ikke havde fået indleveret tilstrækkeligt materiale, svarede han, at kreditindstillingerne var udarbejdet af kreditafdelingen på grundlag af den viden, som kreditafdelingen havde. Via investment banking havde han herudover viden om ITH-transaktionen og det arbejde, som banken ydede som finansiel rådgiver. Det var ikke en viden, som kreditafdelingen nødvendigvis havde. Oplysningen i kreditindstillingerne var derfor kun udtryk for, at kreditafdelingen havde utilstrækkelige informationer. Han havde selv tilstrækkelige informationer.

Engagementet på samlet 15 mio. kr. lå inden for hans bevillingsbeføjelse, som var 40 mio. kr. i samlet engagement og 25 mio. kr. i blanco engagement. Derfor blev kreditindstillingerne af 9. november 2007 og 22. november 2007 indstillet af kreditafdelingen til ham og var ikke en bestyrelsesbevilling. Bevillingen blev forelagt for bestyrelsen som en efterretningssag under bestyrelsesmødet den 11. december 2007, og bestyrelsen tog orienteringen til efterretning.

Der var ingen kreditscore i kreditindstillingerne af 9. november 2007 og 22. november 2007, da banken på daværende tidspunkt var ved at færdiggøre bankens kreditmodel i samarbejde med PwC. Kreditmodellen blev først vedtaget af bestyrelsen i december 2007. PwC vurderede pr. 31. december 2007, at engagementet havde scoren B+ og en beskeden probability of default på 0,52.

Låneaftale af 6. april 2009 og kreditindstilling af 20. maj 2009 angik samme kreditforhøjelse på 5,5 mio. kr. Låneaftalen gik tidsmæssigt forud for kreditindstillingen, fordi kreditindstillingen var udarbejdet efter, at han havde bevilget lånet. Det oprindelige engagement på 15 mio. kr., som blev bevilget i november 2007, var blevet nedbragt til ca. 5 mio. kr., og ved bevillingen på 5,5 mio. kr. i foråret 2009 blev engagementet forhøjet til samlet 10,5 mio. kr. Bevillingen på 5,5 mio. kr. blev givet med henblik på Tom Larsens opkøb af aktier i forbindelse med fusionen mellem Renewagy A/S og Colexon Energy AG, så hans aktiepost ikke blev udvandet. Tom Larsen havde været kunde i banken siden efteråret 2007, og han havde været en god kunde. Banken kendte ham også fra Toldbodgade engagementet.

Årsrapporten for TLP Holding for 2008 var tilgængelig for banken ved bevillingen på 5,5 mio. kr. Banken havde fået årsrapporten forud for, at den var blevet indberettet til Erhvervs- og Selskabsstyrelsen den 9. juli 2009, hvilket ikke var usædvanligt. I 2008 havde TLP en egenkapital på 10 mio. kr. og et negativt resultat på 37 mio. kr. som følge af et kursfald på Renewagy-aktien. Renewagy-aktierne var bogført til 28,9 mio. kr. I forbindelse med den planlagte fusion mellem Renewagy og Colexon Energy værdisatte Ernst & Young imidlertid aktierne til 1,1 mia. kr. Omregnet ville TLPs andel af aktierne i den kommende fusion repræsentere en værdi på 54,5 mio. kr., dvs. en difference på 26-27 mio. kr. i forhold til den bogførte værdi. Egenkapitalen i TLP skulle derfor hæves fra 10 mio. kr. til 36 mio. kr. under hensyn til Ernst & Young vurderingen. Han havde ikke grund til at tvivle på vurderingen fra Ernst & Young. Adspurgt til oplysningen i Ernst & Young vurderingen om, at det var et udkast, svarede han, at dokumentet blev endeligt i forbindelse med fusionen. På tidspunktet for bevillin-

gen af de 5,5 mio. kr. havde han informationer om, at fusionen ville blive gennemført, da der bl.a. var sendt selskabsmeddelelser ud.

Banken havde også kendskab til eksterne aktieanalytikeres vurderinger af Colexon Energy, og de støttede vurderingen fra Ernst & Young og bankens vurdering af, at der var et betydeligt potentiale forbundet med fusionen mellem Renewagy og Colexon Energy. Colexon Energy blev bl.a. løbende fulgt og vurderet af SES Research, som i en aktieanalyse fra 27. maj 2009 anbefalede et køb af aktien til kurs 8,50 euro, uagtet at den aktuelle aktiekurs på børsen i Frankfurt var 5,09 euro. Der var altså en forventning i markedet om, at aktiekursen for Colexon Energy ville stige, herunder som følge af den forestående fusion med Renewagy.

Adspurgt til klassifikationen B i kreditindstilling af 20. maj 2009 forklarede han, at engagementets kreditscore B svarede til en probability of default på ca. 7 %. Scoren var baseret på det realiserede resultat i det aflagte regnskab for 2008, og Ernst & Young vurderingen indgik ikke, hvilket var årsagen til faldet i score fra B+ til B.

Med hensyn til kreditindstillingen af 4. august 2009 vedrørende bevilling af 7,5 mio. kr. til TLP var der tale om, at Toldbodgade i forbindelse med bevillingen blev konsolideret ind i TLP-engagementet. Som han husker det, blev lånet bl.a. anvendt til at nedbringe et overtræk på 1-1,5 mio. kr. I forbindelse med bevillingen blev der stillet yderligere sikkerhed i 224.000 stk. aktier i Colexon Energy, hvilket betød, at låneengagementet havde en sikkerhedsmæssig overdækning på ca. 1 mio. kr.

Efter en minutiøs gennemgang af sit mailarkiv har han konstateret, at de 224.000 aktier i Colexon Energy stammede fra DKA Consult, der udlånte aktierne til TLP, hvorefter TLP stillede aktierne til sikkerhed for låneengagement. Ved gennemgangen af sit mailarkiv har han ligeledes konstateret, at TLP anvendte 5,5 mio. kr. af de bevilgede 7,5 mio. kr. til videreudlån til DKA Consult.

Adspurgt om Capinordic Bank burde have interesseret sig for, at TLP anvendte 5,5 mio. kr. af det bevilgede lån til videreudlån til DKA Consult, svarede han, at der var tale om et ikke-øremærket udlån, hvorfor TLP kunne gøre med pengene, hvad de ville. Baggrunden for, at der var tale om et ikke-øremærket udlån, var, at den sikkerhed, der var stillet i Colexon-aktierne, var større end hovedstolen, og der var ikke krav om, at engagementet skulle konsolideres med

DKA Consult efter § 145 i lov om finansiel virksomhed. Der var derfor ikke nogen klausul om, hvordan penge skulle bruges. DKA Consult var i øvrigt en meget kreditværdig kunde, hvorfor Capinordic Bank ikke ville have haft indvendinger imod, at TLP videreudlånte pengene til DKA Consult. Hertil kommer, at de aktier i Colexon Energy, som TLP havde lånt af DKA Consult, udgjorde en sikkerhed for pengelånet mellem de to selskaber.

Adspurgt hvem der havde truffet beslutningen om, at engagementet skulle nedbringes, svarede han, at det fulgte af den oprindelige aftale vedrørende engagementet, at det skulle nedbringes. Som han husker det, blev det kodificeret allerede i juli 2009.

Adspurgt om Capinordic Bank havde rykket Tom Larsen for at nedbringe engagementet, forklarede han, at han er sikker på, at der forud for mailen af 27. oktober 2009 havde været en dialog mellem Michael Mikkelsen og Tom Larsen. Det bekræftes også af, at Michael Mikkelsen er cc-modtager af mailen.

Han er ikke enig i, at der ikke var tilstrækkelig sikkerhed for bankens lån på 7,5 mio. kr. til TLP, idet Capinordic Bank havde et godt indblik i Colexon-aktierne og i Ernst & Youngs vurdering af, at børskursen for Colexon-aktierne ikke afspejlede selskabets reelle værdi. Ernst & Youngs vurdering stemte overens med aktieanalytikernes vurdering af børspotentialet. Kapitalforholdene og den sikkerhedsmæssige dækning var således bedre end antydning af landsretten. Efter hans opfattelse var der tale om et solidt engagement.

Kreditindstillingen af 23. december 2009 og kontoudtog af 28. december 2009 for TLP viste ikraftsættelsen af Michael Mikkelsens forslag i mailen af 28. oktober 2009 om, at overdækningen i Toldbodgade kunne anvendes til sikkerhed for og/eller nedbringelse af TLPs engagement. Der skete det, at lånet blev forhøjet hos Toldbodgade, og at TLPs engagement blev nedbragt. Det lån på 7,5 mio. kr., der den 4. august 2009 blev bevilget til TLP, blev nedbragt til 0 kr. Samtidig blev Toldbodgades engagement styrket med sikkerhed i Colexon-aktierne, der hidtil havde været stillet til sikkerhed for TLPs engagement. På dette tidspunkt var aktierne i Nordicom A/S endvidere blevet pantsat til sikkerhed for Toldbodgades engagement.

Det TLP-engagement, der blev nedbragt, var lånet i henhold til bevillingen af 4. august 2009. De tidligere kreditter var uberørt af dispositionen.

Adspurgt hvad der skete som følge af, at Finanstilsynet i december 2009 anmodede Capinordic Bank om et review af kapitalforholdene i TLP pr. 31. december 2009, svarede han, at han som følge af Finanstilsynets anmodning modtog en mail fra Tom Larsen den 6. januar 2010. Mailen var vedlagt et urevideret årsregnskab for 2009 for TLP, der viste en soliditetsgrad på 24,9 %, hvilket ifølge Finanstilsynets inspektionshåndbog er en god soliditetsgrad. Resultatopgørelsen viste, at resultatet før skat var - 3,1 mio. kr. Aktivmassen udgjorde 34,2 mio. kr. og egenkapitalen var 8,5 mio. kr.

Tom Larsen oplyste i mail af 19. januar 2010, at han til styrkelse af TLPs engagement kunne stille sikkerhed i den friværdis, han havde i sit aktiedepot i Fionia Bank. Mailen havde sin baggrund i Capinordic Banks drøftelser med Finanstilsynet om TLPs engagement. Drøftelserne førte til, at Capinordic Bank bad Tom Larsen om at styrke engagementet. Capinordic Bank fik den 25. januar 2010 sekundær pant i de Colexon-aktier, der lå til sikkerhed i Fionia Bank.

Kort efter Henrik Vad tiltrådte som direktør i Capinordic A/S, hvilket skete den 19. januar 2010, blev en række engagementer, herunder engagementet med TLP opsagt. Hvis han skulle se en linje i opsigelserne, var det, at der er tale om engagementer, som Lasse Lindblad - efter Henrik Vads opfattelse - på den ene eller anden måde havde haft berøring med. Beslutningen om opsigelserne blev efter hans opfattelse truffet af Henrik Vad og Mogens de Linde.

Det var efter hans opfattelse hverken sagligt eller bankmæssigt begrundet at opsiges TLPs engagement. Ganske få dage forinden havde Capinordic Bank fået styrket engagementet i kraft af den sekundære pantsætning i Colxon-aktierne, og der var sket en opsplittning af engagementet med TLP og Toldbodgade. Det var alt sammen noget, som Capinordic Bank var tilfreds med. Der var derfor tale om en usaglig opsigelse. Opsigelsen var ikke på nogen måde bankmæssigt begrundet, idet engagementet var sikkerhedsmæssigt afdækket.

Opsigelsen skete med 2 dages varsel, og det blev i forbindelse med opsigelsen oplyst, at Capinordic Bank den 29. januar 2010 ville påbegynde tvangsrealisering i medfør af retsplejelovens § 538 a, stk. 2. Capinordic Bank begyndte imidlertid ikke at realisere pantet den 29. januar 2010, hvilket gjorde opsigelsen endnu mere uforståelig. Når man har taget det første skridt og opsagt et engagement, må man nødvendigvis også tage det næste og gå i gang med at realisere pantet. De to skridt skal følges ad.

Da der var en sikkerhedsmæssig overdækning i engagementet ville det – i lyset af at der var truffet beslutning om opsigelse – have været helt sædvanligt for Capinordic Bank at sælge de pantsatte aktier successivt. Normalt ville man således undersøge, hvad markedet kunne bære og herefter sælge løbende over den tid, det måtte kræve. Om det ville tage en uge eller 14 dage, ville normalt ikke være afgørende. Det afgørende ville være, at man gik i gang med salget.

Capinordic Bank havde helt selvfølgelig opnået en bedre realisation, hvis man var gået i gang med at tvangsrealisere med det samme. Det understøttes også af kurslisterne.

En bank får ikke andet ud af at opsiges et engagement end muligheden for at tvangsrealisere. En debitor ser sjældent med milde øjne på en opsigelse fra en bank. En opsigelse er udtryk for den ultimative mistillid. Bankens mulighed for at lave en fælles løsning med debitor bliver derfor sat over styr. I stedet for at afvikle engagementet på en god, fornuftig og begavet måde, indebærer en opsigelse, at der bliver sat hårdt mod hårdt. Bevæggrunden for at opsiges et engagement er derfor at kunne komme i gang med tvangsrealiseringen af pantet.

Opsigelsen skete som bekendt i januar 2010. Kurslisten viser, at det ville have været muligt at sælge aktierne lidt efter lidt over en periode. En kursliste viser de historiske data. Dem havde man selvfølgelig ikke, da engagementet blev opsagt, men det fremgår af kurslisten, at der i tiden omkring den 27. januar 2010 var en høj omsætning af Colexon-aktien ("Daily Turnover"). Kurslisten viser altså, at det ville have været muligt at realisere aktierne over en periode.

Man skal herudover være opmærksom på, at man ud af kurslisten kun kan læse "Daily Turnover". Når man f.eks. gennem Bloomberg eller NASDAQ har adgang til de underliggende data om "Bids and Asks", kan man se, om der er potentiale for yderligere omsætning. Billedet er derfor mere nuanceret end det, der fremgår af kurslistens oplysning om "Daily Turnover". Ved at benytte oplysningerne om "Bids and Asks" ville man have haft endnu bedre mulighed for at sælge Colexon-aktierne. Aktierne kunne have været realiseret over en ganske kort periode, men det skete altså ikke.

Nanocover A/S (Nanocover)

Den eksisterende nanovirksomhed havde betydning for det lån, der blev bevilget på baggrund af kreditindstillingen af 8. juli 2008, i kraft af det nøglepant, som Capinordic Bank havde i

varelageret. Nanocover var herudover interessant som selskab, fordi det var børsnoteret. Det forhold, at et selskab er børsnoteret, giver det en selvstændig værdi bl.a. i kraft af, at selskabet på grund af børsnoteringen har aktionærer, og at der er en vis spredning mellem disse.

Lånet var ikke alene baseret på værdien af børsplatformen, idet der var pant i varelageret. Det var efter hans opfattelse helt sædvanligt at bevilge et lån i en situation som den foreliggende.

Ifølge Finanstilsynets inspektionshåndbog værdiansættes en virksomheds samlede driftsmateriel, dvs. varelageret, til 50 % af den bogførte værdi, mens fakturaer har en belåningsværdi på 80 %. Det betyder, at når et aktiv – i forbindelse med et salg – går fra at være en del af varelageret til at være en fordring, stiger belåningsprocenten fra 50 til 80.

Capinordic Bank havde en piccolo placeret ved Nanocover, der håndhævede nøglepantet, hvorved man sikrede sig fordringen, når der blev solgt ud. Capinordic Banks nøglepant havde således en værdi på 50-80 % af ca. 5 mio. kr., hvilket betød, at engagementet var på fuldt dækket basis.

Foreholdt oplysningen i kreditindstillingen af 23. december 2008 om, at Capinordic Banks indtjening på engagementet var anslået til 3 mio. kr., forklarede han, at den anslåede indtjening var baseret på en vurdering fra investment banking. Investment banking baserede vurderingen på erfaringer med tidligere transaktioner – både i forbindelse med børsnoteringer og kapitalfremskaffelse.

Det var lidt specielt ved Nanocover, at Capinordic Bank havde en aktiepost i selskabet. En omdannelse af Nanocover ville således også skabe en merværdi for Capinordic Bank. Det var således kombinationen af indtjening ved kapitalfremskaffelse, transaktionsgebyret ("transaction fee") i forbindelse med omdannelse af selskabet, og værdiregulering af Capinordic Banks aktiepost i Nanocover, der dannede grundlaget for den indtjening, der var anslået i kreditindstillingen af 23. december 2008. Kreditindstillingen var udarbejdet efter dialog med Niels Kryger Andersen, der var direktør i investment banking. Han sad med sådanne vurderinger til daglig. De kendte de relevante procentsatser for kapitalfremskaffelse. Der var tale om en helt sædvanlig vurdering.

Capinordic Bank havde en tostrengt strategi for Nanocover. Enten skulle man sælge Nanocover-konceptet til andre, hvor selskabet blev solgt, som det var ("as is"), eller man skulle finde et helt andet formål med selskabet. Bemærkningen i kreditindstillingen af 23. december 2008 om, at Nanocover havde potentiale til at skabe vækst og indtjening på markedet for nanoteknologi, skulle forstås i det lys.

Det ville være forkert at betegne Nanocover som konkurstruet. Den gældskonvertering mv., der skete i januar 2009, betød, at en del af Nanocovers gæld blev til egenkapital, hvorved der kom styr på kreditorerne. Der var således ikke tale om et nødlidende selskab.

Landsretten har ved sin bedømmelse af Capinordic Banks engagement med Nanocover ikke taget højde for den omstændighed, at Capinordic Bank havde nøglepant i Nanocovers varelager. Capinordic Banks pant i varelageret medførte i sig selv, at udlånsengagementet var fuldt sikkerhedsmæssigt dækket.

Han er ikke enig i, at der – som anført af landsretten – alene var tale om et ikke nærmere defineret potentiale for indtjening. Udover varelageret – og den indtjening, der kunne komme fra salg heraf – var der et potentiale for indtjening ved, at Nanocovers børsnoterede platform kunne anvendes til en anden aktivitet. Capinordic Bank havde bl.a. fra ITH-transaktionen erfaring med, at børsnoterede platforme kunne anvendes til andre aktiviteter, hvilket kunne give Capinordic Bank en stor og betydelig indtjening.

Synerco ApS (Synerco)

Den oprindelige bevilling til Synerco på 13,5 mio. kr., som bestod af to kreditter på 6,5 mio. og 7 mio. kr., var bevilget i december 2006, og dermed før han tiltrådte som direktør den 1. februar 2007. Der var nogle efterfølgende bevillinger, som dog ikke blev etableret, dvs. der ikke blev trukket på de kreditter, der blev bevilget efterfølgende. Det var derfor korrekt at sige, at det samlede engagement på 13,5 mio. kr. flød fra bevillingen i december 2006.

Han hørte i efteråret 2008, at Synerco havde overdraget sine aktier i Polinvest A/S. Problemstillingen var, at aktierne var pantsat i Forstædernes Bank A/S, og at Synerco dermed havde solgt pantsatte aktier, som de ikke havde råderet over. På det tidspunkt havde Capinordic Bank to projekter i Bulgarien, og banken havde, så vidt han huskede, tjent 10 mio. kr. ved for-tjeneste på aktier ved projekt nr. 2. Banken havde på et tidligere tidspunkt fået transport i pro-

venuet fra salg af projekterne. Der opstod en diskussion med Synerco om, hvordan problemet med overdragelsen af de pantsatte aktier skulle løses. Det var Michael Mikkelsen, som havde drøftelserne med direktøren i Synerco, Kenneth Marmetschke. Han deltog ikke selv i drøftelserne.

Problemstillingen blev løst ved aftale af 6. oktober 2008 mellem Synerco og DKA Administration ApS. Grunden til, at han underskrev aftalen på vegne af Capinordic Bank var, at aftalen gik ud på, at Synerco skulle overdrage 6 mio. kr. til DKA Administration i stedet for til banken. Grunden til, at C3 Invest ApS underskrev aftalen, var, at de havde overtaget og udnyttet optionsaftalen vedrørende projekt nr. 2 i Bulgarien, og på den måde blev Synerco fritaget for nogle likviditets- og garantiforpligtelser. Han blev orienteret om forhandlingerne af både Michael Mikkelsen og Birgitte Drewes fra C3 Invest. Det gjorde indtryk på ham, at DKA Administration og DKA Consult også bidrog til løsningen ved at påtage sig kaution på 9 mio. kr. for Synercos engagement i Forstædernes Bank, ligesom DKA Consult indbetalte de 6 mio. kr. til Synercos konto i Forstædernes Bank.

Aftalen var en god løsning på problemstillingen, fordi de havde haft et langt og udbytterigt samarbejde med Synerco. Han var heller ikke interesseret i, at projektet i Bulgarien led skibbrud. Endelig var engagementet med Synerco på dækket basis. Synerco overholdt deres forpligtelser over for banken, herunder rentebetalingen den 30. september 2008. Der var ingen indikationer af, at Synerco havde uoverstigelige problemer. Den 2. oktober 2008 var der en forsidehistorie på Børsen om, at Peter Forchhammer måtte give op, men der var ikke noget hos banken, der var misligholdt. Michael Mikkelsen deltog efterfølgende i møder med advokat Troels Tuxen og de finansielle kreditorer, hvor der var enighed om, at Synercos aktieposter skulle afvikles kontrolleret. Det bekræftede ham i, at de finansielle kreditorer ikke ville lide tab.

Ved hans vurdering af, at Synerco ikke havde uoverstigelige problemer den 6. oktober 2008, indgik oplysningerne i Synercos årsregnskab for 2007 og Peter Forchhammers årsregnskab for 2007.

Hans vurdering af, at engagementet vedrørende Synerco var på dækket basis, dvs. at blanco var tæt på 0, var støttet af bl.a. revisionsprotokollatet om udkast til årsrapport for 2007, hvoraf det fremgår, at der var pant i Notabene.com A/S, Chemometec A/S og Comendo A/S. Det var

pantsætninger til sikring for Synercos engagement. Herudover var der ifølge håndpantsetningserklæring af 1. oktober 2008 pant i Bulgarien-projekt nr. 2. Værdipapirerne og håndpantsetningen indgik i hans vurdering af, at engagementet var på dækket basis.

I slutningen af september/starten af oktober 2008 forhandlede banken prisen på Bulgarien-projekt nr. 2 med Synerco. Banken var i en god forhandlingssituation, da Synerco gerne ville ud af projektet, og banken fik et godt forhandlingsresultat.

Hvis han havde vidst, at Synerco kun var en måned fra konkurs, ville han ikke have accepteret frigivelsen på 6 mio. kr. Derfra kan man slutte modsætningsvist, at han ikke anede, at de ville gå konkurs. Set i lyset af, at en statsautoriseret revisor den 29. maj 2008 påtegnede Synercos årsregnskab for 2007 uden forbehold, var konkurs uden for hans forestillingsevne. Nogle af aktiverne var utvivlsomt faldet i værdi, men ikke i en sådan grad, at der ville blive tale om et insolvent foretagende. Det var heller ikke det, der kom frem på mødet med advokat Troels Tuxen og de finansielle kreditorer.

Han drøftede ikke løsningen på vanhjemmelsproblemet med Lasse Lindblad. Det var ikke Lasse Lindblad, som tvang eller overbeviste ham om at frigive de 6 mio. kr. Det, der blev bevilget af banken, foregik i banken på grundlag af hans beslutning eller indstilling til bestyrelsen.

Toldbodgade 10 B ApS (Toldbodgade)

Det er hans klare opfattelse, at lånet blev bevilget på bestyrelsesmøde den 19. december 2008. Tidspunktet for, hvornår lånet blev bevilget var hele omdrejningspunktet for forholdet omkring Toldbodgade i straffesagen mod ham. Frifindelsen i straffesagen betyder således, at byretten har lagt til grund, at lånet blev bevilget før 31. december 2008.

Lånet blev bevilget med henblik på at undgå et kurstab på 26 - 27 mio. kr., der ville indtræde, hvis Nordicom-aktierne ikke blev afviklet inden 31. december 2008. For at kunne effektuere afviklingen af aktierne blev lånet bevilget på bestyrelsesmødet den 19. december 2008. På bestyrelsesmødet blev det drøftet, hvordan opkøbet af Nordicom-aktierne skulle håndteres. Nordicom-aktierne var blevet bestilt af Ole Vagner på vegne af tredjemand, men der var efterfølgende opstået problemer med at få Ole Vagner til at vedstå købet. Løsningen på dette pro-

blev, at Ole Vagner udarbejdede og underskrev en håndskreven aftale den 19. december 2008.

Der var på bestyrelsesmødet enighed om, at kurstabet skulle bæres af Ole Vagner/NCAP. Ole Vagner ydede derfor ved den håndskrevne aftale Toldbodgade et rentefrit lån, der kunne indfries ved salget af Nordicom-aktierne. Ved samme lejlighed blev der foretaget et kreditorskifte på et lån således, at Capinordic A/S kom til at skylde 39,8 mio. kr. til Toldbodgade i stedet for til Ole Vagner. De 39,8 mio. kr. stammede, som nævnt i landsrettens dom, s. 563, bl.a. fra nogle aktier i Danske Bank, som Ole Vagner tidligere havde lånt til Capinordic A/S. Det var et helt centralt element i aftalen, at Ole Vagner/NCAP skulle bære kurstabet. Dette var sikret ved, at gælden til NCAP kunne indfries til Nordicom-aktiernes kursværdi, uanset hvad kursen var.

Toldbodgade havde på daværende tidspunkt en egenkapital på ca. 2,3 mio. kr. Det skyldtes, at Toldbodgade på aktivsiden havde 39,8 mio. kr. i form af et tilgodehavende hos Capinordic A/S samt Nordicom-aktierne, der på daværende tidspunkt havde en værdi på ca. 11,6 mio. kr., og på passivsiden havde gæld til Capinordic Bank på 36,1 mio. kr., og gæld til NCAP, der var identisk med værdien af Nordicom-aktierne, dvs. 11,6 mio. kr.

Adspurgt om det var i overensstemmelse med almindelig bankadfærd, at Capinordic Bank havde købt Nordicom-aktierne, uden at der var indgået en skriftlig aftale med Ole Vagner, svarede han, at det var tilfældet. Det var helt normalt, at banker indgik aktiehandler på baggrund af såvel mundtlige som skriftlige aftaler. Det er også derfor, at alle samtaler i en banks handelsafdeling optages. Ole Vagner var i øvrigt bestyrelsesmedlem i både Capinordic Bank og Capinordic A/S, og Capinordic Bank havde 4-5 måneder forinden faciliteret Ole Vagners opkøb af 1/3 af aktierne i Nordicom, hvilket var en transaktion på ca. 375 mio. kr., som han vedstod og betalte. Da aktierne blev købt, var der derfor ingen grund til at tro, at Ole Vagner ikke ville vedstå købet.

Han mener ikke, at Capinordic Bank løb en risiko ved at købe aktierne, uden at der var indgået en skriftlig aftale med Ole Vagner. Alt talte for, at Capinordic Bank kunne stole på Ole Vagner.

Grunden til, at Ole Vagner pludselig vred sig i relation til det nye opkøb af Nordicom-aktierne, var efter hans opfattelse, at Ole Vagners selskaber i sommeren 2008 havde købt i alt 1/3 af aktierne i Nordicom. Det betød, at Ole Vagner ikke kunne erhverve yderligere aktier i Nordicom uden, at det medførte en pligt til at fremsætte et indløsningsstilbud på de resterende aktier. Det var ikke interessant i et faldende marked.

Baggrunden for, at Capinordic Bank ikke gennemtvang aktiehandlen, var, at der skulle findes en løsning både for banken og for Ole Vagner. Capinordic Bank ønskede at afværge kurstab, og Ole Vagner ønskede – på grund af reglen om indløsningsstilbud – ikke at erhverve aktierne. Derfor fandt man en fælles løsning, og det var det, der skete ved den håndskrevne aftale. Det forhold, at Capinordic A/S afgav en tabskaution på 5 mio. kr., viser også, at der var tale om en fælles løsning. Aftalen bevirkede, at Capinordic Bank afværgede et kurstab på 26-27 mio. kr.

Da aftalen blev indgået var det ikke vurderingen, at der var en risiko herved. Dette dels på grund af Toldbodgades egenkapital, dels på grund af at Capinordic Bank havde kontrol med de transaktioner, som Toldbodgade foretog. Det var heller ikke vurderingen, at der var risiko for, at Toldbodgade ville påtage sig yderligere forpligtelser, idet Capinordic Bank havde et godt kendskab til Tom Larsen, og kendte ham som en dygtig forretningsmand. Der forelå ingen skriftlig aftale, der forhindrede Toldbodgade i at indgå yderligere forpligtelser, men der var en forståelse om, hvordan Toldbodgade skulle forholde sig.

Adspurgt til Toldbodgades deltagelse i, at der i marts 2009 blev ydet et bridge-lån til Renewagy, forklarede han, at dette ikke var noget Toldbodgade gjorde på egen hånd. Der var tale om en forretningsmulighed, som Capinordic Bank præsenterede for Toldbodgade. Det var Capinordic Bank, der udbød bridge-lånet. Tom Larsen havde et indgående kendskab til Renewagy. Deltagelsen i bridge-lånet skete først efter, at Capinordic A/S havde nedbragt Toldbodgade-engagementet med 15 mio. kr. Det var ikke Capinordic Banks vurdering, at bridge-lånet medførte en risiko. Der var derimod tale om en ret god forretning, idet lånet havde en høj forrentning.

Han ved med sikkerhed, at bridge-lånet til Renewagy blev tilbagebetalt til Toldbodgade.

Kreditindstillingen af 19. juni 2009 vedrørende Toldbodgade viser, at der var et maksimum på 9 mio. kr., og at blanco var 0. Der var tale om en kodificering af de tidligere dispositioner fra marts og maj 2009. Kodificeringen kunne godt være sket allerede i maj 2009, men det skete første i juni 2009. Det nye engagement lå indenfor hans bevillingskompetence.

Baggrunden for, at der den 10. juni 2009 blev indgået en ny aftale med Toldbodgade, var, at aftalen af 19. december 2008 var blevet opfyldt, og at der derfor var tale om et nye regime. Det ses også af aftalen af 10. juni 2009, at maksimum var 9 mio. kr. Ved aftalen af 10. juni 2009 startede der et nyt forløb.

Bevillingen udgik af behandlingen på bestyrelsesmøde i Capinordic Bank den 23. juni 2009, idet lånet lå indenfor hans bevillingskompetence. Der var således tale om en direktionsbevilling, som bestyrelsen blev orienteret om.

Capinordic Banks opsigelse af engagementet med Toldbodgade den 27. januar 2010 var på samme måde som opsigelsen af TLPs engagement dikteret af Henrik Vad. Forholdene omkring de to opsigelser var tilsvarende. Toldbodgade-engagementet blev opsagt, uanset at det var på fuldt dækket basis.

Til sikkerhed for Toldbodgade-engagementet havde Capinordic Bank både pant i Colexon-aktier og Nordicom-aktier. Colexon-aktierne blev ikke solgt i forbindelse med opsigelsen af engagementet. Tilsvarende gjorde sig i store træk gældende for Nordicom-aktierne.

Af Finansiell Stabilitets "Strategi og dagbog for Toldbodgade 10 B" fremgår, at Michael Mikkelsen – under sin ansættelse i Finansiell Stabilitet – var hovedansvarlig for engagementet. Ud for indførelsen fra august 2010 er det anført, at der på trods af, at der ikke umiddelbart var yderligere sikkerheder, blev indgivet konkursbegæring mod selskabet henset til, at engagementet indgik som et centralt element i Carsten Fodes rapport.

Alpen Holidays Ferienhäuser GmbH (Alpen Holidays)

Michael Mikkelsen var kun i beskedent omfang med til behandlingen af engagementet med Alpen Holidays, og han har svært ved at genkende Michael Mikkelsens beskrivelse af dette. Han kan ikke genkende, at der skulle være tale om "reverse engineering". Han har ligeledes svært ved at genkende Martin Hjort Hansens beskrivelse af engagementet. Martin Hjort Han-

sen var involveret i sagsbehandlingen omkring engagementet, men han havde ikke beføjelse til at bevilge lån i den størrelsesorden.

Han havde gennem bankens transaktion vedrørende EuroTrust fået kendskab til Hotel Steinplatte allerede forud for, at bevillingen af lån til Alpen Holidays kom på tale. Ved transaktionen havde Capinordic Bank fået indsigt i værdioplysningerne om hotellet.

Han og Michael Mikkelsen deltog i november 2008 i et møde med Bo Kristensen og Peter Juul om to udlånsengagementer på hver 7,5 mio. kr., som Capinordic Bank havde med Bo Kristensen og Peter Juuls selskaber, Dansk Anlægsinvest A/S og Volleshave Holding ApS. Baggrunden for mødet var, at engagementerne var nødlidende.

Han og Michael Mikkelsen ville undersøge, hvordan engagementerne kunne styrkes – enten gennem sikkerhedsstillelse eller nedbringelse. På mødet orienterede Bo Kristensen og Peter Juul om deres investering i Hotel Steinplatte, herunder om at Dansk Anlægsinvest og Volleshave Holding havde indskudt betydelig egenkapital i hotellet. Der var således en betydelig egenfinansiering af hotellet. Det var denne egenkapital, som Capinordic Bank overvejede at få sikkerhed i.

Adspurgt hvordan lånet på 6,5 mio. euro til Alpen Holidays blev anvendt, forklarede han, at ca. 2 mio. euro blev anvendt til indfrielse af de nødlidende engagementer i henholdsvis Dansk Anlægsinvest og Volleshave Holding. Denne del af lånet kan dermed betegnes som ”gamle penge”. Af de resterende ca. 4,5 mio. euro, som kan betegnes som ”nye penge”, blev ca. 12,7 mio. kr. anvendt til indfrielse af C2 Invest ApS, der var kreditor i hotellet. C2 Invest var søsterselskab til Capinordic Bank. Ca. 6,5 mio. kr. blev anvendt til indfrielse af et lån til et andet søsterselskab, Aktie & Valutainvest ApS. Det resterende provenu blev anvendt til hotellets driftsfinansiering.

Han fik viden om hotellets opførelsesomkostninger på et møde med selskabets revisor, Helmut Lettner, den 29. januar 2009 i Kitzbühl, Østrig. Han blev bekendt med, at opførelsesomkostningerne udgjorde 16,9 mio. euro. I Kitzbühl deltog han endvidere i et møde med regionsdirektør Ilona Sams, Bank Austria, hvor han oplyste hende om Capinordic Banks forestående udlån til Alpen Holidays og den deraf følgende pantsætning. Han fik indtryk af, at Bank Austria var positivt indstillet overfor engagementet med hotellet. Han fik bekræftet, at Alpen

Holidays havde en gæld på ca. 8,75 mio. euro til Bank Austria. Bank Austrias lån lå indenfor de første 51 % af hotellets værdi, som opgjort på baggrund af hotellets opførelsesomkostninger. De 4,5 mio. euro af Capinordic Banks lån til Alpen Holidays, der kan betegnes som ”nye penge”, var sikret ved pant og lå prioritetsmæssigt efter Bank Austria. De ”nye penge” lå derfor indenfor 51 til 78 % af hotellets værdi. De 2 mio. euro, der kan betegnes som ”gamle penge”, var også sikret ved pant og lå inden for 78 til 90 % af hotellets værdi.

Forud for, at lånet blev bevilget, havde han modtaget en lang række oplysninger om hotellet, herunder to budgetplaner. Han vurderede hotellet ud fra en afkastmodel. Da der var tale om et nyetableret hotel, var det ikke atypisk, at der var underskud i indkørselsfasen. I budgetperioden 2010/2011 var EBIT (Earnings Before Interest and Taxation) vurderet til 1,4 mio. euro, som ved et afkastkrav på 7 % førte til en værdiansættelse af hotellet til ca. 20,2 mio. euro. Dette blev sammenholdt med opførelsesomkostningerne på 16,9 mio. euro.

Med en værdi 20,2 mio. euro lå den del af lånet til Alpen Holidays, der kan betegnes som ”nye penge”, indenfor ca. 65 % af hotellets værdi, mens den del af lånet, der kan betegnes som ”gamle penge”, lå inden for ca. 75 % af hotellets værdi.

Udover budgetplanerne modtog Capinordic Bank bl.a. en værdiansættelse udarbejdet af Valartis, hvorefter den anslåede gennemsnitsværdi af hotellet var vurderet til 16,7 mio. euro. Dette understøttede de oplyste opførelsesomkostninger af hotellet.

Adspurgt om det i forbindelse med indfrielsen af lånet til Aktie & Valutainvest og C2 Invest ville have været muligt eller hensigtsmæssigt at lade Capinordic A/S kautionere eller på anden måde indestå over for Capinordic Bank, svarede han, at det ikke var muligt at lade Capinordic A/S kautionere, idet dette ville kræve en tilladelse fra Finanstilsynet, da der ville være tale om et engagement efter § 182 i lov om finansiel virksomhed. Capinordic A/S havde tidligere haft en kreditramme efter denne bestemmelse, som Finanstilsynet ikke havde forlænget efter den 30. september 2008. Det var derfor ikke muligt at lade Capinordic A/S kautionere.

Det ville ikke have været muligt at indfri Aktie & Valutainvest og C2 Invest til andet end kurs 100, idet transaktioner mellem koncernforbundne selskaber skal ske på markedsvilkår, jf. § 181 i lov om finansiel virksomhed. Da de øvrige kreditorer, Peter Juul og Bo Kristensen, var blevet indfriet til kurs 100, skulle indfrielsen af lånene til de koncernforbundne selskaber lige-

ledes ske til kurs 100. Indfrielsen til en anden kurs end kurs 100 ville have været i strid med § 181 i lov om finansiel virksomhed.

Hvis man havde undladt at indfri C2 Invest, ville det have betydet, at Capinordic Bank ikke kunne tage pant for lånebeløbet. Der blev foretaget en omprioritering af gælden i ejendommen, og det var i den forbindelse nødvendigt at rense op, særligt fordi C2 Invest var en kreditor.

Adspurgt om det spillede en rolle for Capinordic Banks lånebevilling, at gælden til Aktie & Valutainvest og C2 Invest blev indfriet, svarede han, at det ikke var et selvstændigt hensyn, men var heller ikke noget, der blev tillagt negativ værdi. Det talte ikke imod indstillingen, at andre engagementer blev nedbragt.

Finanstilsynets inspektionshåndbog beskriver, hvordan de enkelte dele af et engagement skal gennemgås. I inspektionshåndbogen er det beskrevet, hvad et pengeinstitut skal undersøge i forbindelse med bevilling af et byggelån. Det er beskrevet, at der skal tages højde for en række "completion risks", dvs. risici omkring færdiggørelse af et byggeri. I denne sag var der imidlertid ikke nogen "completion risks", idet hotellet var opført og færdigbygget. Da "completion risks" var elimineret, var de ikke relevante.

Den rentabilitetsberegning, som Capinordic Bank foretog, der viste en værdi af hotellet på 20,2 mio. euro, var i overensstemmelse med den metodik, der fremgår af Finanstilsynets pantvurderingsmanual.

Saldobalancen pr. 31. januar 2009 blev udarbejdet af hotellets revisor, Helmut Lettner. Han havde på mødet den 29. januar 2009 anmodet Helmut Lettner om at udarbejde saldobalancen, idet han ønskede så fuldstændige og aktuelle oplysninger som muligt. Saldobalancen viste under "sum klasse 0" en sum på 16,9 mio. euro. Dette svarer til hotellets opførelsesomkostninger, der er sammensat af grundstykket, entreprisen mv. Gælden til Bank Austria på 8,75 mio. euro fremgik også af saldobalancen. Baggrunden for, at gælden til Bank Austria var 8,75 mio. euro, var, at der i januar 2009 blev indfriet en garanti, som alene dækkede byggeperioden. Gælden til Capinordic Bank var i saldobalancen opgjort til 5,66 mio. euro. Capinordic Banks lån til Alpen Holidays fremgår af saldobalancen, idet han havde anmodet Helmut Lettner om at medtage dette i saldobalancen. Der er således tale om en foruddiskontering.

Egenkapitalen var i saldobalancen opgjort til – 1,396 mio. euro. Der var altså en negativ egenkapital. Egenkapitalen skal imidlertid sammenholdes med ejernes mellemregningskonti 3722 (A.O. Holding), 3725 (Dansk Anlægsinvest A/S), 3726 (JL Invest Holding ApS) og 3727 (Jalia Zachariassen). Der er tale om ikke-indfrie mellemregninger, som kan opgøres til i alt 2,6 mio. euro. Mellemregningerne er udtryk for ejernes indskud i Alpen Holidays. Efter tysk ret er mellemregningskonti efterstillet – eller subordineret – kapital. Han har et godt kendskab til tysk ret, og han havde fået at vide, at tysk og østrigsk ret på dette punkt er ens. De ikke-indfrie mellemregninger svarede således til egenkapital, og mellemregningerne oversteg klart den negative egenkapital.

Mellemregningskontiene blev ikke indfriet i forbindelse med Capinordic Banks lånebevilling, idet Capinordic Bank ikke havde nogen relation til Jan Larsen, og idet ejerne var indforstået med omprioriteringen – i modsætning til hvad der var tilfældet med C2 Invest, der ikke var indforstået hermed.

Capinordic Bank havde i pantebrevsvilkår sikret sig, at Bank Austria ikke ville kunne udvide sit lån til Alpen Holidays og dermed skubbe Capinordic Banks sikkerhed ned i prioritetsrækkefølgen, idet Alpen Holidays alene kunne optage yderligere lån efter Capinordic Banks godkendelse.

Ved det møde han havde med Ilona Sams den 29. januar 2009 fik han indtryk af, at Bank Austria var en ordentlig og reel bank. Han fik også indtryk af, at Bank Austria ikke ville bevilge yderligere lån, idet Bank Austria vidste, at der var en 2. prioritetspanthaver. Det afgørende for ham var dog, at Capinordic Bank var sikret mod yderligere lånoptagelse i kraft af pantebrevsvilkåret.

Det savner mening at kalde et nyopført hotel nødlidende. Der var budgetteret med underskud i indkørfasen, dvs. i perioden efter etableringen, og dette er helt sædvanligt. Hotellet var ikke nødlidende. Det var nyopført.

På møde med entreprenøren Gerhard Kienpointner og ejernes konsulent Gerhard Scheimer den 28. januar 2009 fik han indtryk af, at der var tale om et hotel, som byen var meget glade for. Byen bakkede op omkring hotellet. Gerhard Kienpointners bror var borgmester i byen, og

han havde derfor et godt indblik i, hvad der rørte sig. På mødet blev han betrygget i hans indtryk af hotellets potentiale.

Bo Kristensen havde oplyst ham om, at han havde haft sonderinger om et muligt salg. Bo Kristensen mente på baggrund af sonderingerne, at et salg ville være ukompliceret. Det samme indtryk fik han fra hotellets direktør, Johan Pichler, som fremviste hotellet for ham den 28. januar 2009. Johan Pichler var lokal og havde føling med, hvad der rørte sig i området.

Adspurgt om han forud for bevillingen af lånet havde gennemgået Valartis' præsentation af 8. februar 2009, svarede han, at det havde han helt utvivlsomt, idet han interesserede sig for Valartis' værdiansættelse af hotellet. Han opfattede det, som Valartis havde foretaget, som en ejendomsmæglervurdering. Præsentationen var en vurdering af hotellets værdi beregnet til hotellets ejere.

Han gennemgik grundigt det budgetmateriale, som Capinordic Bank havde modtaget, for at sikre sig, at det var lødigt og validt. Budgetmaterialet var genstand for en særskilt drøftelse på mødet den 28. januar 2009 med Gerhard Scheimer, der havde udarbejdet materialet. Gerhard Scheimer var tidligere investment banker og ganske kompetent. Gerhard Scheimer gav ham ingen grund til at betvivle rigtigheden af budgetterne.

Udbetalingerne den 6. februar 2009 skete på dette tidspunkt, idet det først var her, pantet i ejendommen blev tinglyst. Udbetalingerne skulle oprindeligt være sket den 29. januar 2009, men under et møde med notaren viste det sig, at der var et formalitetsproblem, der gjorde, at pantet ikke kunne tinglyses den dag. Det var vigtigt for ham, at pantet var på plads, før der skete udbetaling, således at der ikke var tale om sikkerhed for gammel gæld.

Den 25. eller 26. maj 2009 deltog han i et møde i Østrig, hvor bl.a. Gerhard Scheimer og repræsentanter fra Bank Austria deltog. Mødereferatet af 28. maj 2009 er skrevet af Gerhard Scheimer. De forskellige muligheder for hotellet blev drøftet på mødet. Det blev oplyst, at JJW Hotels & Resorts, der er en stor hoteloperatør, havde udvist købsinteresse, samt at GKM AG og Anisimov GmbH, som Gerhard Scheimer kendte, var fremkommet med et købstilbud på 15 mio. euro. Han var enig med Bo Kristensen i, at GKM AG og Anisimov GmbH's købstilbud var for lavt.

Foreholdt e-mail af 29. maj 2009 fra Martin Hjort Hansen til Ilona Sams, hvoraf fremgår, at Ilona havde givet udtryk for, at en salgspris på 15 mio. euro ville være fornuftig, forklarede han, at Bank Austria på dette tidspunkt var blevet overtaget af UniCredit Group, som var mere restriktive end Bank Austria. På mødet den 25./26. maj 2009 fik han indtryk af, at Bank Austria reelt mente, at 15 mio. euro var for lidt, mens det var UniCredit Groups opfattelse, at 15 mio. euro var nok.

Adspurgt om Capinordic Bank retrospektivt burde have accepteret en salgspris på 15 mio. euro, svarede han, at faktum er, at Capinordic ville være dækket ind, hvis hotellet var blevet solgt til 15 mio. euro. Derfor burde banken – set i bakspejlet – have accepteret den pris.

Ejerne var klart imod et salg af hotellet til 15 mio. euro, hvilket også spillede en rolle for Capinordic Bank. Capinordic Bank delte ejernes opfattelse af, at hotellet var mere værd. Beslutningen om, hvorvidt der skulle sælges, tilkom AHDK ApS, der ejede Alpen Holidays. Capinordic Bank kunne ikke gennemtvinge et salg af hotellet, medmindre Capinordic Bank tiltrådte sit pant i hotellet.

Knud Larsen var blevet bedt om at vurdere hotellets fremadrettede værdi. Den første vurdering han kom med, var imidlertid en ”as is”-vurdering. Det var denne misforståelse, der førte til, at Knud Larsen i første omgang vurderede hotellets værdi lavere. Vurderingen var i øvrigt mere restriktiv, end hvad der efter besigtigelsen af hotellet den 27. september 2009 var berettiget. Knud Larsen deltog i besigtigelsen sammen med sin kollega Olaf Wangstein, og de var begge meget begejstrede for hotellet. De besigtigede også sammenlignelige hoteller i området, og de gav udtryk for, at Hotel Steinplatte var det mest sublime, de havde set.

Knud Larsens endelige vurdering var en ”to be”-vurdering, dvs. en fremadrettet vurdering af hotellets værdi. Denne vurdering passede bedre med de foreliggende oplysninger om købsinteresse.

Adspurgt om det var sædvanligt, at en bank tog hensyn til kundernes vurdering af en mulig salgspris, svarede han, at dette var helt almindeligt, idet et salg normalt, dvs. medmindre banken har tiltrådt pantet, vil ske i samarbejde med kunden. I et sådant samarbejde er det sædvanligt og relevant at høre kundens betragtninger.

Adspurgt hvordan hotellet blev drevet i relation til kundegrupper, markedsføring mv., forklarede han, at der var tale om et høj kvalitetshotel, hvilket hotellet ikke havde fået markedsført rigtigt. Hotellet tiltrak således et andet kundesegment end det, der var forudsat. Gæsterne fik et ophold på et høj kvalitetshotel til lavpris. Det havde naturligvis en betydning for indtjeningen.

Under besigtigelsen af hotellet i september 2009 drøftede han kundesegmentproblemet med Knud Larsen. Det var også Knud Larsens opfattelse, at kundesegmentet var forkert. Det var hensigten, at der skulle ske markedsføring over for et nyt segment, og spørgsmålet var, om det skulle være Radisson- eller Marriott-segmentet. Det ville tage lidt tid at ændre segmentet, idet man var midt i sæsonen.

Det var efter hans opfattelse ikke muligt at forudse problemet omkring kundesegmentet. Hotellet lå rigtig godt i forhold til at kunne tiltrække velhavende gæster fra Sydtyskland, herunder München. Der var særdeles attraktive skimuligheder og et stort og flot wellnessområde, der var perfekt til denne målgruppe.

Hotel Steinplatte var i en ledelsesmæssig omlægningsperiode, idet hoteldirektør Johan Pichler var ved at nærme sig sin seniortilværelse. Det var grunden til, at Capinordic Bank sørgede for, at hotellet fik tilknyttet den eksterne konsulent, Holger Brodersen, der var en velestimeret hoteldirektør, som skulle sparre med Johan Pichler. Holger Brodersen skulle hjælpe til med at optimere hotellet. Hverken han eller Bank Austria kunne have indset problemet med Johan Pichler på forhånd. Det var en erkendelse, der kom hen ad vejen, og da den kom, sørgede han for, at Holger Brodersen blev tilknyttet som konsulent for at styrke ledelsen.

Baggrunden for, at Capinordic Bank og Bank Austria i sommeren 2009 valgte at understøtte hotellets drift i fordelingsforholdet 50/50, var, at det ville være et forkert signal at sende at lave en sæsonlukning af hotellet. Drøftelserne om tilførsel af likviditet foregik hen over sommeren 2009, og da skisæsonen starter i oktober, var det vurderingen, at det ville være mest hensigtsmæssigt at holde hotellet åbent. Likviditetstilførslen var udtryk for, at såvel Capinordic Bank som Bank Austria troede på hotellet og på den forestående skisæson 2009/2010.

Det er ikke korrekt, at Knud Larsen blev presset til at ændre sin vurdering af hotellet. Grunden til, at vurderingen blev ændret, var, at der var en misforståelse omkring vurderingstemaet.

Den første vurdering var en "as-is"-vurdering, men han var blevet bedt om at lave en "to-be"-vurdering.

Adspurgt til Finanstilsynets bedømmelse af Capinordic Banks engagement med Alpen Holidays forklarede han, at Finanstilsynet gennemgik engagementet i december 2009, og at tilsynet i en præsentation i januar 2010 vurderede, at der var et nedskrivningsbehov på 18 mio. kr. Det skal imidlertid sammenholdes med, at Capinordic Bank havde fået indfriet nødlidende engagementer for stort set samme beløb, hvorfor der reelt var tale om et nulsums-spil.

Lånene til Alpen Holidays blev ikke bevilget alene ud fra en forventning om, at hotellet kunne sælges på kort sigt. Capinordic Bank havde fuld sikkerhed for lånet, og det var det afgørende.

Det er forkert, når det i landsrettens dom er anført, at der ikke var interesserede købere. Der var et konkret købstilbud, ligesom der var udvist interesse for hotellet fra andre potentielle købere. Hotellet var ikke nødlidende. Det var nyopstartet. Det giver bankfagligt ikke mening at kalde hotellet nødlidende.

Bank Austria havde tinglyst 1. prioritetspant for 11,9 mio. euro, men den underliggende gæld til Bank Austria var 8,75 mio. euro, og det er den underliggende gæld, der er afgørende. Der var en forskel på 23 - 24 mio. kr. mellem pantet og gælden.

Baggrunden for, at der ikke forelå en formel bestyrelsesgodkendelse, inden lånet blev bevilget, var, at den del af bevillingen, der blev ført ud af koncernen, lå inden for hans bevillingskompetence. Af Alpen Holidays kontoudtog fremgår således, at saldoen den 5. februar 2009 var 0 kr. Herefter blev der den 6. februar 2009 hævet 7,459 mio. kr. til driften af hotellet, 500.000 kr. til Krankenkasse, og 581.000 kr. til stempelafgift. Den 6. februar 2009 skete der endvidere indfrielse af Bo Kristensen og Peter Juuls engagementer, indfrielse af Capinordic A/S og indfrielse af AO Holding. Størstedelen af de omtalte beløb blev således i Capinordic-koncernen, idet de enten blev betalt til Capinordic A/S, Capinordic Bank eller dets søsterselskaber. Når alt summer op, var situationen den, at det alene var ca. 8,5 mio. kr., der gik ud af koncernen. Dette beløb var klart indenfor hans bevillingskompetence.

Alle dispositionerne var på forhånd afstemt med bestyrelsesformanden, og selv hvis man forestillede sig, at bestyrelsen i sidste ende ikke havde bevilget lånet, ville pengene kunne føres

tilbage til banken fra de koncernforbundne selskaber. Selskaberne ville være nødt til at tilbageføre, hvis der blev truffet en bestyrelsesbeslutning herom.

Administrationsselskabet af 1. august 2008 ApS (Administrationsselskabet)

Han kan ikke genkende Michael Mikkelsens forklaring om, at Michael Mikkelsen skulle have været modstander af engagementet med Administrationsselskabet. Det stemmer heller ikke med, at Michael Mikkelsen medunderskrev finansieringstilsagnet af 27. august 2009. Inden Michael Mikkelsen underskrev finansieringstilsagnet havde han i øvrigt fået en række nye oplysninger.

Carsten Leveaus bistand med nedbringelse af Centerplan-engagementet medførte, at dette engagement blev nedbragt med ca. 75 mio. kr. som følge af en transaktion med P-husene. Herudover blev Centerplan-engagementet nedbragt med yderligere 30 mio. kr., da Allokton AB-aktierne blev solgt til et hollandsk selskab. Carsten Leveau medvirkede også til, at Capinordic Bank fik pant i to svenske ejendomsporteføljer og til, at banken fik pant i tre ejendomme i Danmark (Østmarken, Sydmarken og et P-hus i Billund), hvilket gav et provenu på 2-3 mio. kr. Capinordic Bank ville ikke kunne have fået tilført sikkerheden uden hjælp fra Carsten Leveau. Capinordic Banks transaktionsindtægter på Centerplan kan – udover renter og indtægter på udlånsengagementet – opgøres til ca. 48 mio. kr.

Der ville ikke have været noget til hinder for at give Carsten Leveau et konsulenthonorar, men aftalen blev i stedet, at banken ydede ham et lån. Hvis Carsten Leveau havde fået et honorar, ville det i lyset af, at engagementet blev nedbragt med ca. 100 mio. kr. og indtjeningen på ca. 48 mio. kr., ikke have været usædvanligt, hvis det var i niveauet 5-7 mio. kr.

Det er helt almindeligt, at banker mv. får bistand af fallenter til afviklingen af aktiver, idet det er almindeligt kendt, at det er bedst at afsætte aktiver i et venligt stemt miljø. Fallenter bidrager derfor helt sædvanligt, men de gør det ikke gratis.

Han havde et forudgående kendskab til ejendommen i K/S Bryggen, da han har boet på Christianshavn siden 1985 og ofte færdes på Islands Brygge. Der er tale om en stor, karakteristisk og velbeliggende ejendom på Islands Brygge. Capinordic Bank kendte endvidere ejendommen i forvejen via Centerplan-engagementet, hvor banken havde arbejdet på en rekonstruktion af Centerplan bl.a. sammen med advokatfirmaet Bech-Bruun. I forbindelse med rekon-

struktionen var ejendommen i K/S Bryggen i spil. I rekonstruktionsplanen fra efteråret 2008 er det anslåede provenu på ejendommen anført til ca. 20 mio. kr.

Capinordic Bank havde kendskab til, at Københavns Universitet havde planlagt at fraflytte lejemålet i 2013. Det var imidlertid ikke negativt, da ejendommen havde en betydelig lejereserve. Lejen kunne således reguleres op ved nye lejere.

Københavns Universitet havde på daværende tidspunktet endnu ikke opsagt lejekontrakten. Han ved ikke, hvornår universitetet faktisk flyttede ind på det nye campus, men han mener, at de startede en successiv indflytning i 2015.

Foreholdt Michael Mikkelsen mail af 29. maj 2009, der indeholder en negativ bedømmelse af lånet til Administrationsselskabet, forklarede han, at der fremkom nye, væsentlige oplysninger i løbet af lånesagsbehandlingen. Han havde møde med Carsten Leveau den 28. maj 2009, hvor Carsten Leveau udleverede en optionsaftale og redegjorde for det af PwC udarbejdede 2008-årsregnskab for K/S Bryggen. Det fremgik heraf, at K/S Bryggen havde en egenkapital på 48 mio. kr. Der fremkom også nye budgetoplysninger, der viste, at 1. og 2. prioritetslåne- ne var relateret til CIBOR 3. I den pågældende periode faldt CIBOR 3-renten ganske betragteligt fra ca. 6 % til ca. 1,7 %. De nye budgetter fra august 2009 tog højde for dette rentefald.

Michael Mikkelsens mail af 29. maj 2009 må ses i lyset af de oplysninger, han havde på daværende tidspunkt, og det var ikke de samme oplysninger, som da lånet blev bevilget. Michael Mikkelsen havde ikke det fuldstændige billede.

Det forhold, at DKA Consult var indtrådt som optionsgiver i stedet for Julemosegaard ApS, da den første del af lånet blev bevilget, betød ikke, at der var tale om et engagement omfattet af lov om finansiel virksomhed § 78. Lasse Lindblad var hverken en del af ledelsen i Julemosegaard eller DKA Consult. § 78 fik i 2012 et andet indhold, men i 2009 var der ikke tale om et § 78-engagement. Han var særlig opmærksom på reglerne i lov om finansiel virksomhed, herunder § 78.

Adspurgt om den første del af lånet var bevilget uden sikkerhed, svarede han, at det ikke var tilfældet. I juni 2009 forelå der et årsregnskab for K/S Bryggen, der var udarbejdet af PwC med en blank revisionspåtegning, som viste en egenkapital på 48 mio. kr. Den foreliggende

option betød, at Carsten Leveau mod en optionspræmie på 3 mio. kr. kunne erhverve retten til senere at købe anparten (halvdelen af K/S Bryggen) for 3,5 mio. kr. Det betød, at han via optionen kunne erhverve et aktiv til en værdi af 24 mio. kr.

Optionen havde en betydelig værdi. Der findes optioner inden for mange forskellige områder, f.eks. aktier, ejendomme og sågar fodboldspillere, og sådanne optioner kan naturligvis værdisættes. Det, der var særligt ved netop denne option, var, at den skulle udnyttes inden udgangen af august 2009, hvorfor den havde en meget kort løbetid. Ved anvendelse af beregningsmodellen "Black-Scholes", hvor der tages højde for rente og løbetid, havde optionen en værdi af ca. 19 mio. kr. Det er derfor ikke rigtig, at lånet blev bevilget uden sikkerhed.

Optionsaftalens pkt. 3.4. indebar, at hvis optionshaver ved "closing" ikke var i stand til at afregne kontant med optionsudsteder, ville optionsudsteder yde et lån til optionshaver. Lånet skulle forrentes med 2 % per kvartal, jf. optionsaftalens pkt. 3.5. Pkt. 3.4. og 3.5. indebar således, at hvis Administrationsselskabet ikke var i stand til at afregne kontant, ville DKA Consult yde Administrationsselskabet et lån til dækning af købesummen. Det indebar, at når optionspræmien på 3 mio. kr. var betalt, ville det forhold, at man ikke kunne betale de efterfølgende 3,5 mio. kr., ikke betyde, at optionspræmien var tabt. DKA Consult var i den situation forpligtet til yde et lån til dækning af købesummen. Der var altså sikkerhed for, at optionen kunne finansieres. Pkt. 3.4. og 3.5. var således også en klar fordel for Administrationsselskabet.

Af Finansiell Stabilitets strategi og dagbog fremgår, at Administrationsselskabet blev erklæret konkurs på begæring af Finansiell Stabilitet, og det underliggende aktiv, ejendommen Snorrengade, var solgt til Thylander gruppen. Det fremgår, at der ikke ville være provenu til Finansiell Stabilitet, men Finansiell Stabilitet havde sikret fuld dækning til Pantebrevsselskabet, som havde det yderste tinglyste pant på 7 mio. kr., der var fuldt nedskrevet. Udsagnet i strategi og dagbogen kan virke indforstået, men skal ses i lyset af, at Gudme Raaschou Bank er synonym for Pantebrevsselskabet. Det fremgår af Carsten Leveaus brev til Michael Mikkelsen af 6. oktober 2009, at Regstrupparken var kunde i Gudme Raaschou Bank, der på dette tidspunkt var blevet overtaget af Finansiell Stabilitet. Han formoder, at indfrielsestilbuddet blev fremsat, idet Regstrupparken manglende penge, og at Gudme Raaschou Bank/Finansiell Stabilitet derfor havde presset Regstrupparken. Når det af Finansiell Stabilitets strategi og dagbog

fremgår, at Regstrupparkens pantebrev på 7 mio. kr. var fuldt nedskrevet, er det udtryk for, at der ikke var bonitet i Regstrupparken.

Det er ikke korrekt, at der ikke var midler til, at der kunne betales afdrag til Administrations-selskabet. Det fremgår af K/S Bryggens budget fra august 2009, at K/S Bryggen ville ned-bringe sin gæld med ca. 2 mio. kr. hvert år. Aktivet blev således 2 mio. kr. mere værd år for år.

Udover afviklingen af gælden, var der i budgettet også lagt op til, at der skulle ske udlodning til kommanditisterne, dvs. Essex og Administrationsselskabet. Udlodningen sikrede, at Admi-nistrationsselskabet også herigennem kunne betale sine renter.

Adspurgt om han havde kendskab til Essex' økonomiske udfordringer, da lånet blev bevilget, svarede han, at det havde han ikke. Ud fra Essex' årsrapport kunne man læse, at Essex var en meget velhavende koncern, der – som han husker det – havde en egenkapital på langt over 1 mia. kr. Han kendte Essex fra dagspressen og var herigennem blevet opmærksom på, at Essex var på udkig efter opkøb. Han havde indtryk af, at Essex var en seriøs og veldrevet virksom-hed. Han kendte advokat Torben Schön, der også var bestyrelsesformand i Centerplan, og han kendte ejeren af Essex, Peter Halvorsen, fra medierne.

Foreholdt beskrivelsen i Finanstilsynets pantvurderingsmanual om ”Check af værdiansættelse af erhvervsejendommen”, forklarede han, at det fremgår heraf, at der skal anvendes en renta-bilitetsberegning ved værdiansættelse af erhvervsejendomme. Ved kontrol af værdiansættelse af erhvervsejendomme (uden besigtigelse) anvender Finanstilsynet et Excel-ark. Det fremgår af Excel-arket, at værdiansættelsen sker på baggrund af markedsløjen, driftsomkostninger og forrentningskrav.

Når han anvender Finanstilsynets beregningsmodel og sammenholder den med oplysningerne om lejeniveau, omkostningsprocenten og rentekrav, der følger af pantvurderingsmanualen, på ejendommen i K/S Bryggen, viser det en skønnet ejendomsværdi på 122,5 mio. kr.

Det stemmer også med den afkastberegning, som PwC lavede i K/S Bryggens 2008-års-regnskab, hvor ejendommen var vurderet til 128 mio. kr. Denne afkastmodel var lavet på baggrund af den faktiske leje og de faktiske omkostningsprocenter.

Adspurgt til baggrunden for, at der blev bevilget et lån til betaling af 1. rate, forklarede han, at det gjorde der, idet de oplysninger, der blev præsenteret for ham i form af optionsaftalen og 2008-årsrapporten, viste, at Carsten Leveau for en optionspræmie på 3 mio. kr., og en efterfølgende betaling af 3,5 mio. kr., kunne erhverve halvdelen af K/S Bryggen, der havde en egenkapital på 48 mio. kr., dvs. et aktiv på 24 mio. kr.

Der var gæld i ejendommen for ca. 75 mio. kr., og Administrationsselskabet og Essex havde hver et tilgodehavende på 7,5 mio. kr. Administrationsselskabets-engagement ville derfor kunne indfries, selv hvis ejendommen blev solgt til 90 mio. kr. Med PwC's værdiansættelse af ejendommen til 128 mio. kr. for øje, var der derfor rigelig friværdi i ejendommen.

Adspurgt om baggrunden for, at Capinordic Bank bevilgede et lån til betaling af 2. rate, forklarede han, at denne rate vedrørte finansieringen af købet af andelen for 3,5 mio. kr. Capinordic Bank havde på dette tidspunkt modtaget nye oplysninger, bl.a. i form af budgetterne, der viste, at ejendommen var cash-flow positiv i en sådan grad, at gælden blev afviklet med 2 mio. kr. hvert år. Det var efter hans opfattelse derfor en ganske interessant ejendom, og derfor ville banken gerne være med til at finansiere 2. rate. Når dette blev kombineret med likviditetstilsagnet fra Essex, var der tale om et godt og velbelåningseget aktiv. Hvis Capinordic Bank ikke havde bevilget lånet, havde DKA Consult været forpligtet hertil, jf. optionsaftalens pkt. 3.4.

Adspurgt om der senere er kommet nye oplysninger frem, der ville have haft betydning for bevillingen, svarede han, at det under straffesagen mod ham kom frem, at Administrationsselskabet – udover kontoen i Capinordic Bank – havde et indestående i Nordea på 500.000 kr., hvilket styrkede Administrationsselskabets bonitet.

Adspurgt hvorfor kreditten til Carsten Leveaus ægtefælle blev behandlet på bestyrelsesmødet den 23. juni 2009, forklarede han, at det fulgte af direktionsinstruksen, at der skulle orienteres om direktionsbevillinger på mere end 2,5 mio. kr. Samtidig orienterede han om, at Carsten Leveaus personlige overtræk blev indfriet.

De aktiver, som Centerplan solgte i 2008 var alle ledsaget af optionsaftaler, der gjorde det muligt for Centerplan at købe aktiverne tilbage til en forud defineret pris. Det var bl.a. tilfæl-

det for P-husene og K/S Bryggen. Da salget skulle ske til en forud defineret pris, var det mindre interessant, hvem der måtte eje aktivet, når det blev solgt tilbage. Det forhold, at Capinordic Bank lånte penge til en kunde med henblik på at købe et aktiv fra DKA Consult, var derfor ikke styret af uvedkommende interesser.

Med den værdi, som ejendommen i K/S Bryggen havde, kan man ikke sige, at der var nogen risiko ved Capinordic Banks udlån til Administrationselskabet. Også af den grund er det ikke korrekt at sige, at udlånet var styret af uvedkommende interesser.

Adspurgt om det forhold, at Essex i efteråret 2009 begyndte at tage af K/S Bryggens likviditet, forklarede han, at han, mens han var bankdirektør, rettede henvendelse til Essex og deres advokater, og det blev drøftet, hvordan situationen skulle løses. Essex' advokat, advokat Jacob Fenger, bekræftede, at ejendommen var cash-flow positiv, og man var derfor tæt på at finde en løsning. Processen var i gang. Hvis han havde været direktør i Capinordic Bank efter januar 2010, havde han sørget for, at der blev fulgt op på, at Essex havde "lånt" af kassen. Det var nødvendigt at inddække restancen, så man ikke risikerede, at ejendommens finansiering blev misligholdt.

Det er efter hans opfattelse ikke sædvanlig bankmæssig varetagelse af Capinordic Banks interesser, at der efter januar 2010 ikke blev fulgt op over for Essex. Det er hans vurdering, at Essex skulle betale pengene tilbage. Herudover burde alle kunne se, at en ejendom, der er cash-flow positiv, har brug for ro.

Hvis man forestillede sig, at Essex ikke kunne føre beløbet tilbage, var der, som han så det, to muligheder. Der kunne træffes en beslutning om, at der skulle lægges ud for terminsydelsen, så K/S Bryggen ikke misligholdt sine forpligtelser, alternativt kunne bestræbelser på salg af ejendommen påbegyndes. Carsten Leveau iværksatte forsøg på at sælge ejendommen. Efter hans opfattelse ville den bedste løsning have været at lægge ud for terminen, idet der relativt set var tale om en mindre post, og idet ejendommen var cash-flow positiv.

Adspurgt hvordan han ville have forholdt sig til COWI's rapport, der redegjorde for, at der var et stort udbedringsbehov for ejendommen, forklarede han, at han ikke uden videre ville have accepteret rapportens konklusioner. Han har ikke selv set COWI-rapporten, da den er fra tiden efter hans ansættelse i Capinordic Bank, men det er klart, at man normalt vil efterprøve

forudsætningerne i en sådan rapport. Særligt i en situation som den foreliggende, hvor der var indgået en aftale om salg af ejendommen for 91 mio. kr. til Aberdeen. Et sådant salg ville have dækket Capinordic Bank ind, men salget blev efterfølgende ikke gennemført.

Ejendommen var en central del af straffesagen i Retten i Lyngby, hvorfor han også siden sin fratrædelse fra Capinordic Bank har interesseret sig for ejendommen. Han har bekendt, der har et godt kendskab til ejendommen. Han har imidlertid ikke kunnet få bekræftet, at de udbudninger, som COWI-rapporten pegede på, sidenhen er blevet foretaget.

Anbringender

Appellanterne har overordnet anført, at Finansiell Stabilitet ikke har søgsmålskompetence og ikke har en værnet erstatningsretlig interesse, at de ikke har pådraget sig erstatningsansvar over for Capinordic Bank i forbindelse med de 11 konkrete udlånsengagementer, og at et eventuelt erstatningsansvar er bortfaldet som følge af meddelt decharge på bankens generalforsamlinger eller i hvert fald bør lempes.

Vedrørende søgsmålskompetence er anført navnlig, at overdragelsesaftalen af 11. februar 2010, hvor Capinordic Banks konkursbo overdrog sine aktiver til et datterselskab af Finansiell Stabilitet, ikke indebærer, at Finansiell Stabilitet kan rejse erstatningskrav mod bankens tidligere ledelse. Der var tale om en almindelig aktivoverdragelse, som ikke indbefattede eventuelle erstatningskrav. Det er desuden ikke dokumenteret, at overdragelsen er sket i overensstemmelse med lov om finansiell stabilitet, der opstiller en række betingelser for overtagelse af et pengeinstitut. Hertil kommer, at lov om finansiell stabilitet ikke giver hjemmel til at anlægge søgsmål mod en banks tidligere ledelse.

Staten og dermed Finansiell Stabilitet har ikke en erstatningsretlig værnet interesse i det rejste erstatningskrav, idet statens udgifter blev afholdt med henblik på at varetage erklærede samfundspolitiske formål, der ikke indbefatter et erstatningsopgør med enkelte bankers ledelser. Havde staten ment noget andet, ville det være kommet til udtryk i lovgivningen om bankpakkerne.

Med hensyn til spørgsmålet, om der er handlet ansvarspådragende, er anført navnlig, at bedømmelsen heraf skal ske på grundlag af de almindelige erstatningsretlige regler, herunder den almindelige culparegel. Der er ikke holdepunkter for, at erstatningsansvaret for bestyrel-

sen og direktionen i en bank skal behandles anderledes end det, der i almindelighed gælder for bestyrelsen og direktionen i et aktieselskab. Også i sager om en bankledelses erstatningspligt skal der således foretages en bedømmelse af, om ledelsesmedlemmerne på oplyst grundlag har truffet forsvarlige forretningsmæssige dispositioner. Der må kræves klare holdepunkter for forsømmelighed, idet forretningsmæssige dispositioner ikke kan foretages med høj grad af sikkerhed, og der skal således være rum for fejltagelser.

De krav, som Finansiell Stabilitet har fremsat, skal bedømmes ud fra, hvad Capinordic Bank havde kunnet kræve i erstatning med hensyn til tab på lån, som bankens ledelse eller direktion har bevilget. Det betyder, at der ved fastlæggelsen af den standard, der gælder for culpabedømmelsen, skal tages hensyn til bankens forretningsgrundlag og risikoprofil, da dette sætter rammerne for den låneaktivitet, som banken accepterede. Capinordic Bank havde som en del af sit forretningsgrundlag at opbygge en kundekreds af velhavende og transaktionsdrevne kunder ved akquisition i stifternes og ejernes eget forretningsnetværk. Dette må tillægges betydning ved den erstatningsretlige bedømmelse. Finansiell Stabilitets kritik af bankens udlån er udtryk for en holdning om, at banker skal drives og ledes efter standarder, som Finansiell Stabilitet – og ikke banker selv – tilrettelægger. Dette har ikke tilsynsretlig – og i endnu mindre grad erstatningsretlig – hjemmel. En banks ledelse er fuldt ud berettiget til at tage hensyn til f.eks. om en låneforretning kan understøtte bankens øvrige forretningsvirksomhed, f.eks. ved at tilføre kunder til bankens aktiviteter inden for investment banking, ligesom der kan tages hensyn til bl.a. et udlåns påvirkning af værdien af bankens egne aktiebesiddelser. Ledelsen må således gerne bevilge et lån, som måske har en udvidet risiko, hvis det sker som led i en forretningsmæssig vurdering af, at lånet samlet vil tilføre banken økonomiske fordele, der opvejer en forøget risiko på lånet. Dette vil kunne være tilfældet, hvor lånebevillinger fører til afledt indtjening. Det vil også være et legitimt forretningsmæssigt hensyn, hvis en bank ved en lånebevilling tager hensyn til koncernens samlede stilling. Det er dog samtidig klart, at en bank ikke på bekostning af bankens solvens må tage sådanne hensyn, men det har heller ikke været tilfældet med Capinordic Bank.

Den finansielle lovgivning, herunder lov om finansiell virksomhed § 70 og § 71, og Finanstilsynets virksomhed på grundlag heraf sætter rammerne for den virksomhed, som banker må drive. Loven indeholder ingen regler om kreditvurdering, sikkerhedsstillelse, blanco eller kreditindstillinger. Heller ikke de bekendtgørelser og vejledninger, der er udstedt i henhold til loven, indeholder regler om kreditvurdering. Lov om finansiell virksomhed må forstås sådan,

at en bank må påtage sig de forretningsmæssige risici, den ønsker, forudsat at disse er dækket af bankens basiskapital.

Finanstilsynet fører tilsyn med, at banker indrettes og drives med en sædvanlig, forsvarlig organisation, og at deres solvens er korrekt opgjort og forsvarligt kan understøtte bankernes udlånsvirksomhed. Inden for disse rammer bestemmer bankerne imidlertid selv, hvordan de vil drive deres virksomhed. Bankerne må principielt bevilge de lån, de vil, på baggrund af de sikkerheder og den tilbagebetalingsevne, som de finder passende. Samtlige lån, der er genstand for erstatningskrav i denne sag, overholder de begrænsninger om store lån, der følger af § 145 i lov om finansiel virksomhed. Capinordic Banks kvartalsvise indberetning af dens store lån, herunder om lånet til Alpen Holidays, førte ikke til nogen reaktion fra Finanstilsynet.

Bankens konkurs skyldtes ikke, at ledelsen havde bevilget lån, der på tidspunktet for lånebevillingerne truede bankens solvens. Havde det været tilfældet, ville der have foreligget helt anderledes tilsynsreaktioner fra Finanstilsynet, der fulgte banken meget tæt i et såkaldt skærpet tilsyn. Bankens konkurs skyldtes årsager, som bankens ledelse ikke kunne forudse, nemlig finanskrisens betydning for boniteten af udlån, som var bevilget på et tidligere tidspunkt, og trusler om omstødelsessager, der førte Finanstilsynet til at kræve hensættelser med hensyn til såkaldte operationelle risici.

Det påhviler Finansiell Stabilitet at føre bevis for, at der er handlet ansvarspådragende. Finansiell Stabilitet har fravalgt at belyse de enkelte lånebevillinger ved indhentelse af en skønserklæring, selvom det havde været enkelt at indhente en sådan. Finansiell Stabilitets undladelse heraf bevirker, at enhver tvivl om, hvorvidt de ved deres dispositioner har handlet ansvarspådragende, herunder enhver tvivl om bedømmelsen af det grundlag, som forelå for deres dispositioner, må komme Finansiell Stabilitet til skade.

Der ikke er grundlag for at gøre erstatningsansvar gældende for de lån, som blev gennemgået af Capinordic Banks revisorer, og som revisorerne fandt var udtryk for en almindelig forretningsmæssig risiko. Når bankens revisorer på grundlag af en selvstændig gennemgang og vurdering af kundernes økonomiske forhold og værdien af de stillede aktiver ud fra mindst samme oplysninger, som forelå for bestyrelse og direktion, har konkluderet, at et lån havde en almindelige forretningsmæssig risiko, må det kræve ganske særlige holdepunkter at nå til en konklusion om, at de ved lånets bevilling indså eller burde indse, at lånets risiko lå udover det

forsvarlige. Sådanne særlige holdepunkter foreligger ikke. Det må tillægges betydning, at Revisornævnet ved kendelse af 18. juni 2015 ikke fandt det godtgjort, at bankens revisorer havde tilsidesat god revisorskik ved deres vurdering af de lån, der er behandlet i revisionsprotokollen for bankens årsrapport for 2007.

Det skal ved ansvarsbedømmelsen endvidere tillægges betydning, at revisionen som led i den almindelige revision af årsrapporten også forholdt sig til målingen af bankens aktiver og passiver og dermed også til, om bankens øvrige udlånsengagementer var opgjort korrekt. Når revisionen har givet blank påtegning på årsrapporterne for 2007 og 2008, er det udtryk for, at revisionen har tilsluttet sig indregningen af alle bankens udlån, og når revisionen ikke har taget forbehold overfor ledelsesberetningens oplysning om, at bankens lån var dækket af sikkerheder, har revisionen hermed tilsluttet sig, at det gælder alle bankens udlån.

Finanstilsynet har ved sit tilsyn med Capinordic Bank flere gange bedømt bankens lån, herunder lånene til Synerco, ADR, Savoretti, Lake Dümmer og Centerplan Alloktion, uden at have konstateret nedskrivningsbehov. Finanstilsynets oplysningsgrundlag var mindst det samme som det, der forelå for bestyrelsen og direktionen. Det er korrekt, at Finanstilsynets gennemgang af en banks lån har til formål at vurdere, om der er et nedskrivningsbehov eller behov for en solvenshensættelse med henblik på bedømmelsen af bankens solvens. Det er imidlertid ikke korrekt – som anført af Finanstilsynet – at tilsynets vurderinger af den grund skulle være anderledes end den vurdering, der foretages i forbindelse med en lånebevilling. For at bedømme, om der er et nedskrivningsbehov, må Finanstilsynet nødvendigvis forholde sig til de samme forhold, som er af betydning for bevillingen af et lån, nemlig debtors evne til at tilbagebetale og sikkerhedernes værdi. Det bestrides ikke, at Finanstilsynets gennemgang ikke har til formål at afgøre, om en bevilling af et lån har været culpøst. Det må imidlertid forholde sig sådan, at hvis Finanstilsynet ved en efterfølgende vurdering af et lån, der er foretaget på samme – eller måske bedre – oplysningsgrundlag, end da lånet blev bevilget, finder, at der ikke er et nedskrivningsbehov, skaber dette en uafviselig formodning for, at bevillingen ikke har været uforsvarlig.

Når Capinordic Banks udlån i 2008 begyndte at få forringet bonitet, skyldtes det den finansielle krise. Det var ikke enestående for Capinordic Bank, at lån med svækket bonitet var vanskelige at nedbringe. På trods heraf lykkedes det banken at nedbringe en række udlån. Der var ingen solvensmæssige grunde, der talte for, at Capinordic Bank skulle ophøre med at udlåne

penge. Banker lever heraf, og Capinordic Bank havde, hvilket Finanstilsynet var enig i, en usædvanlig høj solvens og dermed grundlag for at opretholde sin udlånsforretning.

Der er ikke grundlag for den kritik, som blev rejst i såvel Finanstilsynets plancher fra mødet i januar 2010 som i Finanstilsynets udtalelse af 14. oktober 2010, af, at banken på trods af Finanstilsynets advarsler om, at bankens udlån havde en dårlig bonitet, fortsatte med at yde væsentlige nye og forøgede udlån i slutningen af 2008 og begyndelsen af 2009, samtidig med at banken kun i begrænset omfang nedbragte sine svage udlån. Banken kunne naturligvis ikke fremtvinge en betalingsevne, der ikke var til stede, hvorfor nedbringelse af de svage udlån var vanskelig. På trods af den finansielle krise lykkedes det imidlertid banken i betydeligt omfang at nedbringe udlånet i løbet af 2008. De lån, som blev ydet i den pågældende periode, kunne rummes indenfor bankens kapitalberedskab.

Der er ikke grundlag for at anse nogle af de 11 udlånsengagementer for at være båret af uvedkommende interesser. Det var en del af Capinordic Banks forretningsgrundlag, at låneengagementer nogle gange blev indgået med selskaber, hvori medlemmer af bestyrelsen havde ejerinteresse, eller med selskaber, som medlemmer af bestyrelsen havde forretningsmæssig forbindelse med. Banken blev således etableret, fordi initiativtagerne ønskede at skabe en finansiell koncern, som de selv ejede, med henblik på selv at oppebære indtægterne fra investment banking-ydelser og andre bankydelser i forbindelse med deres forretningsmæssige aktiviteter i stedet for at betale andre banker herfor. Samtidig ville de via deres eget forretningsnetværk tiltrække andre kunder til banken. Det var således en del af bankens forretningsgrundlag at ”sammenblende” initiativtagernes forretningsmæssige aktiviteter med bankens forretninger, herunder ved at tilføre forretning fra initiativtagernes netværk. Der var derfor ikke noget underligt i, at flere låneengagementer havde direkte eller indirekte forbindelse til selskaber, som f.eks. Ole Vagner, Erik Damgaard eller Lasse Lindblad ejede helt eller delvis. Capinordic Bank og dens bestyrelse var stedse opmærksom på, at denne sammenblanding skulle ske med respekt for gældende regler, herunder § 78 i lov om finansiell virksomhed. Det må også tillægges betydning, at Finanstilsynet, som ved gennemgang af bankens låneengagementer var vidende om flere låneengagementer, hvor kunderne havde forbindelser til selskaber helt eller delvist ejet af bestyrelsesmedlemmer, ikke konstaterede overtrædelser af § 78. Revisionen, som havde pligt til at reagere, hvis den blev opmærksom på overtrædelser af lovgivningen, konstaterede heller ikke sådanne overtrædelser.

I tilfælde, hvor et lån blev bevilget af bankens bestyrelse, er Henrik Juul ansvarsfri, idet han som direktør ikke kan gøres ansvarlig for en disposition foretaget af bankens bestyrelse. Dette gælder selv om den kreditindstilling, der lå til grund for bevillingen, var udarbejdet eller godkendt af ham.

I tilfælde, hvor et lån blev bevilget af Henrik Juul, er Claus Ørskov og Lasse Lindblad ansvarsfri, idet de ikke kan gøres ansvarlig for en disposition foretaget af bankens direktion. Claus Ørskov og Lasse Lindblad er ligeledes ansvarsfri i det omfang et lån, der skulle bevilges af bestyrelsen, helt eller delvist var blevet udbetalt af Henrik Juul forud for bestyrelsens godkendelse af bevillingen.

For så vidt angår tabsopgørelsen er anført navnlig, at en eventuel erstatning for tab på udlån skal reduceres med bankens indtægter på afledte forretninger. Desuden skal der tages højde for, at Finansiell Stabilitet ikke har iagttaget sin tabsbegrænsningspligt i relation til en række af de omhandlede udlånsengagementer.

Hvis Højesteret måtte komme frem til, at der foreligger erstatningsansvar, er Finansiell Stabilitet afskåret fra at gøre ansvar gældende for bevillinger og dispositioner, der vedrører regnskabsårene 2006-2008, idet generalforsamlingerne for disse regnskabsår har meddelt discharge.

Et eventuelt erstatningsansvar bør endvidere helt eller delvist bortfalde i medfør af den dagældende aktieselskabslovs § 143, stk. 1, eller erstatningsansvarslovens § 24. I det omfang Henrik Juul findes erstatningsansvarlig, skal kravet mod ham bortfalde efter erstatningsansvarslovens § 23, stk. 3. En situation som den foreliggende er et oplagt eksempel på, hvor lempelsesreglerne bør anvendes. Staten vil med det fremførte krav påføre tre borgere et erstatningsansvar, der er velfærdsødelæggende for dem, og som resten af deres levetid vil indebære, at de står uden erhvervs muligheder og uden mulighed for at kunne forsørge sig selv og deres familie. Ingen af dem har nogen mulighed for – via salg af aktiver eller fremtidige indtægter – at betale mere end en lille brøkdel af det beløb, der kræves, og den ansvarsforsikring, som Capinordic Bank tegnede vedrørende ledelsesansvar, vil ligeledes alene dække en begrænset del af kravet mod dem. For Claus Ørskovs og Henrik Juuls vedkommende vil erstatningspligt indebære, at de udelukkes fra at opretholde autorisation som advokat. Ved lempelsesvurderingen skal det tillægges betydning, at det forsikrings selskab, hvor der var tegnet

ledelsesansvarsforsikring, ikke har afvist dækning under påberåbelse af skyldgraden, og at skadens størrelse – selvom den er stor i absolutte tal – i forhold til statens økonomiske styrke og fortjeneste på bankpakkerne er et uvæsentligt beløb.

For så vidt angår de enkelte engagementer er anført bl.a.:

ADR 1904 ApS (ADR)

Navnlig af de grunde, der er anført i landsrettens dom, er de ikke erstatningsansvarlige for lånebevillingen i februar 2007 til ADR. Henrik Juul er endvidere som anført af landsretten ikke erstatningsansvarlig for udbetalingen den 7. februar 2007 af 5 mio. kr. eller for udbetalingen den 19. februar 2007 af den resterende del af den samlede bevilling på 20 mio. kr.

Henrik Juul er endvidere ikke erstatningsansvarlig for den prolongering og forhøjelse af lånet med 500.000 kr., der fandt sted den 5. juni 2007.

Henrik Juul har heller ikke handlet erstatningspådragende ved den 30. maj 2008 at have bevilget en forhøjelse af lånet med 4,6 mio. kr. Ved bedømmelsen af Henrik Juuls ansvar skal der lægges vægt på de oplysninger, der lå til grund for forhøjelsen, herunder oplysningerne om aktiverne i Norden Equity Ejendomme 7 A/S og oplysningerne om værdien af de sikkerheder, der var stillet i de polske selskaber, som lånet blev bevilget til køb af. Endvidere skal der lægges vægt på oplysningerne om tilvejebringelse af likviditet ved salg af aktier i ComX Holding A/S og om salg af ComX Holding A/S til Comendo A/S. Den væsentligste del af låneforhøjelsen blev anvendt til betaling af relevante udgifter for bankens pant i ejendommen i Nyropsgade. En del af låneforhøjelsen blev anvendt til at dække bankens faktura for Olicom A/S samt tilskrevne renter og provision, hvilket således er kommet banken til gode. Alene 1,5 mio. kr. af forhøjelsen blev anvendt til erhvervelse af andelene i de polske selskaber, som havde en værdi, der langt oversteg 1,5 mio. kr. Banken fik endvidere i oktober 2008 yderligere sikkerhed i to gældsbreve, hvor ComX Holding var debitor. Værdien heraf kan med rimelighed fastsættes til kurs 100. Hertil kommer, at banken også senere fik pant i Finn Helmers ejendom i Jyllinge. Der er ikke grundlag for at bebrejde dem, at pantet i de polske selskaber ikke blev sikret, idet opgaven hermed med rette var overgivet til bankens kreditafdeling, der blev bistået af bankens jurist. Det er denne ekspeditionsfejl, der ikke kan kritiseres bestyrelsen eller direktionen, som var årsag til, at værdien af de polske selskaber, som ifølge det

udarbejdede prospekt var mindst 32 mio. kr., ikke tilgik banken til nedbringelse af engagementet.

Hvis Højesteret måtte finde, at der foreligger erstatningsansvar med hensyn til forhøjelsen af låneengagementet med 4,6 mio. kr., kan landsrettens opgørelse af tabet til 3,8 mio. kr. tiltrædes. Der skal dog heri gøres fradrag for afledte fordele i form af et honorar på 2 mio. kr. vedrørende bistand til børsnotering af Castor Holding A/S samt indtægter vedrørende Olicom på 1.350.000 kr. og 6.082.450 kr. Der skal endvidere ske fradrag for de ca. 4,9 mio. kr., som Capinordic Bank i januar 2010 udbetalte til ADR's konkursbo, idet det ikke er godtgjort, at banken var forpligtet hertil.

Nicola Vittorio Guiseppe Savoretti (Savoretti)

Der er, som anført af landsretten, ikke grundlag for at anse lånebevillingen og udbetalingen af lånet til Savoretti for ansvarspådragende.

Der er ikke grundlag for at pålægge Claus Ørskov eller Lasse Lindblad erstatningsansvar for, at der ikke blev stillet krav om supplerende sikkerhed, da aktiekursen på Walls A/S var faldet til under 3,5 kr. pr. aktie, og at tvangsrealiseringen af aktierne i Walls først blev indledt den 3. juni 2008. Der er heller ikke grundlag for at gøre Henrik Juul erstatningsansvarlig herfor, idet det ikke var en del af hans daglige arbejdsopgave at overvåge Savoretti-engagementet. Det var derimod Michael Mikkelsen, der som leder af bankens kreditafdeling havde ansvaret for opfølgningen herpå. Henrik Juul kunne med rette indrette sig i tillid til, at Michael Mikkelsen som oplyst i mail af 14. maj 2008 ville påbegynde salg af Walls-aktierne, hvis Savoretti ikke havde tilbagebetalt det skyldige beløb senest den 23. maj 2008. Henrik Juul kan ikke som administrerende direktør gøres erstatningsansvarlig for mulige ekspeditionsfejl begået i bankens kreditafdeling. Michael Mikkelsen, der havde udarbejdet kreditindstillingen, var klar over, at bestyrelsen havde givet bevillingen under forudsætning af tæt opfølgning på engagementet og om, at der skulle ske realisation ved kurs 3. Det bestrides, at det ville have været muligt for banken at opnå supplerende sikkerhed fra Savoretti på det tidspunkt, hvor aktiekursen på Walls var faldet til under 3,5 kr. pr. aktie.

Lake Dümmer Invest ApS (Lake Dümmer)

Der er, som anført af landsretten, ikke grundlag for at pålægge erstatningsansvar for tab opstået på baggrund af Lake Dümmer-engagementet. Forløbet i juni 2007 viser bl.a., at Synerco,

der var medejer af Lake Dümmer, og som kautionerede for lånet, uden videre var parat til at lægge ud for hele det beløb, der skulle bruges til finansiering af købesummen, indtil låneprovenuet fra banken blev udbetalt. Dette understøtter, at banken med rette kunne lægge vægt på de kautioner, der var stillet til sikkerhed for lånebevillingen. Forløbet førte i øvrigt til, at der blev stillet yderligere sikkerhed for lånet. Der er ikke ved lånebevillingen handlet i strid med § 78 i lov om finansiel virksomhed, og bestemmelsen har i øvrigt ingen erstatningsretlig betydning.

Lasse Lindblad deltog ikke i bestyrelsens rådslagning og beslutning om bevillinger vedrørende Lake Dümmer-engagementet, og han kan allerede af denne grund ikke gøres erstatningsansvarlig for tab på engagementet.

Allerede fordi samtlige lån vedrørende Lake Dümmer blev bevilget af bestyrelsen, kan Henrik Juul ikke gøres erstatningsansvarlig for tab på engagementet. Grundlaget for lånebevillingerne har i alle tilfælde været kreditindstillinger udarbejdet af Michael Mikkelsen eller dennes medarbejdere i kreditafdelingen, og kreditindstillingerne indeholdt alle et fuldstændigt og dækkende beslutningsgrundlag.

Hvis Højesteret måtte finde, at der er handlet ansvarspådragende, skal der ske fradrag i tabsopgørelsen for afledte fordele. Finansiell Stabilitet har ikke lidt noget tab, fordi restfordringen er solgt.

Centerplan Alloktion ApS (Centerplan Alloktion)

Lånebevillingen til Centerplan Alloktion af 22. maj 2007 er af de grunde, der er anført af landsretten, ikke ansvarspådragende. Hverken Finanstilsynet ved gennemgang af engagementet i juni 2007, bankens revisorer i revisionsprotokollen for 2007, Finanstilsynet ved efterfølgende gennemgange af engagementet, Finanstilsynet ved gennemgang af Roskilde Banks langt større engagement med Centerplan Gruppen eller skønsmændene i den såkaldte HSH-sag har fremført en kritik af Centerplan Gruppens regnskaber, som svarer til den, der er fremsat af Finansiell Stabilitet.

Det forhold, at forudsætningerne omkring 4. rate viste sig ikke at blive opfyldt, kan ikke medføre erstatningsansvar, idet den udvikling, der forårsagede den manglende opfyldelse af forudsætningerne, ikke kunne forudsiges, da lånebevillingen blev givet den 22. maj 2007.

At Centerplan Allokton ikke blev nægtet at trække på kreditten den 23. og 27. november 2007, kan ikke medføre erstatningsansvar, da engagementet på daværende tidspunkt var forløbet anmærkningsfrit og upåklageligt, hvortil kommer, at bankens sikkerhed var blevet udvidet med aktier i Nordicom A/S, der havde en kursværdi på 7,1 mio. kr. Udbetalingerne i november 2007 blev forestået af kreditafdelingen og lå inden for den bevilgede ramme, hvorfor de ikke skulle forelægges direktion eller bestyrelse.

Hvis Højesteret måtte finde, at der er handlet ansvarspådragende, skal der ske fradrag i tabsopgørelsen for bl.a. afledte fordele.

Oskar Jensen Holding ApS (Oskar Jensen)

Der er ikke handlet ansvarspådragende ved bevillingen af lånet til Oskar Jensen, idet de på bevillingstidspunktet foreliggende økonomiske oplysninger og oplysningerne i øvrigt om Oskar Jensen gjorde det fuldt forsvarligt at bevilge lån af den omhandlede størrelse og med de omhandlede sikkerheder. Den forudsætning om lånets blanco, som udtrykkes i landsrettens dom, og som Finansiell Stabilitet henviser til, hviler på en forkert forståelse af, hvordan blanco blev opgjort. Lånet havde ikke blanco, men derimod en væsentlig overdækning, når sikkerhedernes værdi blev opgjort til dagsværdi, eller når den metode, som Finanstilsynet anvender til opgørelse af sikkerheders værdi, lægges til grund for beregningen. Der var i øvrigt ikke noget til hinder for, at Capinordic Banks ledelse traf beslutning om, at banken bevilgede et lån med blanco. Det er helt sædvanligt, at banker udlåner penge uden fuld sikkerhed, og erhvervslivet ville ikke kunne fungere, hvis banker var udelukket fra at yde lån med blanco.

Det er ikke korrekt, når Finansiell Stabilitet hævder, at regnskaberne for Oskar Jensen og Københavns Investeringsejendomme A/S viser, at bevillingen af lånet til Oskar Jensen var uforsvarligt. Det må ved vurderingen heraf tillægges betydning, at bankens revisorer efter gennemgang af de samme regnskaber fandt, at lånet havde normal forretningsmæssig risiko. Det må ligeledes tillægges betydning, at Finanstilsynet ved gennemgangen af Capinordic Banks låneengagement med Oskar Jensen i juni 2008 netop på baggrund af oplysningerne om de nyeste regnskaber for Oskar Jensen og Københavns Investeringsejendomme ikke fandt grundlag for at tilsidesætte bankens vurdering, og at skønserklæringen i HSH-sagen efter gennemgang af årsregnskabet for 2006 konkluderede, at der ikke var forhold, der talte for værdiforringelser og dermed nedskrivningsbehov. Heller ikke Michael Mikkelsen, som Finansiell Sta-

bilitet i øvrigt støtter sig på, fandt, at regnskaberne talte imod bevillingen af lånet eller medførte behov for at ændre sikkerhederne. Capinordic Banks tab skyldes senere omstændigheder, som ikke kunne eller burde have været forudset ved lånets bevilling.

Der er ikke grundlag for at tilregne Henrik Juul nogen del af bevillingen. Den første del af lånet blev ydet ved direktionsbevilling på baggrund af en kreditindstilling af 13. september 2007, der efterfølgende blev ratificeret af bestyrelsen på bestyrelsesmøde den 25. september 2007 og den 30. oktober 2007. Beslutningen om at bevilge en sikkerhedsmæssig ændring af engagementet blev truffet på bestyrelsesmøde den 19. november 2007 på grundlag af Henrik Juul og Michael Mikkelsens kreditindstilling af 13. november 2007, som indeholdt alle relevante oplysninger. Hverken Henrik Juul eller Michael Mikkelsen deltog i bestyrelsens beslutning om at bevilge den ændrede sikkerhed.

Claus Ørskov er af de grunde, der er anført af landsretten, ikke erstatningsansvarlig for det tab, der er opstået på baggrund af engagementet. Hertil kommer, at det samlede lån med den ændrede sikkerhed blev ratificeret på bestyrelsesmøde den 19. november 2007, hvor Claus Ørskov ikke deltog. Heller ikke Lasse Lindblad har pådraget sig erstatningsansvar.

TLP Holding ApS (TLP Holding)

På baggrund af de oplysninger, der forelå for Capinordic Bank om de økonomiske forhold i TLP Holding efter gennemførelse af ITH-transaktionen, som havde væsentlig positiv betydning for kapitalgrundlaget i TLP Holding, er der ikke grundlag for at kritisere bankens lånebevillinger til TLP Holding i november 2007.

Engagementet blev i februar 2008 nedbragt fra 15 mio. kr. til 5 mio. kr., og da de oprindelige bevillinger fra november 2007 ikke var uforsvarlige, er der ikke erstatningsansvar for det tab, som det fra februar 2008 reducerede engagement førte til.

Lånebevillingen i maj 2009 på 5,5 mio. kr. var ikke uforsvarlig, da lånet blev bevilget med henblik på opkøb af aktier i forbindelse med en fusion mellem Renewagy og Colexon Energy og på baggrund af de for banken foreliggende oplysninger, herunder om Ernst & Youngs vurdering af, at de aktier, som TLP Holding ejede i Renewagy (senere Colexon Energy), havde en højere værdi end det, der fulgte af børskursen.

Lånebevillingen i august 2009 på 7,5 mio. kr. var på sine egne præmisser fuldt ud forsvarlig, idet TLP Holding til sikkerhed herfor stillede pant i 224.000 stk. Colexon Energy-aktier, hvis værdi alene ud fra børskursen oversteg bevillingen. Hertil kommer, at banken i kraft af Ernst & Youngs vurdering af værdien af Colexon Energy med rette kunne lægge til grund, at pantets værdi reelt var langt højere. Det er ikke retvisende, når landsretten anfører, at der var en stærkt negativ økonomisk udvikling i TLP Holding, idet denne udvikling i selskabets kapitalgrundlag alene var forårsaget af den for lave børskurs af Colexon Energy-aktierne.

TLP Holdings udlån til DKA Consult har ingen betydning for bedømmelsen af forsvarligheden af Capinordic Banks bevilling af lån til TLP Holding, idet bankens kunder naturligvis selv havde råderet over deres midler. Udlånet fra TLP Holding til DKA Consult skete i øvrigt i det væsentligste efter bankens bevilling af lånet til TLP Holding, og udlånet påførte ikke TLP Holding nogen risiko. Udlånet til DKA Consult blev tilbagebetalt i sin helhed og har således hverken forårsaget noget tab for banken eller for TLP Holding.

Bevillingerne i november 2007 og i maj 2009 kan ikke tilregnes Claus Ørskov eller Lasse Lindblad, idet der er tale om bevillinger, som Henrik Juul foretog indenfor sin bevillingskompetence.

Bestyrelsesbevillingen i august 2009 kan ikke tilregnes Henrik Juul, idet den af ham udarbejdede kreditindstilling, der lå til grund for bevillingen, indeholdt alle relevante oplysninger.

Hvis Højesteret finder, at lånebevillingen fra maj 2009 er ansvarspådragende, kan tabet opgøres som sket. Der skal dog tages højde for, at Finansiell Stabilitet ikke har opfyldt sin tabsbegrænsningspligt ved realisationen af de 636.335 stk. Colexon Energy-aktier, som Capinordic Bank havde sekundær pant i efter Nova Bank (tidligere Fionia Bank). Ved opsigelse af et engagement er et pengeinstitut forpligtet til omgående at tage skridt til at realisere eventuelle pantsatte værdipapirer bedst muligt, jf. retsplejelovens § 538 a, stk. 2. Hvis et pengeinstitut undlader dette, skal pengeinstituttet erstatte kundens tab. Tabet på engagementet – og dermed et eventuelt erstatningskrav – skal derfor reduceres med det beløb, som en rettidig realisation af Colexon Energy-aktierne ville have indbragt. Finansiell Stabilitets realisation af aktierne førte ikke til noget provenu til dækning af engagementet med TLP Holding. Hvis realisationen var sket den 29. januar 2010, på hvilket tidspunkt banken var forpligtet til at realisere, kunne aktierne have været solgt til 3,25 euro pr. aktie. Provenuet ville herved have udgjort ca.

2,068 mio. euro svarende til ca. 15,407 mio. kr., hvilket – efter afdækning af Nova Bank – ville have reduceret bankens tab på engagementet med TLP Holding med 2,9 mio. kr. Finansiell Stabilitets synspunkt om, at det ikke ville have været muligt at omsætte de pågældende aktier, må afvises. Det fremgår således eksempelvis af kurslisten for Colexon Energy, at slutkursen den 18. januar 2011 var 1,62 euro pr. aktie, og at dagens volumen på børsen var 2.120 stk. aktier. Ikke desto mindre solgte DKA Consult denne dag 600.000 stk. aktier til en gennemsnitlig kurs på 1,3125 euro pr. aktie. Ved først at realisere Colexon Energy-aktierne 30 måneder efter, at tvangsrealisationen burde have fundet sted, varetog Finansiell Stabilitet uvedkommende hensyn til andre pengeinstitutter og konkursboer, som Finansiell Stabilitet samarbejdede med, samt til pengeinstitutter, som Finansiell Stabilitet havde overtaget, herunder f.eks. Fionia Bank.

Ved opgørelsen af tabet skal der endvidere ske fradrag af de afledte fordele på i alt 1.284.534,06 kr., som Capinordic Bank opnåede som resultat af engagementet med TLP Holding.

Nanocover A/S (Nanocover)

Lånebevillingerne til Nanocover var sædvanlige forretningsmæssige dispositioner, som var begrundet i bankens ejerandel af Nanocover samt i den værdi, der lå i selskabets børsplatform, som Capinordic Bank havde erfaring med at nyttiggøre. Dette potentiale gør i sig selv lånebevillingerne til forsvarlige forretningsmæssige dispositioner. Banken sikrede sig herudover pant i Nanocovers varelager, som ud fra de oplysninger, der forelå ved de første lånebevillinger, måtte forventes at kunne indbringe salgsindtægter, der ville medvirke til at sikre bankens lån.

Selv hvis Højesteret skulle nå frem til, at lånet ikke var tilstrækkeligt sikret ved bankens pant i varelageret, er der ikke grundlag for erstatningsretlig kritik af lånebevillingerne.

Claus Ørskov kan ikke tilregnes lånebevillingerne, som ikke blev forelagt for ham, og som han ikke blev orienteret om. Heller ikke Lasse Lindblad kan tilregnes lånebevillingerne, som ikke har været forelagt for ham. Der er i alle tilfælde tale om lån, som blev bevilget af Henrik Juul, og Lasse Lindblad har ikke været involveret i de konkrete bevillinger. For så vidt angår Henrik Juul må det lægges til grund, at bestyrelsen, hvis Henrik Juul havde forelagt lånet for

denne, ville have godkendt lånet. Der kan derfor ikke gøres et erstatningsretligt krav gældende mod ham ud fra en betragtning om, at han har overskredet sine beføjelser som direktør.

I tilfælde af erstatningsansvar skal der tages højde for, at de 1.650.000 stk. aktier i Nanocover, som banken erhvervede den 30. december 2009, havde en kursværdi på 0,63 kr. pr. aktie, hvilket svarer til 1.039.500 kr. Der skal derfor i tillæg til det fradrag på 181.266,87 kr., som Finansiell Stabilitet har foretaget ved opgørelsen af tabet, ske fradrag af yderligere 858.233,13 kr.

Synerco ApS (Synerco)

Der er ikke grundlag for at gøre Claus Ørskov og Lasse Lindblad erstatningsansvarlige for tab vedrørende Synerco-engagementet, idet aftalen om frigivelse af 6 mio. kr. til DKA Administration, som medførte tabet, var indbyrdes forbundet med optionsaftalerne vedrørende SBS Estates A/S og ejendomsprojektet i Bulgarien, som Capinordic Bank havde en væsentlig interesse i at sikre gennemførelsen af. Dette dels på grund af den indtægt på 10,8 mio. kr., som aftalen medførte, dels på grund af den foreliggende udlægskredit på 9 mio. kr. Det må også tillægges betydning, at det ikke kan udelukkes, at Synerco og Peter Forchhammer med rette kunne have anfægtet den for banken meget gunstige aftale om ejendomsprojektet i Bulgarien, hvis banken ikke i overensstemmelse med aftalen havde frigivet de 6 mio. kr.

Den samlede aftale indebar, at DKA Consult påtog sig en økonomisk byrde, der var større end bankens, idet DKA Consult i tilfælde af Synercos sammenbrud ville lide et tab på 9 mio. kr., mens bankens tab højst ville kunne udgøre 6 mio. kr. Hertil kommer, at banken ud fra de foreliggende oplysninger om den sikkerhedsmæssige dækning af Synerco-engagementet med rette kunne lægge til grund, at banken selv i tilfælde af Synercos sammenbrud ikke ville lide et tab på 6 mio. kr.

Claus Ørskov har ikke handlet ansvarspådragende, idet hans beslutning om at acceptere frigivelsen af de 6 mio. kr. skete på baggrund af oplysninger fra Henrik Juul om, at engagementet var på dækket basis, at det var i bankens interesse at medvirke til frigivelse af det omhandlede beløb, herunder af hensyn til den for banken gunstige aftale, der netop var indgået om ejendomsprojektet i Bulgarien, at også DKA Consult skulle bidrage gennem kaution overfor Forstædernes Bank, og at Synerco kunne trække op til 6 mio. kr. i kredit. Da Claus Ørskov i øv-

rigt ikke havde grund til at antage, at Synerco ikke kunne svare enhver sit, er grundlaget for erstatningsansvar ikke til stede.

Capinordic Banks accept af, at de 6 mio. kr. blev betalt til DKA Administration, kan ikke tilregnes Lasse Lindblad. Som det fremgår af aftalen af 6. oktober 2008 og af de afgivne forklaringer, var det en beslutning, der blev truffet af Claus Ørskov og Henrik Juul. Lasse Lindblad havde ikke indflydelse på beslutningen. Der foreligger ingen oplysninger om, at Lasse Lindblad var involveret i beslutningen på anden måde end, at han blev orienteret om denne. At Lasse Lindblad blev orienteret om frigivelsen af de 6 mio. kr., er ikke tilstrækkelig til, at han kan ifalde erstatningsansvar. Det var i øvrigt nødvendigt at orientere ham, idet aftalen indebar, at DKA Consult skulle acceptere en kaution. Lasse Lindblad kunne med rette lægge til grund, at indstillingen fra Henrik Juul om at frigive beløbet skete på et forsvarligt grundlag. Hans forbindelse til DKA Consult, aftalen om erhvervelse af Polinvest A/S og formålet med frigivelse af de 6 mio. kr. var ikke skjult for nogen.

Særligt om Lasse Lindblads kendskab til Synerco gøres det gældende, at han hverken vidste eller burde vide, at Synerco ikke kunne svare enhver sit. Der er således heller ikke holdepunkter for at kritisere ham for at tilbageholde oplysninger herom overfor Claus Ørskov og Henrik Juul. At Lasse Lindblad lod sit selskab påtage sig en kaution på 9 mio. kr., der var afhængig af, om Synerco kunne svare enhver sit, viser, at han havde tiltro til, at Synerco ikke var i uoverstigelige økonomiske problemer. Michael Mikkelsen og Synercos direktør, Kenneth Marmetscke, der må antages at have haft et indgående kendskab til selskabet, har begge under omstødelsessager forklaret, at de regnede med, at de finansielle kreditorer ville blive dækket ind. Der er ikke holdepunkter for, at Lasse Lindblad forud for frigivelsen af de 6 mio. kr. den 6. oktober 2008 skulle have haft et bedre kendskab til Synercos økonomiske forhold end Michael Mikkelsen og Kenneth Marmetscke.

I tilfælde af erstatningsansvar skal der ved opgørelsen af tabet ske fradrag af den indtægt på 10,8 mio. kr., som Capinordic Bank opnåede ved at gennemføre de to optioner vedrørende projektet i Bulgarien. Banken ville ikke have opnået denne indtægt, hvis der ikke var blevet givet samtykke til, at Synerco kunne overføre de 6 mio. kr. til DKA Administration.

Toldbodgade 10 B ApS (Toldbodgade)

Lånet på 39,4 mio. kr. blev bevilget til Toldbodgade den 19. december 2008 til brug for køb af 173.931 stk. aktier i Nordicom A/S, som Capinordic Bank havde erhvervet på vegne af Ole Vagner.

Capinordic Bank havde ikke mulighed for at gennemtvinge et juridisk krav mod Ole Vagner eller hans selskaber med hensyn til de pågældende aktier, bl.a. fordi et sådant krav ville udløse pligt for Ole Vagner til at fremsætte et indløsningsstilbud efter § 31 i den dagældende værdipapirhandelslov, idet Ole Vagner og hans selskaber herved ville komme til at eje mere end 1/3 af aktierne i Nordicom. Ved lånebevillingen sikrede Capinordic Bank sig mod at skulle bogføre et tab på aktierne i 2008, og banken varetog samtidig sin væsentlige interesse i at få afsluttet aftalerne om nogle parkeringshuse, som sikrede en nedbringelse af engagementet med Centerplan Allokton. Lånebevillingen og de i forbindelse hermed indgåede aftaler var således udtryk for forsvarlig varetagelse af bankens interesser i den opståede situation. Det ville ikke have været muligt for banken at få transport i Toldbodgades tilgodehavende hos Capinordic A/S, idet en sådan transport ville have været i strid med § 182 i lov om finansiel virksomhed.

Lånebevillingen af 15. juni 2009 var en selvstændig, ny bevilling, der indebar, at der blev ydet et lån på 9,092 mio. kr. mod sikkerhed i 156.080 stk. aktier i Nordicom med en kursværdi på 13,7 mio. kr. og en sikkerhedsværdi på 10,9 mio. kr. Det lån, der blev bevilget den 19. december 2008, blev indfriet i fuld overensstemmelse med den struktur, der blev aftalt med henblik på at løse det fælles problem med kurstabet på aktierne i Nordicom. Det er uden betydning, at 5,1 mio. kr. af det indfrie beløb blev tilbagebetalt til Toldbodgades konto i en anden bank, idet låneengagementet på dette tidspunkt var reguleret af bevillingen af 15. juni 2009. Der er derfor ikke årsagsforbindelse mellem bankens tab og lånebevillingen af 19. december 2008.

Ved bedømmelsen af lånebevillingen af 15. juni 2009 skal der foretages en selvstændig vurdering af, om der er udvist fejl og forsømmelse, der kan medføre erstatningspligt. Det er i lyset af de foreliggende oplysninger om lånets hovedstol og den stillede sikkerhed ikke tilfældet.

Det er uden betydning, hvorledes Toldbodgade har anvendt låneprovenuet, idet det bevilgede lån havde væsentlig overdækning på ca. 4,7 mio. kr. Det har ikke betydning for bedømmelsen

af lånebevillingens forsvarlighed, at Toldbodgade efterfølgende foretog udlån af de midler, som selskabet rådede over, til Kell Development ApS eller til DKA Consult.

Claus Ørskov og Henrik Juul kan ikke tilregnes det køb af aktier i Nordicom, som var baggrunden for lånebevillingen af 19. december 2008, idet de først i december 2008 fik kendskab hertil. De har således ved lånebevillingen alene medvirket til at løse den situation, der var blevet skabt.

Henrik Juul kan ikke tilregnes bevillingen af 19. december 2008, idet der var tale om en bestyrelsesbevilling.

Claus Ørskov og Lasse Lindblad kan ikke tilregnes lånebevillingen den 15. juni 2009, idet der var tale om en direktionsbevilling. Lånet var bevilget, da bestyrelsen blev orienteret herom på bestyrelsesmødet den 19. juni 2009. På grundlag af oplysningerne i kreditindstillingen om lånets hovedstol og de sikkerheder, der var stillet, er der ikke grundlag for at kritisere, at Claus Ørskov og Lasse Lindblad ikke reagerede mod bevillingen.

I tilfælde af erstatningsansvar skal der tages højde for, at Finansiell Stabilitet har tilsidesat sin tabsbegrænsningspligt ved realisationen af de 224.000 stk. Colexon Energy-aktier, som Capi-nordic Bank havde pant i. Hvis realisationen var sket den 29. januar 2010, på hvilket tidspunkt banken var forpligtet til at realisere aktierne, kunne de have været solgt til 3,25 euro pr. aktie. Ved opgørelsen af tabet skal der derfor ske fradrag af 5.423.600 kr. svarende til ca. 728.000 euro, som er det provenu, der ville have været ved et rettidigt salg.

Finansiell Stabilitet har endvidere tilsidesat sin tabsbegrænsningspligt ved realisationen af 124.561 stk. af de 156.080 aktier i Nordicom, som lå til sikkerhed for engagementet. I perioden fra den 26. januar 2010 til den 11. februar 2010 solgte banken i alt 31.519 stk. Nordicom-aktier. Efter Finansiell Stabilitets overtagelse af engagementet ophørte realisationen indtil den 6. juli 2010, hvor kursen var faldet væsentligt. Hvis Finansiell Stabilitet havde sørget for, at realisationen var sket med det samme, ville aktierne have indbragt et provenu på 8.210.500 kr., hvis aktiekursen den 12. februar 2010 – fratrukket et estimeret, mindre kursfald på grund af hurtig realisation af en stor aktiepost – lægges til grund for beregningen. Ved opgørelsen af tabet skal der derfor ske fradrag af 6.338.800 kr., som er differencen mellem det provenu, som Finansiell Stabilitet burde have sikret, og det provenu, som faktisk blev sikret. Det skal i den

forbindelse tillægges betydning, at børsværdien af de deponerede sikkerheder på tidspunktet for opsigelsen den 27. januar 2010 var i alt ca. 16,8 mio. kr., og at indstævnte alene opnåede et provenu på ca. 4,7 mio. kr. ved at realisere aktierne efter 30 måneder. Det må i den forbindelse tillægges betydning, at Finansiell Stabilitets advokat i mail af 21. maj 2010 oplyste, at man ville fortsætte tvangsrealiseringen – uden at dette tilsyneladende skete – og at den samme advokat den 5. maj 2010 havde oplyst, at sikkerhederne kunne dække Capinordic Banks tilgodehavende inklusive tilskrevne renter.

Ved tabsopgørelsen skal der endvidere ske fradrag af afledte fordele på i alt 35.259.736,52 kr., som engagementet med Toldbodgade har medført, herunder i form af afværgelsen af et tab på ca. 26,2 mio. kr. på bankens aktier i Nordicom.

Låntager på engagementet, Toldbodgade 10 B ApS under konkurs, har i øvrigt en restbetalingssevne, der mere end udligner det tab, som Finansiell Stabilitet gør gældende, hvorfor der også af denne grund ikke er grundlag for at rejse krav mod appellanterne.

Alpen Holidays Ferienhäuser GmbH (Alpen Holidays)

Låneengagementet med Alpen Holidays var en forsvarlig forretningsmæssig disposition, der ikke kan medføre erstatningspligt. Lånet blev bevilget på baggrund af en forsvarlig kreditsagsbehandling, der omfattede indhentning af oplysninger og møder med hotellets direktør, en særlig konsulent, der var forbundet med Bank Austria, den entreprenør, der havde opført hotellet, og hotellets revisor. Herved blev de oplysninger, som banken havde modtaget om hotellet, herunder fra Bo Kristensen, verificeret. Der er ikke grundlag for at tilsidesætte bankens vurdering af, at hotellets værdi var mindst 16,975 mio. euro svarende til udgifterne til grundkøbet og hotellets opførelse. Hotellet var nyopført og alle oplysninger i sagen, herunder Knud Larsens vurdering af hotellet, viser, at hotellets kvalitet var uomtvistelig. En værdiansættelse svarende til grundkøbet og opførelsesudgifterne er forenelig med de øvrige oplysninger om hotellets værdi, herunder oplysningerne om igangværende forhandlinger med navngivne købere samt Bank Austrias opfattelse af, at det var realistisk, at hotellet kunne sælges for 15 mio. euro, hvis et hurtigt salg var nødvendigt. At bankens værdiansættelse var realistisk understøttes også af Knud Larsens endelige vurdering af 1. november 2009. Knud Larsens første vurdering af 12. oktober 2009 var ikke retvisende, idet den var baseret på en forudsætning om et salg ”her og nu” – på et tidspunkt, hvor der var en u hensigtsmæssig og underskudsgivende drift.

Det var ikke forudsigeligt ved lånets bevilling i februar 2009, at driften af hotellet ville udvikle sig uhensigtsmæssigt. Tværtimod forelå der budgetter og en forretningsplan, som Henrik Juul med rette – efter samtaler med bl.a. Bank Austrias konsulent – lagde til grund som realistiske. Lånets bevilling var tilrettelagt således, at det ikke var nødvendigt med et hurtigt salg, idet bevillingen muliggjorde den i budgetterne forudsatte indkøringsperiode, hvorefter hotellets drift kunne servicere hotellets udgifter, herunder finansieringsudgifterne til de to banker. Lånebevillingen udgjorde i øvrigt højst en risikoeksponering på 4,5 mio. euro, idet den resterende del af låneudbetalingen (ca. 2 mio. euro) blev anvendt dels til indfrielse af bankens nødlidende udlån, dels til indfrielse af søsterselskabers tilgodehavender. De koncerninterne låneforhold, som Capinordic Banks ledelse sikrede en indfrielse af ved lånebevillingen til Alpen Holidays, skete med rette, idet banken herved opnåede en bedre prioritetsstilling af lånene.

Det forhold, at bevillingen var til gavn for koncernforbundne selskaber, kan ikke tillægges negativ betydning ved bedømmelsen af, om den var forretningsmæssigt forsvarlig, idet dispositioner, der var til gavn for den samlede koncern, også var i bankens interesse og omvendt. Dette ses f.eks. ved, at Capinordic A/S i 2010 var rede til at indskyde først 50 mio. kr. og dernæst 200 mio. kr. med henblik på at understøtte Capinordic Banks solvens.

Det forhold, at Claus Ørskov og Lasse Lindblad deltog i efterbevillingen af lånet på bestyrelsesmødet den 24. februar 2009, indebærer ikke, at de kan gøres erstatningsansvarlige. De har ved deres bevilling af lånet med rette baseret sig på de oplysninger, der fremgik af kreditindstillingen. Hertil kommer, at der ikke er årsagsforbindelse mellem tabet og den del af lånet, der på dette tidspunkt var blevet udbetalt til Alpen Holidays. Der er endvidere ikke grundlag for – sådan som landsretten gør – at anse Lasse Lindblad for at have bevilget lånet allerede forud for bestyrelsesmødet den 24. februar 2009.

Der er ikke grundlag for at pålægge Henrik Juul erstatningsansvar for lånebevillingen, idet den endelige bevillingsbeslutning blev truffet af bestyrelsen på et fuldt oplyst grundlag.

I tilfælde af erstatningsansvar skal der ved tabsopgørelsen ske fradrag med 12.771.839,46 kr. for indfrielse af gæld til C2 Invest ApS og 6.303.401,17 kr. for indfrielse af AO Holding ApS' mellemværende med Aktie & Valutainvest ApS, idet disse indfrielse også var i bankens interesse.

Hvis Finansiell Stabilitet skulle få medhold i synspunktet om, at den indfrielse af lån til koncernforbundne selskaber, der fandt sted ved Capinordic Banks bevilling af lån til Alpen Holidays, er sket med urette, må det ved tabsopgørelsen tillægges betydning, at Finansiell Stabilitet har tilsidesat sin tabsbegrænsningspligt ved ikke at have rejst krav mod disse selskaber om tilbageførsel af de indfrielede beløb.

Administrationsselskabet af 1. august 2008 ApS (Administrationsselskabet)

Låneengagementet med Administrationsselskabet var en forsvarlig forretningsmæssig disposition, der ikke kan medføre erstatningsansvar. Det skal tillægges betydning, at lånets 1. rate, der blev bevilget i juni 2009, blev anvendt til køb af en option, der gav Administrationsselskabet ret til at erhverve og få finansieret erhvervelsen af 50 % af kapitalandelene i K/S Bryggen Invest, som var et aktiv, der ud fra de oplysninger, der forelå for banken, på daværende tidspunkt havde en værdi, der klart oversteg optionspræmien. Det skal endvidere tillægges betydning, at Capinordic Bank ved bevillingen af lånets 2. rate i oktober 2009 opnåede pant i 50 % af anparterne i K/S Bryggen Invest, der ud fra de på daværende tidspunkt foreliggende oplysninger om værdien af ejendommen i Snorregade 17-19, der var bestemmende for kapitalandelens værdi, havde en markedsværdi, der klart oversteg lånet. Engagementet havde således, også når sikkerhedsværdien opgøres i overensstemmelse med Finanstilsynets pantvurderingsmanual og inspektionshåndbog, en væsentlig overdækning.

Capinordic Banks kreditsagsbehandling havde i øvrigt vist, at der var driftsoverskud i K/S Bryggen Invest, og at der gennem den løbende drift var tilstrækkelig likviditet til at betale ejendommens udgifter og til at afdrage på selskabets gældsforpligtelser med op til 2 mio. kr. årligt. Denne mulighed for gældsnedbringelse ville løbende kunne sikre en væsentlig forøgelse af værdien af de kapitalandele, der udgjorde bankens sikkerhed.

Der blev ved lånebevillingerne taget tilstrækkeligt hensyn til, at Administrationsselskabet skulle bruge provenuet til at købe et aktiv af et selskab, hvori Lasse Lindblad havde ejerinteresse. Lasse Lindblad har ikke deltaget i bankens beslutning om at yde lånet, idet der er tale om en direktionsbevilling, der blev givet på grundlag af kreditsagsbehandling, der blev foretaget af Michael Mikkelsen. Den omstændighed, at Lasse Lindblad var vidende om, at lånet blev bevilget, er ikke tilstrækkelig til at medføre erstatningspligt. Tilsvarende kan det ikke medføre erstatningspligt, at Lasse Lindblad henviste Carsten Leveau til Henrik Juul, idet Las-

se Lindblad med rette kunne påregne, at lånet alene ville blive bevilget efter sædvanlig kreditsagsbehandling. Det forhold, at Lasse Lindblad anmodede om overførsel af 3 mio. kr. til DKA Consult den 12. juni 2009, og at Torben Lyst sendte oplysninger til Michael Mikkelsen til brug for dennes kreditsagsbehandling, indebærer ikke, at Lasse Lindblad kan anses for ansvarlig for, at lånene blev bevilget. Anmodningen om overførsel af 3 mio. kr. til DKA Consult var begrundet i, at Administrationsselskabet lånte pengene med henblik på at betale en optionspræmie, som efter Administrationsselskabets aftale med DKA Consult tilkom DKA Consult. Det er almindeligt, at en bank anmodes om at udbetale låneprovenuet til opfyldelse af en aftale, som bankens kunde har indgået. Torben Lysts fremsendelse af oplysninger til Michael Mikkelsen var sædvanlig og ikke udtryk for andet end, at kreditafdelingen til brug for dens kreditsagsbehandling indhentede oplysninger hos kundens aftalepart. Forløbet viser om noget, at Lasse Lindblads forbindelse til det selskab, der solgte kommanditanparterne, ikke var skjult for nogen.

Lånets bevilling kan ikke tilregnes Claus Ørskov, idet lånet er ydet ved en direktionsbevilling, som ikke blev forelagt ham forud for bevillingen. Selv hvis Højesteret måtte finde, at Claus Ørskov må anses for at have haft viden om lånets bevilling, kan han ikke gøres erstatningsansvarlig for bevillingen, da der i givet fald alene var tale om en overordnet orientering, og da han med rette kunne gå ud fra, at lånet var bevilget efter en sædvanlig kreditsagsbehandling, der kunne begrunde lånet.

I tilfælde af erstatningsansvar skal der tages højde for, at engagementet har givet banken afledte fordele på i alt 15.599.000 kr. Hertil kommer, at Finansiell Stabilitet ikke har opfyldt sin tabsbegrænsningspligt, idet tabet kunne have været afværget eller reduceret væsentligt, hvis ikke Finansiell Stabilitet havde medvirket til salg af ejendommen til underpris i en situation, hvor ejendommens drift kunne bære alle udgifter og samtidig betale en nedbringelse af prioritetsgælden med ca. 2 mio. kr. årligt. Finansiell Stabilitet har endvidere forsømt sin tabsbegrænsningspligt ved manglende opfølgning på den anden kapitalejer Essex Invest A/S' uberegtigede anvendelse af ejendommens likviditet og ved ikke at have sikret, at de indestående lån ikke blev misligholdt. Hvis Finansiell Stabilitet havde sikret en kontrolleret afvikling af engagementet, ville Capinordic Bank i kraft af sikkerheden i halvdelen af anparterne i K/S Bryggen Invest, hvis eneste aktiv var ejendommen Snorresgade 17-19, ikke have lidt et tab. Capinordic Bank er i øvrigt blevet mere end kompenseret for tabet på engagementet, idet lånet afløste en forpligtelse til at betale et honorar på mindst 6 mio. kr. med tillæg af moms, sva-

rende til i alt 7,5 mio. kr., til Carsten Leveau for den bistand, han havde ydet banken bl.a. i forbindelse med nedbringelse af Centerplan-engagementet.

Finansiel Stabilitet har anført navnlig, at der foreligger søgsmålskompetence og en værnet erstatningsretlig interesse, at appellanterne har pådraget sig erstatningsansvar over for Capi-nordic Bank (og dermed Finansiel Stabilitet) i forbindelse med de 11 konkrete udlånsengagementer, at et eventuelt erstatningsansvar ikke er bortfaldet som følge af meddelt decharge på bankens generalforsamlinger, og at der ikke er grundlag for at lempe erstatningsansvaret.

Vedrørende søgsmålskompetence er anført navnlig, at bankens konkursbo succederede i bankens rettigheder, herunder retten til at kræve erstatning af bankens ledelse for tab på udlån, og at samtlige konkursboets aktiver, herunder erstatningskravet, i henhold til overdragelsesaftale af 11. februar 2010, jf. § 8, stk. 2, i den dagældende lov om finansiel stabilitet, blev overdraget til et datterselskab af Finansiel Stabilitet. Erstatningskravet er overdraget uden begrænsninger og består uafhængigt af, at Finansiel Stabilitet ikke har overtaget bankens aktiekapital og efterstillede kapital. Erstatningskravet tilhører nu Finansiel Stabilitet. Sagsanlægget mod appellanterne er i øvrigt tiltrådt af konkursboet, der baseret på reguleringsklausulen i overdragelsesaftalens pkt. 12 har en økonomisk interesse i udfaldet af denne sag.

Finansiel Stabilitet har den fornødne værnede erstatningsretlige interesse. Den lovbeskyttede værnede interesse i at gøre erstatningskrav gældende mod bankens ledelse, der følger af den dagældende aktieselskabslovs § 140, er overgået til Finansiel Stabilitet i forbindelse med overdragelsen af erstatningskravet. Hertil kommer, at Finansiel Stabilitet som afviklings-selskab efter lovgrundlaget skal realisere den nødlidende banks aktiver bedst muligt og fordele et eventuelt overskud blandt bankens kreditorer og aktionærer i medfør af reguleringsklausulen i overdragelsesaftalens pkt. 12. Erstatningskravet mod appellanterne består uafhængigt af det økonomiske resultat af statens deltagelse i bankpakke I. Det tilkommer ikke appellanterne at bedømme Finansiel Stabilitets processtrategi, herunder hvilken vurdering Finansiel Stabilitet har af appellanternes betalingsevne. Dette gælder i særdeleshed, da appellanterne ikke er fremkommet med tilstrækkelige oplysninger om deres betalingsevne, og da der er forsikringsdækning.

Med hensyn til spørgsmålet, om der er handlet ansvarspådragende, er anført navnlig, at det afgørende er, om appellanterne som bestyrelses- og direktionsmedlemmer har udvist den om-

hu og den faglige dygtighed, som med rimelighed kan forlanges af ledelsesmedlemmer i en bank, henset til de særlige krav, der stilles til medlemmernes egnethed, erfaring og kyndighed, samt til de normer for forsvarlig ledelse og kreditgivning, der gælder for ledelsen i en bank. Ansvarsvurderingen skal inddrage de særlige krav og hensyn, der efter lovgivningen gælder for drift af pengeinstitutvirksomhed, herunder den betydelige samfundsmæssige interesse i at sikre og opretholde en finansiell stabilitet i Danmark. Som et middel til at sikre den finansielle stabilitet er det et gennemgående tema i den finansielle regulering, at der er fokus på bankernes risici, herunder navnlig risikoen for at der lides tab på en banks udlån. De detaljerede regler i lov om finansiell virksomhed om ledelse og organisering af banker og om krav til bankers interne regulering, herunder på kreditområdet, er udtryk for en nødvendig skærpelse af reglerne for disse virksomheder i forhold til andre typer af erhvervsvirksomheder.

Finansiell Stabilitet anerkender princippet om en margin for forretningsmæssigt fejlskøn, hvorefter den omstændighed, at en forretningsmæssig disposition truffet af ledelsen i et selskab viser sig at være tabsgivende, ikke i sig selv fører til, at ledelsen ifalder et erstatningsansvar over for selskabet. Det er dog en forudsætning herfor, at den konkrete disposition er truffet af ledelsen på et oplyst, kvalificeret og forsvarligt grundlag, ligesom dispositionen eller beslutningen skal være truffet i selskabets interesse. Højesteret bør ikke udvise nogen særlig forsigtighed ved vurderingen af, om det forretningsmæssige skøn, som appellanterne har foretaget ved deres dispositioner og beslutninger om långivning i de omhandlede 11 udlånsengagementer, er ansvarspådragende. Dette er, som fastslået af landsretten, klart i tilfælde, hvor en bevilling af et lån eller en anden disposition foretaget af appellanterne har været til fordel for et bestyrelsesmedlem eller et selskab kontrolleret af denne eller for et andet selskab i Capinordic-koncernen. I sådanne tilfælde må der stilles skærpede krav til, at appellanterne har sikret, at hensynet til banken ikke blev tilsidesat. Sådanne skærpede krav må tillige gælde i andre tilfælde, hvor lån ydes til kunder eller til fordel for kunder, der enten selv eller via deres ledelse og/eller ejere er nært forbundne med Capinordic-koncernen. Hertil kommer, at beslutningerne om at yde lån i de 11 engagementer er så åbenlyst risikobetonede, at de ikke berettiger til nogen forsigtighed i vurderingen af appellanternes skøn. Der er heller ikke anledning til forsigtighed i vurderingen af appellanternes skøn, i og med at den konkret uforsvarlige kredit-sagsbehandling i udlånsengagementerne er et resultat af en række generelt uforsvarlige forhold i banken, som appellanterne er ansvarlige for. Endelig må det indgå i graden af Højesterets efterprøvelse af bankledelsens skøn, at udlånene i mange tilfælde er bevilget i strid med de regler og pligter, der gælder for ledelsen efter lovgivningen og bankens interne regulering.

Uanset om appellanternes skøn vurderes med et element af forsigtighed, er rammerne for et ansvarsfrit forretningsmæssigt fejlskøn under alle omstændigheder overskredet i den foreliggende sag.

Højesteret bør ikke udvise tilbageholdenhed med at prøve de foretagne dispositioner, fordi Finans Danmark i sit responsum af 2. august 2018 har anført, at der på langt den overvejende del af de områder, hvor organisationen er bedt om at identificere ”sædvanlig pengeinstitutpraksis”, ikke kan påvises en sådan. Finans Danmarks svar viser, at Højesteret på disse mange områder ikke risikerer at normere et ansvar i strid med det, der er sædvanligt i pengeinstitutbranchen. Der foreligger i øvrigt ikke bevismangel eller anden usikkerhed om kravene til et forsvarligt grundlag for kreditgivning, som kan begrunde, at Højesteret er tilbageholdende ved vurderingen af, om appellanterne er erstatningsansvarlige for bankens tab på de 11 udlånsengagementer.

Tidspunktet for lånebevillingerne kan, som anført af landsretten, have betydning for ansvarsvurderingen. Betydningen af finanskrisen og Finanstilsynets advarsler til banken bør dog sættes til et tidligere tidspunkt, end landsretten har gjort. Der kan bl.a. henvises til, at det fremgår af referatet af bankens bestyrelsesmøde den 17. juni 2008, at Finanstilsynet allerede under tilsynets mundtlige afrapportering på møde den 10. juni 2008 havde udtrykt bekymring for bankens aktiviteter og udlån, idet Claus Ørskov ”opsummerede sin opfattelse af mødet med tilsynet som et vink med en vognstang om, at banken skal være forsigtig med, hvem der lånes penge ud til – især indenfor ejendomssektoren”.

Finanstilsynets gennemgang af udlånsengagementer og vurdering af, at de ikke skulle nedskrives eller solvensbelastes, har ikke betydning for vurderingen af, om bevillingerne var forsvarlige. Finanstilsynets karaktergivning afspejler alene et øjebliksbillede af risikoen for misligholdelse af et engagement. Bevillingen af et engagement, der efter bevillingstidspunktet opnår en god karakter, kan udmærket have været uforsvarlig. Den omstændighed, at et engagement på et tidspunkt får en dårlig karakter, betyder omvendt heller ikke, at bevillingen af engagementet pr. definition har været uforsvarlig, men der må dog i så fald skulle foreligge ganske særlige omstændigheder for, at bevillinger efter dette tidspunkt kan være forsvarlige. Det kan ikke, som anført af landsretten, lægges til grund, at Finanstilsynet ved sin gennemgang af bankens udlån har været bekendt med en række oplysninger om udlånene, herunder oplysningerne i kreditindstillingerne.

Finanstilsynets interne arbejdsdokumenter i form af de fremlagte inspektionshåndbøger dateret i perioden 2004-2005 er ikke ansvarsfritagende for bankens ledelse. Finanstilsynet ophørte med at anvende håndbøgerne omkring slutningen af 2005, bl.a. fordi Rigsrevisionen i 2004 havde påpeget, at der var forskel på tilsynet på forskellige områder.

Bankens revisions erklæringer har intet at gøre med, om bankens ledelse er ansvarlig for uforvarlig bevilling og opfølgning på de 11 udlånsengagementer. Behovet for nedskrivning på et udlån skal ikke tillægges nogen betydning for spørgsmålet, om bevillingen af samme lån har været ansvarspådragende. Hertil kommer, at revisionens erklæring i revisionsprotokollen om bankens store udlånsengagementer i medfør af revisionsbekendtgørelsen ikke omfattede en vurdering af forsvarligheden i at bevilge de pågældende udlånsengagementer, men alene om engagementerne var målt korrekt af bankens ledelse, herunder for så vidt angår nedskrivningsbehov, samt revisors vurdering af risikoen på udlånsengagementerne på det givne tidspunkt. Revisionens manglende bemærkninger eller forbehold i erklæringerne i revisionsprotokollen om de generelt uforvarlige forhold i banken kan endvidere ikke tillægges betydning for vurderingen af, om de generelt uforvarlige forhold bestod.

Appellanterne bærer ansvaret for en række generelt uforvarlige forhold i Capinordic Bank, som enkeltvis og samlet set udgør en overtrædelse af aktieselskabslovens § 54 og lov om finansiel virksomhed § 71 med tilhørende § 71-vejledning. Forholdene skal indgå ved fastlæggelsen af bevisskravene til erstatningsbetingelserne og graden af Højesterets ansvarsmæssige efterprøvelse af appellanternes handlinger og undladelser i relation til de 11 udlånsengagementer.

Det udgør et generelt uforvarligt forhold, at udlån blev bevilget til en snæver personkreds, der for en dels vedkommende havde tilknytning til bankens bestyrelse, Capinordic A/S og/eller ejerkredsen bag dette selskab. Kundekredsens sammensætning medførte en særlig risiko for banken, hvilket stillede særlige krav til bevillingsgrundlaget og creditsagsbehandlingen af de forbundne engagementer, jf. også lov om finansiel virksomhed § 78.

Det udgør endvidere et generelt uforvarligt forhold, at Lasse Lindblad i væsentligt omfang deltog i den daglige drift af banken på direktionniveau og direkte i forhold til bankens kreditafdeling og afdeling for investment banking. Deltagelsen var i strid med lov om finansiel

virksomhed § 73, idet Lasse Lindblad reelt virkede som bankens direktør. Det var også i strid med lov om finansiel virksomhed § 71 om effektive former for virksomhedsstyring. Lasse Lindblads adfærd har betydet, at bankens organisation blev uforsvarlig, da den i lov om finansiel virksomhed forudsatte og påkrævede funktionsadskillelse mellem på den ene side salgsfunktionerne og på den anden side personer med ansvar for intern kontrol og rapportering (kreditafdelingen) blev sat ud af kraft. Det udgør en skærpende omstændighed ved vurderingen af betydningen af Lasse Lindblads deltagelse i bankens daglige drift, at han havde en personlig, økonomisk interesse i en række af bankens udlånsengagementer.

Bankens kreditorganisation var yderligere uforsvarligt indrettet, idet den var underbemandet, savnede fornøden seniorkapacitet og i vidt omfang var efterladt med et utilstrækkeligt materiale til brug for creditsagsbehandlingen.

Det udgør tillige et generelt uforsvarligt forhold, at bankens ledelse i betydeligt og systematisk omfang tilsidesatte bankens interne regulering, herunder kreditpolitikken, der var etableret i medfør af lov om finansiel virksomhed og indsendt til Finanstilsynet. Tilsidesættelsen havde et sådant omfang og vedrørte så centrale elementer for kreditgivning, at det lå uden for rammerne af et tilladeligt forretningsmæssigt skøn at fravige kreditpolitikken som sket. Tilsidesættelserne vedrørte f.eks. kreditpolitikkenes pkt. 1 om alene at bevilge lån til kunder med ingen eller meget lav tabsrisiko, pkt. 6 om, at bevilling af kreditfaciliteter skal ske på et fyldestgørende besluthningsgrundlag, pkt. 7-8 om, at lån normalt ydes på baggrund af kundens dokumenterede tilbagebetalingsevne og med passende sikkerhedsstillelse, og pkt. 9 om, at kundens evne til at betale sine forpligtelser ud af sit cash flow er det centrale element i kreditvurderingen.

Endelig udgør det et generelt uforsvarligt forhold, at banken fortsatte den uforsvarlige udlånspraksis på trods af Finanstilsynets gentagne advarsler, påbud og risikoplysninger om kritisk og utilstrækkelig creditsagsbehandling og risikostyring.

En eventuel manglende reaktion fra Finanstilsynets side eller Finanstilsynets manglende identifikation af et særligt problem i banken er ikke ansvarsfritagende for appellanterne.

Claus Ørskov og Lasse Lindblad har begge deltaget i behandlingen og godkendelsen på bankens bestyrelsesmøder af samtlige de dispositioner vedrørende de 11 udlånsengagementer,

som er bevilget (herunder efterbevilget) af bankens bestyrelse. Claus Ørskov og Lasse Lindblad er derfor erstatningsansvarlige for bankens tab på disse bevillinger. Dette gælder også i de tilfælde, hvor lånet blev udbetalt til kunden inden bestyrelsens bevilling, idet Claus Ørskov og Lasse Lindblad ikke påtalte eller søgte at hindre bankens praksis herfor og derfor har accepteret denne, således som landsretten har lagt til grund.

Claus Ørskov og Lasse Lindblad er endvidere erstatningsansvarlige for et antal bevillinger, som ikke er bevilget af bestyrelsen, men i stedet formelt er besluttet af Henrik Juul i medfør af hans bevillingskompetence i henhold til bankens direktionsinstruks. Claus Ørskov og Lasse Lindblad har således været vidende om, involveret i, taget initiativ til eller på anden måde medvirket til bevillingerne.

Når Claus Ørskovs og Lasse Lindblads ansvar skal vurderes, skal det lægges til grund, at bestyrelsen i en bank selvstændigt skal forholde sig kritisk til kreditindstillingen og hertil knyttet materiale (eller mangel på samme) og yderligere oplysninger, der danner grundlag for bestyrelsens beslutninger. Bestyrelsens bevillingskompetence og ansvar skal ses i sammenhæng med, at bestyrelsens bevillinger af udlån i en bank udgør en af bestyrelsens vigtigste opgaver, idet den væsentligste risikofaktor for banker er kreditrisikoen. Det er derfor særdeles vigtigt, at bestyrelsen i forbindelse med behandlingen af bevillinger af udlån forholder sig kritisk til det materiale og den orientering herom, der kommer fra direktionen, samt forlanger yderligere materiale, hvis der er åbne spørgsmål eller yderligere forhold, der bør afdækkes. Såfremt bestyrelsen ikke foretager denne kreditsagsbehandling, vil det ikke være muligt at styre og kontrollere bankens kreditrisici og de mange kontrolmekanismer, som kræves i medfør af lov om finansiel virksomhed § 70 og § 71, og den hertil knyttede § 71-vejledning vil blive sat ud af kraft.

Samtlige de ansvarspådragende bevillinger i de 11 udlånsengagementer, som er bevilget (herunder efterbevilget) af bankens bestyrelse, er baseret på kreditindstillinger, der er forelagt til bestyrelsens godkendelse af Henrik Juul eller med hans tiltrædelse. Henrik Juul er ved sin forelæggelse og anbefaling af bevillingerne på bestyrelsesmøderne solidarisk ansvarlig med Claus Ørskov og Lasse Lindblad for den ansvarspådragende bevilling af lånene. I de tilfælde, hvor bevillinger er besluttet alene af Henrik Juul i medfør af hans bevillingskompetence i henhold til bankens direktionsinstruks, er han ansvarlig for bevillingerne, allerede fordi de blev besluttet af ham selv.

For så vidt angår tabsopgørelsen er anført navnlig, at det efter almindelige tabsopgørelsesprincipper er en betingelse for, at den afledte forretning kan have relevans for tabsopgørelsen, at denne forretning er opnået netop som led i eller som følge af, at udlån er blevet bevilget på uforsvarlige vilkår eller et uforsvarligt grundlag. Appellanterne har ikke løftet bevisbyrden herfor. Det bestrides, at Finansiell Stabilitet ikke har iagttaget sin tabsbegrænsningspligt i forhold til de 11 udlånsengagementer. Der er en formodning for, at Finansiell Stabilitet har iagttaget sin tabsbegrænsningspligt, idet Finansiell Stabilitet har mindst samme interesse i at begrænse bankens tab, som appellanterne har. Når et pengeinstitut afvikles efter reglerne i lov om finansiell stabilitet, indebærer det i sig selv, at hensynet til at begrænse de økonomiske tab ved afviklingen tilgodeses.

Der er årsagssammenhæng mellem appellanternes ansvarspådragende beslutninger og undladelser i forbindelse med de 11 udlånsengagementer og bankens samlede tab på disse udlånsengagementer, ligesom tabene er en adækvat følge af de ansvarspådragende forhold.

Henset til alvoren af de generelt uforsvarlige forhold, herunder at bankens udlånspraksis systematisk og i betydeligt omfang var i strid med bankens interne regulering, der var etableret i medfør af lov om finansiell virksomhed og indsendt til Finanstilsynet, er forudsætningerne for at lempe beviskravene til årsagssammenhæng til stede, såfremt Højesteret vurderer, at en sådan lempelse er påkrævet, for at appellanterne kan anses erstatningsansvarlige for bankens tab på de 11 udlånsengagementer.

Det bestrides, at finanskrisen kan påberåbes af appellanterne til støtte for, at der ikke er årsagssammenhæng eller adækvans mellem appellanternes ansvarspådragende handlinger eller undladelser og bankens tab på de 11 udlånsengagementer. Det var appellanternes ansvarspådragende dispositioner, der indebar, at banken var unødigt sårbar, da finanskrisen kom, og dermed ikke var i stand til at absorbere konjunkturudsvinget, der skete ved finanskrisen. Hvis appellanterne havde handlet forsvarligt i deres tilrettelæggelse af bankens drift, herunder i relation til bankens udlånspraksis og bevillinger, ville de uforsvarlige lån ikke være blevet bevilget eller ikke være blevet bevilget på uforsvarlig vis. Herudover havde appellanterne som anført allerede fra 2007 viden om kreditkrisen og udviklingen på ejendomsmarkedet, der ledte op til finanskrisen, ligesom en række bevillinger, videreførelser og udvidelser af bankens udlån i de 11 udlånsengagementer har fundet sted efter finanskrisens indtræden og efter

Finanstilsynets mange advarsler til banken, hvorefter appellanterne burde have været særligt opmærksomme på de øgede risici forbundet med driften af banken og bankens udlånsvirksomhed.

For så vidt angår spørgsmålet om ansvarsfrihed er anført bl.a., at den decharge, som er meddelt appellanterne på bankens ordinære generalforsamlinger i 2007, 2008 og 2009 (for Henrik Juul dog kun i 2009), er meddelt på et så generelt grundlag, at beslutningerne ikke har nogen betydning for adgangen til at indtale erstatningskrav mod appellanterne. Betingelserne i den dagældende aktieselskabslovs § 144, stk. 2, for ansvarsfrihed er ikke opfyldt, og appellanterne kan således ikke påberåbe sig de meddelte beslutninger om decharge som ansvarsfritagende. Det fremgår således af protokollaterne fra de ordinære generalforsamlinger i banken, at der var tale om rent standardmæssige vedtagelser af decharge uden reference til konkrete forhold.

Det bestrides, at der er anledning til bortfald eller lempelse af erstatningspligten for appellanterne. Dette gælder allerede fordi appellanterne ikke har fremlagt tilstrækkelige (og for Claus Ørskovs vedkommende slet ingen) oplysninger om deres økonomiske forhold. Henset til omfanget og alvoren af appellanternes ansvarspådragende handlinger og undladelser samt de særlige krav og hensyn, der gælder for drift af pengeinstitutvirksomhed, er der i øvrigt ikke anledning til at fravige den meget restriktive retspraksis for lempelse i sager om ledelsesansvar. Der må herudover lægges vægt på, at der er forsikringsdækning for 25 mio. kr. af kravet.

For så vidt angår de enkelte engagementer er anført bl.a.:

ADR 1904 ApS (ADR)

Det fastholdes, at appellanterne er erstatningsansvarlige for bankens fulde tab på engagementet med ADR på 9.502.089,76 kr.

Bestyrelsens bevillinger i februar og i juni 2007 af et lån på samlet 20,5 mio. kr. til ADR ske- te på et mangelfuldt grundlag, idet lånet blev givet på baggrund af ikke-opdaterede økonomiske oplysninger om ADR siden selskabets årsrapport for 2005, uden regnskabsmæssige oplysninger om Ejendomsselskabet Nyropsgade 2-4 ApS, der skulle tjene som sikkerhed for lånet, og uden nogen vurdering af ejendommen i Nyropsgade. Der forelå heller ikke regnskabsoplysninger om ADR's datterselskab Kanalvej 150-154 Odense ApS, og den supplerede sikkerhed den 16. februar 2007 i form af pant i dette selskabs ejendom var således også base-

ret på et mangelfuldt grundlag. ADR's ejer og kautionist Jesper Jørgensens betalingsevne kunne ikke berettige bevillingerne, hvilket også fremgår af kreditindstillingen, hvorefter der skulle foreligge et specifikationshæfte til årsrapporten og vurderingsrapport på ejendommen i Nyropsgade. Banken modtog dog hverken specifikationshæfte eller en tilfredsstillende vurderingsrapport. Hertil kommer, at bankens bestyrelse på bestyrelsesmødet den 6. februar 2007 var enige om, at "denne type forretning ikke er en del af bankens kerneforretning". Det betød ifølge Michael Mikkelsen, at banken havde behov for et andet set-up i forhold til projektstyring, hvilket tilsagde et behov for særlig agtpågivenhed ved bestyrelsens overvejelser om bevillingen. Dette blev ikke iagttaget.

Henrik Juul handlede ansvarspådragende, da han i februar 2007 indstillede lånet til bestyrelsens bevilling og bevilgede forhøjelsen af lånet i juni 2007. Lasse Lindblad og Claus Ørskov handlede ansvarspådragende, da de bevilgede lånet i februar 2007, ligesom Lasse Lindblad tillige var involveret i opkomsten til bevillingen. Lasse Lindblad og Claus Ørskov er endvidere erstatningsansvarlige for forhøjelsen af lånet i juni 2007, da tabet som følge af forhøjelsen var en påregnelig følge af den ansvarspådragende bevilling i februar 2007.

Det anførte gør sig også gældende for så vidt angår bevillingen af forhøjelsen af lånet med 4,6 mio. kr. i juni 2008, som yderligere er ansvarspådragende som følge af tidspunktet for bevillingen. Bevillingen skete efter bankens møde den 10. juni 2008 med Finanstilsynet, hvor tilsynet havde advaret banken om at være forsigtig med, hvem der lånes penge ud til – især indenfor ejendomssektoren, og kun dagen efter, at banken havde fordoblet sit solvensbehov på baggrund af Finanstilsynets ekstraordinære undersøgelse af banken. Bevillingen skete tillige på et tidspunkt, hvor Finanstilsynet efter undersøgelsen i juni 2008 havde ratet engagementet 2 c, svarende til svage engagementer, engagementer med betydelige svaghedstegn. Hertil kommer, at ADR ikke var i stand til at overholde lånebetingelserne for den allerede bevilgede kredit, der havde været i overtræk siden efteråret 2007. Engagementet var af banken sendt til inkasso i december 2007 og havde i banken en "rød markering". Bevillingen af forhøjelsen af lånet blev endvidere foretaget uden passende sikkerhed, idet banken havde frigivet pantsikkerheden i ejendommen i Odense og i stedet modtaget pant i aktierne i ADR's datterselskab Norden Equity Ejendomme 7 A/S, som ikke kunne tillægges nogen sikkerhedsværdi af betydning. På tidspunktet for forhøjelsen måtte det endvidere stå klart for banken, at pantsikkerheden i ejendommen i Nyropsgade på grund af usikkerhed omkring ejendommens værdi og foranstående panterettigheder ikke kunne tillægges nogen reel værdi. Endelig forelå der på

tidspunktet for forhøjelsen ingen oplysninger om værdien af sikkerheden i form af pant i anparterne i to polske selskaber.

Henrik Juul handlede ansvarspådragende, da han indstillede forhøjelsen af lånet til bestyrelsens bevilling og endda udbetalte størstedelen af lånet inden bevillingen. Lasse Lindblad og Claus Ørskov handlede ansvarspådragende, da de besluttede bevillingen, ligesom Lasse Lindblad var modtager af låneanmodningen fra ADR og efter sin egen forklaring deltog i et møde med Jesper Jørgensen forud for bevillingen.

Det bestrides, at der er grundlag for at foretage fradrag for afledte fordele i bankens tab på engagementet. Det er ikke godtgjort, at bevillingen af lånene til ADR var nødvendig for, at banken kunne oppebære de anførte honorarer.

Bankens udbetaling af ca. 4,9 mio. kr. den 5. januar 2010 til ADR's konkursbo var udtryk for, at banken tilbageleverede den nedbringelse af engagementet med ADR, som kan henføres til det af banken modtagne pant i ADR's tilgodehavende hos ComX Holding A/S på ca. 5,25 mio. kr. Banken modtog det omhandlede pant den 2. januar 2009 og dermed inden for omstødelsesfristen.

Nicola Vittorio Guiseppe Savoretti (Savoretti)

Med hensyn til udlånsengagementet med Savoretti er appellanterne erstatningsansvarlige for tabet på 1.183.407,75 kr.

Bestyrelsens bevilling den 21. februar 2007 af et lån på 4,7 mio. kr. til Savoretti skete på et mangelfuldt grundlag uden noget kendskab til låntager eller dennes økonomi. Det fritager ikke for ansvar, at lånet blev ydet på fuldt dækket basis, idet bevillingen blev baseret alene på det af banken modtagne pant i Walls-aktier.

Henrik Juul handlede ansvarspådragende, da han indstillede kreditten til bestyrelsens bevilling, og Lasse Lindblad og Claus Ørskov handlede ansvarspådragende, da de besluttede bevillingen.

Som anført af landsretten var det ansvarspådragende at undlade at håndhæve den aftalte stop loss-bestemmelse og undlade iværksættelse af tvangsrealisation i november 2007, hvor kursen

for Walls-aktien faldt til under 3 kr. pr. aktie. Ifølge kreditindstillingen skulle der ske eksekvering ”omgående”, ligesom der forelå en indskærpelse fra bestyrelsen om ”tæt opfølgning”, og der var således en særlig anledning og forpligtelse hertil.

Henrik Juul havde som bankdirektør det overordnede ansvar for opfølgning på stop loss-bestemmelsen, og han handlede ansvarspådragende, da han undlod denne opfølgning eller at sikre, at den skete.

Lake Dümmer Invest ApS (Lake Dümmer)

Det fastholdes, at appellanterne er erstatningsansvarlige for tabet på engagementet med Lake Dümmer på 10.860.541,24 kr.

Engagementet var omfattet af § 78 i lov om finansiel virksomhed, idet DKA Ejendomme ApS, som indgik i DKA-koncernen ejet af Lasse Lindblad, ejede 25 % af Lake Dümmer. Appellanterne undlod imidlertid at iagttage de særlige krav til overvågningen af forsvarligheden og forløbet i engagementet, som er påkrævet efter denne bestemmelse, og bestyrelsens bevillinger i april og i maj 2007 af et lån på samlet 47,5 mio. kr. til Lake Dümmer var båret af hensynet til Lasse Lindblads personlige, økonomiske interesser. Bevillingerne skete på et mangelfuldt grundlag uden nogen oplysninger om Lake Dümmer og på baggrund af mangelfulde oplysninger om kautionisterne, idet der alene forelå ganske få nøgletal for kautionisterne fra disses årsregnskaber for 2005. Det var på dette grundlag ikke muligt at foretage en nærmere analyse af eller opnå en forståelse af kautionisternes økonomi og betalingsevne. Der blev ikke foretaget besigtigelse af det pågældende jordstykke i Tyskland forud for bevillingerne eller indhentet en vurdering af grundstykket, selvom det var forudsat, at banken skulle have pant i det. Yderligere var der ikke passende sikkerhed for engagementet. Banken modtog pant i 3 mio. stk. illikvide Walls-aktier. Derudover skulle banken have pant i grundstykket, der som anført hverken var besigtiget eller vurderet på bevillingstidspunktet, ligesom projektet ikke havde opnået myndighedsgodkendelse. Banken lagde i stedet ifølge kreditindstillingen ”afgørende vægt på kautionisternes pro-ratakaution”. Det var imidlertid ikke forsvarligt at bevilge lånet på samlet 47,5 mio. kr. til en ny kunde uden selvstændig betalingsevne og uden noget nærmere kendskab til genstanden for kreditten (grundstykket i Tyskland og projektet), som var behæftet med betydelig usikkerhed i relation til finansiering, likviditet og værdiansættelse, alene med henvisning til kautioner fra de tre kautionister.

Henrik Juul handlede ansvarspådragende, da han indstillede lånet til bestyrelsens bevilling, og Claus Ørskov handlede ansvarspådragende, da han besluttede bevillingerne. Lasse Lindblads ansvar for bevillingerne støttes på, at han havde kendskab til bevillingen i april 2007 og i strid med § 78 i lov om finansiel virksomhed deltog i bevillingen i maj 2007, ligesom han som medejer af Lake Dümmer havde en personlig, økonomisk interesse i bevillingerne. Lasse Lindblad var endvidere på vegne af banken involveret i de indledende drøftelser med AM Gruppen A/S vedrørende projektet.

Det anførte gør sig også gældende for så vidt angår bevillingen af frigivelsen af DKA Consults kautionsforpligtelse den 26. august 2008, som yderligere er ansvarspådragende som følge af tidspunktet for frigivelsen. Bevillingen skete efter bankens møde den 10. juni 2008 med Finanstilsynet, hvor tilsynet havde advaret banken om at være forsigtig med, hvem der lånes penge ud til – især indenfor ejendomssektoren, og efter, at banken den 16. juni 2008 havde fordoblet sit solvensbehov på baggrund af Finanstilsynets ekstraordinære undersøgelse af banken. Bevillingen skete tillige på et tidspunkt, hvor appellanterne var bekendt med krisetegnene i økonomien, ligesom Roskilde Banks konkurs netop var indtrådt. På tidspunktet for frigivelsen af DKA Consults kautionsforpligtelse var Synerco endvidere i økonomiske vanskeligheder, hvilket appellanterne var eller burde være bekendt med. Dette støttes bl.a. af en række forklaringer under flere retssager, herunder Peter Forchhammers forklaring til brug for Retten i Lyngbys dom af 2. september 2011 anlagt af Synercos konkursbo, hvorefter Lasse Lindblad havde ”et indgående kendskab til Synercos økonomiske forhold”. Appellanterne havde en meget klar anledning til at sikre indhentelse af opdaterede oplysninger til brug for beslutningen om at frigive DKA Consults kaution. Værdien af de nye sikkerheder, som Synerco stillede i form af aktier med en kursværdi på 17 mio. kr., opvejede ikke den frigivne kaution. Den konkrete pantsætning, der havde karakter af pant for gammel gæld, blev kort tid efter tilbageleveret i forbindelse med Synercos konkurs. Allerede som følge heraf havde den pågældende sikkerhedsstilling ikke nogen værdi for banken. Appellanterne ville, hvis de ikke allerede var bekendt hermed, have afdækket omstødsrisikoen, hvis appellanterne havde indhentet opdaterede oplysninger om Synercos økonomiske situation og iagttaget deres forpligtelser i medfør af § 78 i lov om finansiel virksomhed.

Henrik Juul handlede ansvarspådragende, da han indstillede frigivelsen af kautionen til bestyrelsens bevilling, og Claus Ørskov handlede ansvarspådragende, da han besluttede bevillingen. Lasse Lindblads ansvar for bevillingen støttes på, at Lasse Lindblad selvsagt havde

kendskab til bevillingen af frigivelsen af DKA Consult som kautionist, som var i hans personlige, økonomiske interesse, ligesom Lasse Lindblad havde kendskab til Synercos økonomiske vanskeligheder.

Det bestrides, at der er grundlag for at foretage fradrag for afledte fordele i bankens tab på engagementet. Det bestrides endvidere, at Finansiell Stabilitet ikke har lidt noget tab, fordi restfordringen er blevet solgt.

Centerplan Allokton ApS (Centerplan Allokton)

Det fastholdes, at appellanterne er erstatningsansvarlige for bankens tab på engagementet med Centerplan Allokton på 54.849.860,19 kr.

Bestyrelsens bevilling i maj 2007 af et lån på 135 mio. kr. skete på et mangelfuldt grundlag uden regnskabsmæssige oplysninger om Centerplan Allokton og på grundlag af alene summariske oplysninger om Allokton AB og ingen regnskabsmæssige oplysninger om Allokton AB's datterselskaber. Der forelå heller ingen oplysninger, der kunne sandsynliggøre Centerplan Alloktons mulighed for at generere et løbende cash flow til betaling af renteudgifter og indfrielse af lånet. Hertil kommer, at Centerplan Allokton var et selskab, der var etableret alene til brug for købet af aktierne i Allokton AB, og som ikke havde nogen betalingsevne i henseende til betaling af renter og indfrielse af lånet. Appellanterne havde ikke analyseret den hypotetiske betalingsevne, som måtte eksistere via Allokton AB, og som var fuldstændig afhængig af, at der kunne genereres et positivt cash flow i de underliggende strukturer i Allokton AB-koncernen, og at dette cash flow via udbytteudlodning kunne tilgå Centerplan Allokton. Det blev endvidere ignoreret, at Allokton AB havde en meget ringe soliditet. Det fremgår af kreditindstillingen og de afgivne forklaringer fra appellanterne, at banken tillagde det væsentlig betydning for beslutningen om at bevilge lånet, at det blev sikret ved kautioner fra Centerplan A/S, Nikolaj Gruppen ApS og Nordic Venture Partner B.V. Der forelå imidlertid heller ikke fyldestgørende oplysninger om kautionisternes økonomiske formåen, der var langt mere skrøbelige, end appellanterne har anført. De oplysninger, appellanterne havde modtaget om kautionisternes økonomiske formåen, var ikke tilstrækkelige til, at appellanterne forsvarligt kunne bevilge kreditten på 135 mio. kr. Appellanterne tillagde Centerplan Gruppens egenkapital på 1,895 mia. kr. i regnskabsudkastet stor betydning for vurderingen af forsvarligheden af lånet. Egenkapitalen bestod dog nærmest udelukkende af opskrivningshenlæggelser (1,888 mia. kr.), hvoraf 1,191 mia. kr. kunne henføres til årets opskrivninger af ejendom-

me. Der blev ikke foretaget yderligere analyser eller undersøgelser af baggrunden for opskrivningerne, og appellanterne valgte alene at lægge regnskabsudkastets oplysninger til grund, hvilket var udtryk for en uforsvarlig kreditgivning. Den lemfældige kreditsagsbehandling var særligt kritisabel i lyset af, at engagementet var bankens største engagement og blev bevilget langt over det interval på 1-75 mio. kr., som banken havde angivet i kreditpolitikken som normering for bankens typiske kreditfaciliteter til erhvervskunder. På tidspunktet, hvor kreditafdelingen skulle foretage sin kreditsagsbehandling og kreditvurdering, havde banken allerede tilladt Centerplan Allokton at trække 58,362 mio. kr. på kreditten, og der var allerede af denne grund ingen realitet i kreditsagsbehandlingen. Banken påså heller ikke, at egenfinansieringen på 30 mio. kr., som var forudsat i kreditindstillingen, blev indbetalt. Det kan ikke lægges til grund, at denne egenfinansiering alene var påkrævet, såfremt lånets rate 4 blev gennemført. Beslutningen om at tillade Centerplan Alloktons træk på kreditten med 7,6 mio. kr. i november 2007 er derfor ansvarspådragende, i hvert fald for Henrik Juul, der som direktør havde ansvaret for bankens iagttagelse af forudsætningerne i kreditindstillingen.

Henrik Juul handlede ansvarspådragende, da han indstillede lånet til bestyrelsens bevilling og endda udbetalte næsten halvdelen af lånet (58,362 mio. kr.) inden bestyrelsens bevilling i strid med direktionsinstruksen. Lasse Lindblad og Claus Ørskov handlede ansvarspådragende, da de besluttede bevillingen. Lasse Lindblad havde også været involveret i de indledende forhandlinger med Carsten Leveau og dennes medarbejdere og havde bl.a. selv aftalt det indledende møde den 2. maj 2007 og deltaget i godkendelse af engagementsaftalen af 16. maj 2007. Claus Ørskov havde ifølge Henrik Juuls forklaring også deltaget i opkomsten til bevillingen og erklæret sig positivt indstillet. Det gør ingen forskel for Lasse Lindblads og Claus Ørskovs erstatningsansvar, at næsten halvdelen af lånet var udbetalt før bestyrelsens bevilling den 22. maj 2007.

Det bestrides, at det til K/S Adelgade 5-7 m.fl. under konkurs tilbageførte forligsbeløb på 8,5 mio. kr. skal fragå i tabsopgørelsen. Der er i øvrigt ikke grundlag for at foretage fradrag for afledte fordele i bankens tab.

Oskar Jensen Holding ApS (Oskar Jensen)

Det fastholdes, at appellanterne er erstatningsansvarlige for bankens tab på engagementet med Oskar Jensen på 38.909.233,79 kr.

Engagementet var omfattet af § 78 i lov om finansiel virksomhed, fordi Claus Ørskov var bestyrelsesformand for Københavns Investeringsejendomme A/S, som var en del af Oskar Jensen-koncernen. Det var i strid med § 78 i lov om finansiel virksomhed, at kreditten den 13. september 2007 på 25 mio. kr. ikke blev behandlet og besluttet på et bestyrelsesmøde i banken, og det var i strid med den dagældende aktieselskabslovs § 58, at Claus Ørskov deltog i de indledende drøftelser om kreditten. Det var endvidere i strid med lov om finansiel virksomhed § 78 samt aktieselskabslovens § 58, at Claus Ørskov deltog ved bestyrelsens behandling og bevilling af forhøjelsen af kreditten med 25 mio. kr. den 30. oktober 2007. Appellanterne iagttog i øvrigt ikke de særlige krav til overvågningen af forsvarligheden og forløbet i engagementet, som er påkrævet efter § 78 i lov om finansiel virksomhed. Bevillingerne af kreditten skete på et mangelfuldt grundlag på baggrund af alene Oskar Jensens og Københavns Investeringsejendomes årsrapporter for 2006, og banken indhentede ikke opdaterede økonomiske oplysninger om udviklingen i selskaberne. Appellanterne tillagde Oskar Jensens historiske evne til at realisere en god indtjening og selskabets egenkapital stor betydning ved beslutningen om at bevilge kreditten. Oskar Jensens positive resultat og høje egenkapital skyldtes værdi af kapitalandele i associerede selskaber og værdiregulering af investerings-ejendomme, dvs. regnskabsposter, som er genstand for store udsving og ikke er udtryk for en økonomisk polstring af låntager, som berettiger til en blanco-bevilling på 25 mio. kr. Oskar Jensens egenkapital var hertil meget beskedent set i forhold til selskabets balance. At Oskar Jensens indtjening og egenkapital set i forhold til balancen ikke kunne berettige en forsvarlig kreditgivning fremgår også af Lasse Lindblads og Ole Vagners bemærkninger på bestyrelsesmødet den 19. november 2007. Det er ved kreditindstillingerne og appellanternes egne dispositioner godtgjort, at alene ”pant i fast ejendom under hensyn til bankens almindelige vurderingsprincipper for denne aktivgruppe” ville udgøre behørig sikkerhed, og appellanterne anså således selv sikkerheden i form af pant i aktierne i Københavns Investeringsejendomme med en aftale om udbyttebegrænsning (og senere anparterne i Oskar Jensen) for utilfredsstillende. Forudsætningen om pant i fast ejendom forelå allerede ved den oprindelige bevilling i september 2007, og bevillingen af den ændrede sikkerhedsstruktur i november 2007, hvor banken frafaldt kravet om ejendomspant, er derfor ikke alene – som landsretten har lagt til grund – ansvarspådragende i relation til bevillingen i oktober 2007, men tillige i relation til bevillingen i september 2007. Hvis Højesteret alene finder, at bevillingen i november 2007 af den ændrede sikkerhedsstruktur er ansvarspådragende, er appellanterne således desuagtet erstatningsansvarlige for det samlede tab. Hertil kommer, at Jakob Dueholm Bach, der udarbejdede kreditindstillingen af 13. september 2007, har forklaret, at ”vilkårene for engagementet

var besluttet”, da han blev anmodet om at udarbejde kreditindstillingen, og at han på det pågældende tidspunkt ikke havde ”nogen erfaring med ejendomsprojekter og projektfinansiering”. Ved bevillingen af forhøjelsen af kreditten den 30. oktober 2007 og ved bevilling af den ændrede sikkerhedsstruktur den 19. november 2007 forelå der ingen nye oplysninger, ligesom der ikke blev foretaget nogen yderligere creditsagsbehandling. Begrundelsen om at undgå de administrative udfordringer og omkostninger ved ejendoms pant blev, som anført af landsretten, truffet i Oskar Jensens interesse uden hensyntagen til bankens hermed forøgede risiko, hvilket var udtryk for uforsvarlig kreditgivning.

Henrik Juul handlede ansvarspådragende, da han bevilgede kreditten den 13. september 2007 og indstillede kreditten den 30. oktober 2007 samt den ændrede sikkerhedsstruktur den 19. november 2007. Lasse Lindblads ansvar følger af hans involvering i opkomsten til bevillingen den 13. september 2007 og af hans deltagelse i beslutningen af bevillingerne den 30. oktober og 19. november 2007. Claus Ørskovs ansvar følger af hans involvering i opkomsten til bevillingen den 13. september 2007 og i hans deltagelse i det bevilgende bestyrelsesmøde den 30. oktober 2007. Claus Ørskovs ansvar for bevillingen den 19. november 2007 støttes på hans tidligere og efterfølgende involvering i bevillingerne, ligesom hans tilgang til spørgsmålet om lov om finansiell virksomhed § 78 og aktieselskabslovens § 58 viser, at den manglende deltagelse i bestyrelsesmødet den 19. november 2007 var af formel og ikke reel art. Det gøres subsidiært gældende, at Claus Ørskov er erstatningsansvarlig for 7 mio. kr. af bankens tab foranlediget af den værdiforringelse af bankens pant i aktierne i Københavns Investeringsejendomme, der blev forårsaget af selskabets beslutning om udlodning af udbytte med 7 mio. kr. Claus Ørskov var som bestyrelsesformand for Københavns Investeringsejendomme ansvarlig for beslutningen om at indstille udbytteudlodningen til generalforsamlingens godkendelse, hvilket var i strid med aftalen med banken om udbyttebegrænsning og dermed ansvarspådragende over for banken.

TLP Holding ApS (TLP Holding)

Med hensyn til udlånsengagementet med TLP Holding er appellanterne erstatningsansvarlige for tabet på 9.450.829,85 kr.

Bevillingerne i november 2007 og de efterfølgende tilladte træk på kassekreditten i januar og februar 2008 var udtryk for varetagelse af banken uvedkommende hensyn. Dispositionerne var båret af hensynet til Lasse Lindblads personlige, økonomiske interesser. Lånebevillinger-

ne blev givet på et mangelfuldt grundlag. Der forelå alene en årsrapport for 2005/2006 for TLP Holding og en revisorudarbejdet indkomst- og formueopgørelse for 2006 for Tom Glæsner Larsen, der ejede TLP Holding, og bankens kreditafdeling fandt ikke dette materiale tilstrækkeligt til at retfærdiggøre en kredit på 15 mio. kr. Efter de foreliggende sparsomme oplysninger, som banken havde om TLP Holding, måtte det lægges til grund, at selskabet ikke havde en tilbagebetalingsevne i forhold til en kredit af den omhandlede størrelse. Kassekredit-ten blev ifølge kreditindstillingen ydet ren blanco, og banken modtog først kaution fra Tom Glæsner Larsen tre måneder efter, at kassekredit-ten var etableret. Lånet blev bevilget af Henrik Juul, uanset at Michael Mikkelsens bedømmelse var, at lånet ikke skulle bevilges. Hertil kommer, at Finanstilsynet under mødet i banken i januar 2010 havde nævnt lånet til TLP Holding som et engagement, hvor der er udvist stor risikovillighed og manglende indsigt. Der er ved bevillingerne i november 2007 på flere punkter sket overtrædelse af bankens kreditpolitik.

Formaliseringen af kreditten på 5 mio. kr. i foråret 2008 ”ophæver” ikke, som anført af landsretten, årsagssammenhængen og adækvansen mellem på den ene side Henrik Juuls ansvarspådragende bevillinger i november 2007 og de tilladte yderligere træk på kreditten i januar og februar 2008 og på den anden side tabet på kassekredit-ten. I foråret 2008 skete der en formalisering og ændring af den allerede etablerede kredit og ikke etablering af en ny selvstændig kredit eller et nyt engagement med TLP Holding. Selvom formaliseringen af kassekredit-ten på 5 mio. kr. i foråret 2008 ikke i sig selv kan anses for ansvarspådragende, er tabet på kreditten en påregnelig følge af den oprindelige ansvarspådragende bevilling af kassekredit-ten.

Henrik Juul handlede ansvarspådragende, da han bevilgede kassekredit-ten og som direktør var bekendt med eller burde have været bekendt med de ansvarspådragende omstændigheder. Claus Ørskovs medansvar for bevillingerne støttes på, at han var vidende herom i kraft af sin involvering i den såkaldte ITH-transaktion. Det fremgår også af Lasse Lindblads detailviden om engagementet, at han var aktivt deltagende i långivningen, der tillige var i hans personlige, økonomiske interesse.

De uforsvarlige forhold, som lå til grund for den oprindelige bevilling af kassekredit-ten i november 2007, gør sig tilsvarende gældende for bevillingen af lånet på 5,5 mio. kr. i maj 2009. Bevillingen var igen båret af hensynet til Lasse Lindblads personlige, økonomiske interesser, og der var konkret anledning til at forholde sig til, om bevillingen var omfattet af lov om fi-

nansiel virksomhed § 78, hvilket ikke skete. Lånet blev bevilget efter finanskrisens indtræden og efter Finanstilsynets advarsel på mødet den 10. juni 2008 om, at banken skulle være forsigtig med, hvem der låntes penge ud til. Hertil kommer, at TLP Holding ud fra de foreliggende oplysninger, herunder om cash flowet i selskabet, ikke kunne anses for at ville være i stand til at indfri det lånte beløb. Lånet var endvidere ikke sikkerhedsmæssigt afdækket.

Henrik Juul handlede ansvarspådragende, da han bevilgede lånet. Lasse Lindblads medansvar for bevillingen følger af, at lånet blev anvendt til at indfri TLP Holdings forpligtelser over for Lasse Lindblad og Lasse Lindblads selskab DKA Consult, hvilket Lasse Lindblad var bekendt med. Claus Ørskov er også ansvarlig for bevillingen, idet tabet på bevillingen var en påregnelig følge af de ansvarspådragende bevillinger i november 2007, som han er ansvarlig for.

De uforsvarlige forhold, som lå til grund for bevillingerne af kassekreditten i november 2009 og lånet i maj 2009, gør sig tilsvarende gældende for bevillingen af lånet på 7,5 mio. kr. i august 2009. Denne bevilling var tilsvarende båret af hensynet til Lasse Lindblads personlige, økonomiske interesser, idet størstedelen af lånebeløbet blev videreudlånt af TLP Holding til Lasse Lindblads selskab DKA Consult. Hertil kommer, at lånet er bevilget på et mangelfuldt grundlag, og uden at TLP Holding, henset til cash flowet i selskabet og faldet på selskabets aktier i Renewagy, ville være i stand til at tilbagebetale det lånte beløb. Lånet var endvidere fortsat ikke sikkerhedsmæssigt afdækket, idet sikkerheden reelt alene bestod af værdien af pantet i aktier i Colexon.

Henrik Juul handlede ansvarspådragende, da han indstillede lånet til bestyrelsens bevilling og som direktør var bekendt med eller burde have været bekendt med de ansvarspådragende omstændigheder. Lasse Lindblad og Claus Ørskov handlede ansvarspådragende, da de besluttede bevillingen på bestyrelsesmødet den 13. august 2009. Da lånet blev indfriet med midler fra Toldbodgades konto i banken, har den uforsvarlige bevilling af lånet ikke isoleret set forårsaget et tab. Indfrielsen har dog relevans for opgørelsen af tabet på engagementet med Toldbodgade. Som følge af, at det var ansvarspådragende at bevilge lånet til TLP Holding, kan indfrielsen heraf således ikke fradrages i bankens tab på engagementet med Toldbodgade.

Der er ikke grundlag for at foretage fradrag for afledte fordele i bankens tab. Det er ikke godtgjort, at bevillingerne til TLP Holding var nødvendige for, at banken kunne oppebære et DKA Consult honorar vedrørende Renewagy eller et Colexon gebyr. Der er ikke, som anført

af appellanterne, tale om, at Finansiell Stabilitet ikke har iagttaget sin tabsbegrænsningspligt ved realisationen af de Colexon-aktier, der lå til sikkerhed for engagementet. Det bestrides, at Finansiell Stabilitet ved afviklingen af engagementet skulle have varetaget uvedkommende interesser eller have begået fejl eller forsømmelse i forbindelse med realiseringen af sikkerhederne, herunder Colexon-aktierne, og der er derfor ikke grundlag for at reducere tabet med et beløb svarende til det provenu, der kunne have været opnået ved et tidligere salg på et tidspunkt, hvor kursen på aktierne var højere.

Nanocover A/S (Nanocover)

Det fastholdes, at appellanterne er erstatningsansvarlige for det fulde tab på udlånsengagementet med Nanocover, der rettelig skal opgøres til 2.245.959,20 kr.

Lånebevillingen i juli 2008 var båret af hensynet til Lasse Lindblad, der indirekte ejede en del af Nanocover. Selskabets hævdede værdi som "børsskal", som appellanterne har henvist til som begrundelse for lånet, ville således primært komme Lasse Lindblad til gode. Bevillingen blev givet efter, at Finanstilsynet i sommeren 2008 havde advaret banken om at være forsigtig med, hvem banken lånte penge ud til, og kun få uger efter, at banken havde fordoblet sit solvensbehov på baggrund af Finanstilsynets ekstraordinære undersøgelse af banken. Appellanterne var tillige bekendt med krisetegnene i økonomien og på ejendomsmarkedet. Bevillingen af lånet skete alene på baggrund af Nanocovers årsrapport for 2007, hvilket navnlig henset til oplysningerne om selskabets negative økonomiske udvikling, ikke udgjorde et fyldestgørende beslutningsgrundlag for bevilling af lånet. Også den negative presseomtale af selskabet i februar 2008 nødvendiggjorde yderligere oplysninger om selskabets økonomiske situation. Der blev ikke indhentet nogen oplysninger om værdien af bankens pant i Nanocovers varelager, som Henrik Juul efterfølgende har forklaret blev tillagt den værdi (5 mio. kr.), som det var optaget til i Nanocovers årsrapport for 2007. De oplysninger om Nanocover, der forelå ved bevillingen, viste med tydelighed, at selskabet ikke havde nogen mulighed for at servicere eller tilbagebetale lånet. Lånet blev ifølge kreditindstillingen ydet ren blanco, hvilket viser, at banken ikke anså pantet i varelageret for at have nogen sikkerhedsværdi. Det forhold, at der i kreditindstillingen er henvist til, at bankens afdeling for investment banking kunne få opgaver fra Nanocover, kan, som anført af landsretten, ikke ændre ved appellanternes erstatningspligt. Det samme gælder den omstændighed, at banken ejede en mindre aktiepost i Nanocover med en begrænset værdi og dermed en på bevillingstidspunktet lille økonomisk risiko.

Henrik Juul handlede ansvarspådragende, da han bevilgede lånet til Nanocover, og som direktør var bekendt med eller burde have været bekendt med de ansvarspådragende omstændigheder. Lasse Lindblads medansvar for bevillingen følger af, at Lasse Lindblad deltog i opkomsten til bevillingen, der havde til formål, at han kunne drage fordel af den påtænkte rekonstruktion, som lånet skulle medvirke til at gennemføre, herunder også i form af den væsentlige forøgelse af hans ejerandel i Nanocover, som var integreret i rekonstruktionsplanen.

Claus Ørskovs medansvar for bevillingen følger af, at det må lægges til grund – og have formodningen for sig – at Claus Ørskov, i egenskab af bestyrelsesformand i banken, var orienteret om og havde tiltrådt bankens deltagelse i rekonstruktionen af Nanocover, herunder långivningen, og var bekendt med Lasse Lindblads personlige, økonomiske interesse i bevillingen.

De uforsvarlige forhold, som lå til grund for den oprindelige bevilling den 8. juli 2008, gjorde sig tilsvarende gældende for forhøjelserne af lånet i november og i december 2008. De oplysninger, der forelå til brug for bevillingen, forstærkede kun uforsvarligheden af at bevilge lån. Det fremgik således af kreditindstillingen, at Nanocovers aktiviteter var ved at blive lukket ned, hvilket ikke kan forenes med indstillingen om at bevilge lån som følge af Nanocovers potentiale for at skabe vækst og indtjening. Bevilling af yderligere lån til Nanocover indebar under disse omstændigheder en helt usædvanlig høj tabsrisiko.

Henrik Juul handlede ansvarspådragende, da han bevilgede forhøjelserne af lånet til Nanocover og fortsat var eller burde have været bekendt med de ansvarspådragende omstændigheder. Lasse Lindblad er medansvarlig for lånebevillingerne, idet det navnlig ud fra mailkorrespondance må lægges til grund, at han var fuldt bekendt med og deltog i beslutningen om lånebevillingerne. Claus Ørskovs erstatningsansvar følger af, at han i hvert fald senest på tidspunktet for bestyrelsens behandling og tiltræden af revisionsprotokollat af 23. marts 2009 var orienteret om, at banken havde deltaget i rekonstruktionen af Nanocover og i den forbindelse havde ydet Nanocover et lån. På dette tidspunkt var bankens engagement med Nanocover ca. 2,2 mio. kr. Claus Ørskov er subsidiært erstatningsansvarlig for bankens tab på 284.933,09 kr. som følge af det yderligere træk på kontoen på 470.363,09 kr., som banken tillod i perioden frem til januar 2010, hvor lånet var trukket med ca. 2,67 mio. kr.

Det bestrides, at banken ved overdragelsen i december 2009 af fordringen på Nanocover til Lindforch Invest I ApS for 1.650.000 stk. aktier i Nanocover blev fyldestgjort for sin fordring

mod Nanocover, og at en større værdi af aktierne end 181.266,87 kr. skal fragå i tabsopgørelsen. Værdien af aktierne på 181.266,87 kr. er fratrukket i det opgjorte tab på 2.245.959,20 kr., som parterne er beløbsmæssigt enige om. Bankens tilgang til ombytningen var helt løsevet fra værdien af aktierne i Nanocover, idet banken alene havde fokus på at få ombyttet en med sikkerhed værdiløs fordring, som banken allerede havde nedskrevet til 0 kr., med et antal aktier, der eventuelt kunne udgøre en værdi for banken, såfremt det måtte lykkes at anvende Nanocover som børsplatform. Aktierne i Nanocover havde ikke, som hævdet af appellanterne, en værdi på 1.039.500 kr. svarende til børsværdien pr. overdragelsestidspunktet. Der er ikke fremlagt nogen dokumentation herfor.

Synerco ApS (Synerco)

Claus Ørskov og Lasse Lindblad er erstatningsansvarlige for bankens tab på Synerco-engagementet. Bankens tiltræden af aftalen fra oktober 2006 mellem Synerco og DKA Administration ApS, hvorved banken frigav et beløb på 6 mio. kr., var båret af Lasse Lindblads personlige, økonomiske interesser. På tidspunktet for aftalens indgåelse havde Synerco ingen uudnyttet trækingsret i banken, og selv hvis de 6 mio. kr. var indgået på en af Synercos konti i banken, kunne Synerco ikke uden bankens mellemkomst have trukket de 6 mio. kr. igen. Synerco var i økonomiske vanskeligheder på tidspunktet for frigivelsen af de 6 mio. kr., hvilket var Lasse Lindblad og Claus Ørskov bekendt. Aftalen, hvormed de 6 mio. kr. blev overført til DKA Administration i stedet for til banken, blev tiltrådt på bankens vegne, uden at der forelå et beslutningsgrundlag herfor. Dette på trods af, at der i lyset af Peter Forchhammers udtalelser i pressen om, at han måtte give op, var særlig anledning til at tilvejebringe et fyldestgørende beslutningsgrundlag. Overførslen af de 6 mio. kr. til DKA Administration i stedet for til banken var uforenelig med bankens interesse i at få nedbragt sit engagement med Synerco med henblik på at begrænse bankens tab, og aftalen fra oktober 2008 indebar ingen modydelse til banken, der ikke blev sikret mod at lide tab ved Synercos eventuelle senere konkurs. Hertil kommer, at bankens tiltræden af aftalen om at overføre de 6 mio. kr. til DKA Administration i stedet for til banken fandt sted efter, at Finanstilsynet i juni 2008 havde advaret banken om at være forsigtig med, hvem der blev lånt penge ud til – især indenfor ejendomssektoren. Tiltrædelsen af aftalen skete desuden efter finanskrisens indtræden, og på et tidspunkt, hvor Synerco som anført var i økonomiske vanskeligheder.

Claus Ørskov handlede ansvarspådragende, da han på bankens vegne underskrev aftalen af 6. oktober 2008. Lasse Lindblad handlede ansvarspådragende, da han medvirkede til bankens

tiltrædelse af aftalen af 6. oktober 2008. Både Claus Ørskov og Lasse Lindblad var bekendt med de ansvarspådragende omstændigheder, og er derfor erstatningsansvarlige for tabet forbundet hermed.

Der er ikke grundlag for at foretage fradrag for afledte fordele i bankens krav på erstatning for tab på engagementet. Det er ikke godtgjort, at overførslen af 6 mio. kr. til DKA Administration i stedet for til banken var nødvendig for, at banken kunne opnå en indtægt vedrørende et projekt i Bulgarien. Selv hvis appellanterne kan dokumentere afledte fordele, der har været en følge af låneengagementet med Synerco, skal der ikke ske fradrag herfor, idet disse beløb også ville være modtaget uden overførslen af de 6 mio. kr. til DKA Administration.

Toldbodgade 10 B ApS (Toldbodgade)

Med hensyn til udlånsengagementet med Toldbodgade er appellanterne erstatningsansvarlige for tabet på 9.125.467,99 kr.

Som anført af landsretten fordrer sædvanlig forsvarlig bankadfærd, at en bank – før den opfylder en kundes aktieopkøb i markedet – har indgået en aftale med kunden om købet, herunder vilkårene herfor, og har kendskab til den ordregivende kundes økonomiske evne til at opfylde aftalen, således at banken kun i ringe grad udsætter sig for risiko ved at opkøbe i eget navn. Denne forsvarlige bankadfærd er ikke iagttaget her, og der er ikke ved vurderingen af, om banken skulle bevilge lån til Toldbodgade foretaget en sædvanlig kreditvurdering. På det reelle bevillingstidspunkt den 19. december 2008 forelå der ikke en kreditindstilling eller andet beslutningsgrundlag for bevillingen af lån til køb af Nordicom-aktierne. Kreditindstillingen indeholdt ingen oplysninger om Toldbodgades økonomiske forhold. Toldbodgade havde, som anført af landsretten, ikke evne til at betale sine forpligtelser ud af sit cash flow eller i øvrigt en dokumenteret tilbagebetalingsevne. Lånet blev bevilget, uden at banken modtog kaution fra ejeren af selskabet og oprindeligt uden nogen form for sikkerheder, og der var således ikke en passende sikkerhedsstillelse til afdækning af risikoen for, at tilbagebetalingsevnen svigtede. Det senere modtagne pant i Nordicom-aktier og Colexon-aktier ændrer ikke vurderingen af, at der fortsat var tale om uforsvarlig långivning. Bevillingen skete efter, at Finanstilsynet i juni 2008 havde advaret om at være forsigtig med, hvem banken lånte penge ud til – især indenfor ejendomssektoren, og efter at banken i juni 2008 havde fordoblet sit solvensbehov på baggrund af Finanstilsynets ekstraordinære undersøgelse af banken samt efter finanskrisens indtræden. Det bestrides, at konstruktionen indebar, at bankens risiko for at

lide tab på lånet blev elimineret. Capinordic A/S' betaling af gæld til Toldbodgade blev – på bankens bekostning – ikke anvendt til tilbagebetaling af bankens lån til Toldbodgade, men i stedet anvendt til udlån til Renewagy, Kell Development ApS og DKA Consult. Lasse Lindblad havde dermed en personlig, økonomisk interesse i låneengagementet. Det bestrides, at det af banken modtagne pant i Nordicom-aktier med senere kursændringer, det af banken modtagne pant i Colexon-aktier med senere kursændringer og nedbringelser af engagementet og indgåelse af en ny kreditaftale i juni 2009 for det på daværende tidspunkt resterende engagement på 9 mio. kr. ”bryder” årsagssammenhængen mellem bevillingen i december 2008 og det lidte tab på 9.125.467,99 kr.

Henrik Juul har handlet ansvarspådragende, da han var bekendt med bankens køb af aktier i Nordicom i 2008, deltog i mødet den 19. december 2008, indstillede lånet til bestyrelsens bevilling og deltog i det bestyrelsesmøde, hvor lånet blev bevilget. Henrik Juul havde kendskab til samtlige ansvarspådragende omstændigheder. Lasse Lindblad og Claus Ørskov har ved bevillingen af lånet været fuldt bekendt med de ansvarspådragende omstændigheder.

Det bestrides, at tabsbegrænsningspligten ikke er blevet iagttaget. Finansiell Stabilitet har ved afviklingen af engagementet ikke varetaget uvedkommende interesser eller udvist fejl eller forsømmelse i forbindelse med realiseringen af de Colexon-aktier og Nordicom-aktier, der lå til sikkerhed for engagementet, og der er ikke grundlag for at reducere tabet med et beløb svarende til det provenu, der kunne have været opnået ved et tidligere salg på et tidspunkt, hvor kursen på aktierne var højere. Det bestrides i øvrigt, at der kunne have været opnået et provenu på samlet ca. 11,76 mio. kr.

Der er desuden ikke grundlag for at foretage fradrag for afledte fordele, som banken ifølge appellanterne har haft ved den uforsvarlige långivning. Sådanne afledte fordele er ikke dokumenteret.

Endelig bestrides det, at Toldbodgades eventuelle restbetalingsevne skulle være til hinder for, at appellanterne pålægges erstatningsansvar.

Alpen Holidays Ferienhäuser GmbH (Alpen Holidays)

Hvad angår udlånsengagementet med Alpen Holidays er appellanterne, som fastslået af landsretten, erstatningsansvarlige for tabet på 35.812.703,98 kr.

Lånebevillingen var båret af hensynet til at begunstige andre selskaber i Capinordic-koncernen. Formålet var således at muliggøre, at Alpen Holidays kunne indfri selskabets gæld på 12,8 mio. kr. til Capinordic A/S' datterselskab C2 Invest ApS, at A.O. Holding ApS – i kraft af Alpen Holidays' indfrielse af sin tilsvarende gæld til A.O. Holding ApS – kunne indfri sin gæld på 6,3 mio. kr. til Capinordic A/S' datterselskab Aktie & Valutainvest ApS, og at Volleshave Holding ApS – i kraft af Alpen Holidays' indfrielse af sin gæld på 7,4 mio. kr. til Volleshave Holding ApS – kunne indfri sin gæld til banken og anvende 3,1 mio. kr. heraf til nedbringelse af Volleshave Holding ApS' gæld til Aktie & Valutainvest ApS. De nævnte beløb blev, som anført af landsretten, ultimativt overført til Capinordic A/S. I relation til indfrielsen af Alpen Holidays' lån hos C2 Invest ApS er det yderligere bemærkelsesværdigt, at konstruktionen indebar, at dette datterselskab af Capinordic A/S ved bankens finansiering af tilbagebetalingen til kurs 100 (12,8 mio. kr.) opnåede en betydelig gevinst på fordringen mod Alpen Holidays, som C2 Invest ApS havde erhvervet for 7 mio. kr.

Bevillingen skete efter finanskrisens indtræden, og efter at Finanstilsynet i juni 2008 havde advaret banken om at være forsigtig med, hvem banken lånte penge ud til – især indenfor ejendomssektoren, samt i september 2008 havde advaret mod omfattende ejendomseksponering. Beslutningen om bevilling af lånet blev truffet, uden at der var foretaget nogen kredit-sagsbehandling. Alpen Holidays havde i regnskabsåret 2007/08 realiseret et underskud og havde en negativ egenkapital, og hotellets saldobalance viste ligeledes driftsunderskud. Der var derfor ingen anledning til at tro, at Alpen Holidays' betalingsevne var blevet eller ville blive forbedret af, at hotellet var sat i drift. Allerede på tidspunktet for bevillingen var Alpen Holidays et nødlidende selskab, som ikke kunne betale sine kreditorer, og som var på vej i Bank Austrias saneringsafdeling. På tidspunktet for bevillingen forelå ingen vurdering af værdien af Hotel Steinplatte, som banken fik sekundær pant i efter tinglyst pant for 11,9 mio. euro til sikkerhed for Alpen Holidays' gæld til Bank Austria. Capinordic Bank modtog ingen kaution fra bl.a. Alpen Holidays eller de ultimative ejere. Det var i kreditindstillingen uden nogen begrundelse lagt til grund, at værdien af hotellet svarede til opførelsesomkostningerne, der var oplyst til 16,975 mio. euro. Opførelsesomkostningerne er, som anført af landsretten, ikke dokumenteret. Det bestrides, at præsentationen fra Valartis af 8. februar 2009, som i øvrigt også først tilgik banken den 19. februar 2009, kan kvalificere som en vurdering. Der foreligger ikke noget dokumenteret købstilbud fra en køber med evne og vilje til at opfylde en aftale om køb af hotellet. Den første mæglervurdering af hotellet fremkom med Knud Larsens

rapport af 12. oktober 2009, hvor hotellet blev vurderet til ca. 7,6 - 9,0 mio. euro med udgangspunkt i hotellets aktuelle situation og en realistisk forventning om hotellets belægningsprocent. Realiteten er derfor, at den vurdering, som banken burde have lagt til grund ved kreditvurderingen, først fremkom 8-9 måneder efter bevillingen og viste, at der ikke var nogen sikkerhed i hotellet for bankens lån, da værdien af hotellet kun muligvis kunne dække Bank Austrias foranstående lån. Det ændrer ikke på betydningen af Knud Larsens første vurdering, at Henrik Juul og Lasse Lindblad formåede Knud Larsen til efterfølgende at fremkomme med en ændret og højere vurdering på 16,6 mio. euro. Den ændrede vurdering var med Knud Larsens ord ”ud fra et nyt koncept, der krævede opfyldelse af en række forudsætninger som beskrevet i hans vurderingsrapport”. Den af Alpen Holidays opnåede salgpris for hotellet i februar 2011 på 7,5 mio. euro bekræftede, at den ændrede vurdering, som viste det tal, som banken hele tiden havde baseret sin kreditgivning ud fra, var helt urealistisk.

Henrik Juul handlede ansvarspådragende, da han indstillede lånet til bestyrelsens bevilling og endda udbetalte størstedelen af lånet inden bevillingen i strid med direktionsinstruksen. Henrik Juul var som direktør bekendt med eller burde have været bekendt de ansvarspådragende omstændigheder. Lasse Lindblad og Claus Ørskov handlede ansvarspådragende, da de deltog i bestyrelsens bevilling af lånet, idet de ud fra kreditindstillingen og de øvrige oplysninger, der forelå for dem, også var bekendt med eller burde have været bekendt med de ansvarspådragende omstændigheder. Lasse Lindblad havde også været involveret i de indledende forhandlinger med låntager om bl.a. lånets anvendelsesformål og hotellets nødlidende drift.

Det bestrides, at indfrielsen/nedbringelsen af gæld for i alt ca. 22,2 mio. kr. til andre koncernselskaber, som ultimativt blev overført til Capinordic A/S, skal fragå i bankens tab på udlånet til Alpen Holidays. Realiteten er, at banken på den del af lånet, der blev overført til koncernselskaber, led et tab på 22,2 mio. kr., som banken ikke ville have lidt, hvis lånet ikke var bevillet.

Administrationsselskabet af 1. august 2008 ApS (Administrationsselskabet)

Med hensyn til udlånsengagementet med Administrationsselskabet er Lasse Lindblad og Henrik Juul, som fastslået af landsretten, erstatningsansvarlige for tabet på 7.112.655,39 kr. Finansiel Stabilitet fastholder, at Claus Ørskov er medansvarlig for tabet.

Lånebevillingerne i juni og september 2009 havde ikke en karakter, der kunne begrunde, at banken ikke foretog en sædvanlig kreditvurdering. Bankens kunne ikke ved långivningen forsvarligt indregne en tabsrisiko som honorering for andre tjenester. Bevillingerne var båret af Lasse Lindblads personlige, økonomiske interesser. Bevillingerne skete efter Finanskrisens indtræden og efter bl.a., at Finanstilsynet i juni 2008 havde advaret om, at banken skulle være forsigtig med, hvem der blev lånt penge ud til – især indenfor ejendomssektoren, og i september 2008 havde advaret banken mod omfattende ejendomseksponering. På bevillingstidspunkterne havde Administrationsselskabet endnu ikke aflagt sit første årsregnskab, og banken havde ikke modtaget regnskabsmæssige oplysninger om selskabet eller dets ejer. Kreditchef Michael Mikkelsen mente ikke, at det foreliggende materiale muliggjorde bevillingen. Administrationsselskabet havde ingen løbende indtægter og dermed ingen mulighed for at servicere lånet, hverken første eller anden tranche. Det likviditetsbudget fra august 2009 og de oplysninger, der i øvrigt forelå på tidspunktet for bevillingen af anden tranche, gav ikke grundlag for at antage, at positiv likviditet kunne tilflyde Administrationsselskabet i et sådant omfang, at selskabet kunne betale renter og afdrag på lånet. Bevillingen af første tranche af lånet skete uden nogen form for sikkerhed. Ved anden tranche fik banken sikkerhed i anparter i K/S Bryggen Invest og en sikringskonto på 200.000 kr. Sikkerheden i form af pant i sikringskontoen kan ikke tillægges nogen værdi, idet indeståendet på sikringskontoen bestod af et lån bevilget af banken. Sikkerhedsværdien af anparterne i K/S Bryggen Invest, som i kreditindstillingen er angivet til 0, udgør heller ikke nogen passende sikkerhed. Vurderingen af ejendomme i Snorrestræde 17-19, som blev foretaget af Sadolin & Albæk i november 2007, var ifølge Henrik Juuls forklaring for Højesteret medvirkende til hans positive indstilling til bevillingen af første (og anden) tranche af lånet. Vurderingen fra Sadolin & Albæk var ifølge kreditchef Michael Mikkelsen ikke markedskonform, idet den bl.a. var 18 måneder gammel på bevillingstidspunktet. De øvrige oplysninger, herunder oplysningen om, at ejendommen i K/S Bryggen Invests årsrapport for 2008 var optaget til en værdi på 128 mio. kr., og at den offentlige ejendomsværdi i 2008 var 138 mio. kr., kunne heller ikke retfærdiggøre lånebevillingerne. Den første offentlige ejendomsvurdering efter finanskrisens indtræden, som forelå i 2010, bekræftede den skepsis, som Michael Mikkelsen havde haft overfor Sadolin & Albæks vurdering fra 2007 og værdiansættelsen af ejendommen i K/S Bryggen Invests årsrapport for 2008. Administrationsselskabets lån var ifølge Michael Mikkelsens forklaring udtryk for en bunden opgave, som han var modstander af.

Henrik Juul har handlet ansvarspådragende, da han bevilgede lånet, og som direktør var eller burde have været bekendt med de ansvarspådragende omstændigheder. Lasse Lindblads medansvar for bevillingen følger af hans opfordring til Henrik Juul om at yde lånet og hans involvering i øvrigt samt det forhold, at bevillingen tilsigtede at begunstige Lasse Lindblads 100 % ejede selskab DKA Consult. Claus Ørskovs medansvar støttes på hans deltagelse på bestyrelsesmødet den 23. juni 2009 og kendskab til omstændighederne omkring långivningen.

Der er ikke grundlag for at foretage fradrag for afledte fordele eller sparet honorar til Carsten Leveau i bankens tab på 7.112.655,39 kr. Det er ikke godtgjort, at bevillingen af lånene til Administrationsselskabet var nødvendig for, at banken kunne opnå supplerende sikkerheder i forbindelse med engagementet med Centerplan Allokton. De sikkerheder, som appellanterne mener skal fradrages i tabet, blev givet længe før bevillingen af lånene til Administrationsselskabet. Allerede af denne grund er der ingen sammenhæng mellem sikkerhederne og bevillingen af lånene til Administrationsselskabet. Det er endvidere ikke godtgjort, at bevillingen af lånene til Administrationsselskabet har ”sparet” banken for at betale Carsten Leveau et honorar på 7,5 mio. kr. for assistance til banken. Det bestrides, at Finansiell Stabilitet ikke skulle have iagttaget sin tabsbegrænsningspligt. Finansiell Stabilitets opsigelse den 17. februar 2010 af engagementet med Administrationsselskabet var i overensstemmelse med låneaftalen og blev netop foretaget med henblik på at varetage bankens interesser i forbindelse med et eventuelt salg af ejendommen Snorregade 17-19, som banken ikke havde pant i. Opsigelsen var en naturlig konsekvens af, at medejeren i K/S Bryggen Invest, Essex Invest A/S, var trådt i en ”stille betalingsstandsning”. Det bestrides, at salget af ejendommen i august 2010 var stresset og forceret og skete på unødvendigt dårlige vilkår.

Finanstilsynet har afgivet indlæg under sagen og har i det væsentlige gentaget sine synspunkter for landsretten vedrørende betydningen af Finanstilsynets inspektionsvirksomhed, herunder tilsynets gennemgang af boniteten af og den hermed forbundne karaktergivning til det enkelte udlånsengagement.

Højesterets begrundelse og resultat

1. Sagens baggrund og problemstillinger

I oktober 2006 fik Capinordic Bank A/S tilladelse af Finanstilsynet til at drive bankvirksomhed. Capinordic Banks virksomhed omfattede efter forretningsgrundlaget bl.a. udlån til vel-

havere og transaktionsdrevne kunder, herunder navnlig kunder, der indgik i ejernes eget forretningsnetværk, private banking og corporate finance. Banken gik konkurs den 11. februar 2010. Samme dag indgik bankens konkursbo aftale med et datterselskab af Finansiell Stabilitet (Finansieringsselskabet af 11/2 2010 A/S) om overtagelse af aktiver og passiver tilhørende banken.

Claus Ørskov var formand for Capinordic Banks bestyrelse, Lasse Lindblad var medlem af bestyrelsen, og Henrik Juul var bankens direktør.

Sagens hovedspørgsmål er, om Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul har pådraget sig erstatningsansvar over for banken for tab på 11 konkrete udlånsengagementer. For Højesteret er der ikke spørgsmål, om de har pådraget sig erstatningsansvar for tab som følge af bankens konkurs, ligesom en række låneengagementer og investeringskreditter, som er bedømt af landsretten, ikke er omfattet af anken.

Højesteret skal – ud over spørgsmålet om erstatningsansvar – tage stilling til, om Finansiell Stabilitet har fornøden søgsmålskompetence, og om Finansiell Stabilitet har en erstatningsretlig værnet interesse. I det omfang Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul er erstatningsansvarlige for bankens tab på de 11 udlånsengagementer, skal der endvidere tages stilling til, om erstatningsansvaret er bortfaldet ved decharge meddelt på bankens generalforsamlinger, og om der er grundlag for at lempe erstatningsansvaret.

2. Søgsmålskompetence mv.

Af de grunde, der er anført af landsretten, tiltræder Højesteret, at Finansiell Stabilitet har kompetence til at indtale erstatningskrav som sket mod Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul, og at Finansiell Stabilitet har en erstatningsretlig værnet interesse. Det, som appellanterne har anført for Højesteret, kan ikke føre til et andet resultat.

3. Grundlaget for erstatningsansvar

3.1. Ansvarsvurderingen

Af den dagældende aktieselskabslovs § 140, 1. pkt., fremgår, at bestyrelsesmedlemmer og direktører, som under udførelsen af deres hverv forsætligt eller uagtsomt har tilføjet selskabet skade, er pligtige at erstatte denne.

Bestemmelsen, der med mindre sproglige justeringer er videreført i selskabslovens § 361, stk. 1, 1. pkt., fastsætter et almindeligt culpaansvar. Der er ikke i lovgivningen i øvrigt eller efter retspraksis grundlag for at fastslå, at der gælder en skærpet ansvarsnorm for ledelsesmedlemmer i en bank.

En beslutning om at yde et lån beror i vidt omfang på et forretningsmæssigt skøn navnlig på grundlag af en kreditvurdering af låntager. Skønnet skal foretages på et forsvarligt grundlag. I kreditvurderingen må bl.a. indgå formålet med lånet, låntagers økonomiske forhold, den stillede sikkerhed og kundens evne til at drive sin virksomhed, herunder i lyset af den almindelige økonomiske konjunktur. Hvilke krav, der skal stilles, for at en bevilling kan anses for at være forsvarlig, vil bero på en samlet vurdering i det enkelte tilfælde. Højesteret finder, at der bør udvises forsigtighed med at tilsidesætte det forretningsmæssige skøn, der er udøvet af bankens bestyrelse og direktion ved bevillingen af et lån.

Samme forsigtighed skal ikke udvises, hvis det må antages, at en bevilling af et lån eller en anden disposition knyttet hertil ikke alene er foretaget ud fra forretningsmæssige hensyn til banken, men også ud fra andre – og banken uvedkommende – hensyn. Højesteret finder, at der i en sådan situation må stilles skærpede krav til, at det er blevet sikret, at bankens interesser ikke er tilsidesat. Det bemærkes i den forbindelse, at der i lov om finansiel virksomhed § 78 er fastsat regler, der har til formål at forhindre interessekonflikter i forhold til bestyrelsesmedlemmer og direktører.

Vurderingen af, om en lånebevilling, som en direktion eller bestyrelse i en bank har besluttet, har været forsvarlig, må foretages på baggrund af de oplysninger, som forelå på bevillingstidspunktet. Der må lægges vægt på den viden, som det enkelte ledelsesmedlem på dette tidspunkt havde eller havde adgang til. Det må endvidere tillægges betydning, om direktionen eller bestyrelsen – hvis der har været anledning hertil – har sørget for, at nødvendige yderligere oplysninger blev tilvejebragt, før lånet blev bevilget.

Højesteret finder, at der ved vurderingen af, om der er handlet ansvarspådragende, tillige må tages hensyn til eventuelle advarsler mv. fra Finanstilsynet. I den foreliggende sag må det indgå, at en række lånebevillinger er givet efter finanskrisens indtræden, og efter at Finanstilsynet i sommeren 2008 advarede banken om at udvise forsigtighed med, hvem banken lånte penge ud til, herunder især inden for ejendomssektoren. Igen i september 2008 advarede Fi-

nanstilsynet banken mod omfattende ejendomseksponering, og i december 2008 advarede tilsynet om manglende nedbringelse af udlån trods yderligere forværring af boniteten af bankens engagementer.

3.2. Betydningen af eventuel overtrædelse af lovgivningen

Banker er undergivet en omfattende regulering efter lov om finansiel virksomhed. Loven indeholder dog kun i begrænset omfang krav til bankers långivning og kreditvurdering. Det er i lovens § 70 fastsat, at bestyrelsen for så vidt angår bankens væsentligste aktivitetsområder skal udfærdige skriftlige retningslinjer, hvori arbejdsdelingen mellem bestyrelse og direktion fastlægges. I § 71 er fastsat krav til bestyrelsens overordnede og strategiske funktioner samt krav til effektive former for virksomhedsstyring. Efter § 71 må der for hver enkelt finansiel virksomhed tages stilling til, hvilke foranstaltninger der skal træffes, for at reglerne er opfyldt. Finanstilsynet har i en vejledning beskrevet sin praksis vedrørende § 71.

Bestemmelserne i § 70 og § 71 i lov om finansiel virksomhed opstiller krav til indretning og drift af en bank. Højesteret finder, at bestemmelserne ikke har en sådan karakter, at en tilside-sættelse i sig selv vil være tilstrækkelig til at anse et ledelsesmedlem i en bank for erstatningsansvarlig. For så vidt angår andre bestemmelser i den finansielle lovgivning må det bero på de hensyn, der ligger bag den enkelte bestemmelse, om en overtrædelse vil kunne indebære erstatningsansvar for et ledelsesmedlem i en bank.

3.3. Betydningen af eventuel overtrædelse af bankens interne regler

Bevillingsbeføjelserne i en bank tilkommer bestyrelsen, som helt eller delvist inden for nærmere angivne rammer kan delegeres sin bevillingsret til direktionen, jf. lov om finansiel virksomhed § 70. Bestyrelsen fastlægger de nærmere retningslinjer for denne delegation i kreditinstruksen og fastsætter i kreditpolitikken retningslinjer for bankens ansattes kreditgivning. Hvis bankens direktion handler i strid med kreditinstruksen eller kreditpolitikken, står det enkelte direktionsmedlem til ansvar over for bestyrelsen. Bestyrelsen kan fravige eller tillade fravigelse af sine egne retningslinjer, i det omfang en sådan fravigelse ikke er i strid med lovgivningen eller i øvrigt må anses for uforsvarlig.

Højesteret finder, at den omstændighed, at bestyrelsen fraviger egne retningslinjer eller accepterer, at bankens direktion fraviger disse, ikke i sig selv kan anses for ansvarspådragende. Et

ansvar må forudsætte, at det efter en konkret vurdering i det enkelte tilfælde har været ufor-
svarligt at fravige egne retningslinjer eller acceptere en sådan fravigelse.

3.4. Betydningen af Finanstilsynets undersøgelse af enkelte udlånsengagementer

Finanstilsynet foretager som led i sit tilsyn en gennemgang af udvalgte låneengagementer. Tilsynet vurderer i den forbindelse det enkelte låns bonitet med henblik på opgørelse af bankens solvensbehov. Der er ikke tale om, at Finanstilsynet vurderer, om det var forsvarligt at bevilge lånet. Højesteret finder imidlertid, at det ved vurderingen af, om en bankledelse har pådraget sig erstatningsansvar, efter omstændighederne kan indgå, at Finanstilsynet har foretaget en bedømmelse af lånets bonitet. Der må i den forbindelse lægges vægt på, hvilket oplysningsgrundlag Finanstilsynet havde, og hvor tæt bedømmelsen tidsmæssigt er foretaget på lånets bevilling.

3.5. Betydningen af revisionen

Højesteret tiltræder, at bankens revisions vurdering af et låneengagement og behov for nedskrivning kan indgå i bedømmelsen af, om bevillingen af et lån har været forsvarlig.

3.6. Øvrige spørgsmål af betydning for vurderingen af de 11 udlånsengagementer

Som anført af landsretten er lånebeløb vedrørende nogle af engagementerne, som skulle bevilges af bestyrelsen, helt eller delvist udbetalt forud for bestyrelsens godkendelse af bevillingen (efterbevillinger). Højesteret lægger ligesom landsretten til grund, at Claus Ørskov og Lasse Lindblad ikke har påtalt eller søgt at forhindre denne praksis, og de må derfor anses for at have accepteret fremgangsmåden. Højesteret tiltræder, at dette – i de tilfælde, hvor en bevilling må anses for uforsvarlig – indebærer, at de er erstatningsansvarlige for tabet på hele lånet, og at det således ikke har betydning, om lånet eller en del heraf var udbetalt, da de deltog i bestyrelsens beslutning om efterbevilling af lånet.

Højesteret tiltræder endvidere, at det forhold, at et lån er udbetalt forud for bestyrelsens bevilling, ikke i sig selv medfører erstatningsansvar. Det afgørende er, som anført af landsretten, om bevillingen ud fra det grundlag, der forelå for Claus Ørskov og Lasse Lindblad på det tidspunkt, hvor de traf beslutning om efterbevilling, må anses for forsvarlig.

I tilfælde, hvor Henrik Juul har indstillet til bestyrelsen at bevilge et lån, og kreditindstillingen er uforsvarlig, fritager det ham ikke for erstatningsansvar, at bestyrelsen har bevilget lånet.

Hvis et lån, som må anses for uforsvarligt, er bevilget af Henrik Juul som en direktionsbevilling, kan Claus Ørskov og Lasse Lindblad være ansvarlige herfor, hvis det er godtgjort, at de har involveret sig ved lånebeslutningen.

Højesteret finder ligesom landsretten, at det er godtgjort, at Lasse Lindblad i flere tilfælde spillede en meget aktiv rolle i forbindelse med forhandlingen med kunden om låneengagementer og vilkårene herfor, at han i flere tilfælde har givet besked til bankens ansatte om bevilling af lån på en måde, der af de ansatte måtte forstås som en ordre om, at et lån skulle bevilges på bestemte vilkår, og at det var meget vanskeligt at sige Lasse Lindblad imod. Det forhold, at en beslutning om at bevilge et lån reelt må anses for truffet af Lasse Lindblad, eller det forhold, at han på anden måde har påvirket beslutningsprocessen, kan imidlertid som anført af landsretten ikke anses for i sig selv at være ansvarspådragende. Det afgørende er, om det på grundlag af de oplysninger, der forelå på tidspunktet for bevillingen, var forsvarligt at bevilge lånet.

4. De 11 udlånsengagementer

Højesteret finder det ikke godtgjort, at banken har været indrettet og drevet på en måde, der i sig selv kan begrunde et erstatningsansvar for Claus Ørskov, Lasse Lindblad eller Henrik Juul for tab på de 11 udlånsengagementer. Det beror således på en konkret vurdering af det enkelte udlånsengagement, om de kan pålægges erstatningsansvar.

ADR nr. 1904 ApS (ADR)

Engagementet med ADR bestod i bestyrelsens bevilling af et lån på 20 mio. kr. i februar 2007, Henrik Juuls bevilling af en forhøjelse af lånet med 0,5 mio. kr. i juni 2007 og en yderligere forhøjelse på 4,6 mio. kr. efterbevilget af bestyrelsen i juni 2008.

Landsretten har frifundet Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul for erstatningsansvar for lånebevillingerne i 2007. Landsretten har for så vidt angår det oprindelige lån navnlig lagt vægt på, at ADR havde en betydelig egenkapital og et positivt årsresultat i 2005 (og også i 2006), at Jesper Jørgensen, der ejede ADR, kautionerede for lånet med sin betydelige formue, og at der umiddelbart efter, at der var opstået usikkerhed om sikkerhedsværdien af det oprindelige pant på 24 mio. kr. i en ejendom i København, blev givet pant for 70 mio. kr. i en ejendom i Odense. For så vidt angår låneforhøjelsen med 0,5 mio. kr. har landsretten – ud over

beløbets størrelse – lagt vægt på, at lånet var begrundet med, at banken havde fået mandat til at sælge ejendommen i København.

Højesteret tiltræder af de grunde, der er anført af landsretten, at bevilling af lånene ikke udgjorde uforsvarlig långivning, og at der således ikke er grundlag for at pålægge Claus Ørskov, Lasse Lindblad eller Henrik Juul erstatningsansvar for bankens tab på lånene. Højesteret bemærker, at hvis Henrik Juul som direktør kan anses for at have haft ansvaret for, at der blev udbetalt 5 mio. kr. af lånet til ADR, før bestyrelsens bevilling forelå, er der af de grunde, der er anført af landsretten, ikke grundlag for at pålægge ham erstatningsansvar for denne udbetaling.

For så vidt angår forhøjelsen af låneengagementet i maj/juni 2008 med 4,6 mio. kr. har landsretten fundet Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul erstatningsansvarlige for det hermed forbundne tab på 3,8 mio. kr. Landsretten har navnlig lagt vægt på, at bevillingen skete på et tidspunkt, hvor der gennem en periode havde været overtræk på kreditten og var sket flere forlængelser af fristen for indfrielse af engagementet, at pantesikkerheden i ejendommen i Odense var frigivet, og ejendommen i København havde været begæret solgt på tvangsauktion, at der var usikkerhed om værdien af ejendommen i København, at de oplysninger, der forelå om ADR og Jesper Jørgensens økonomi, vedrørte 2006, og at værdien af det pant i anparter i to polske selskaber, der blev stillet til sikkerhed for låneforhøjelsen, ikke var belyst.

Højesteret tiltræder af de grunde, der er anført af landsretten, at bevillingen af lånet på 4,6 mio. kr. udgjorde uforsvarlig långivning, og at Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul er erstatningsansvarlige for bankens tab på dette lån. Det, som appellanterne har anført for Højesteret, herunder bl.a. vedrørende ADR's forventninger om forskellige favorable salg, som ikke er nævnt i kreditindstillingen og ikke er dokumenteret, kan ikke føre til en anden ansvarsvurdering.

Parterne er enige om den beløbsmæssige opgørelse af tabet. Højesteret tiltræder af de grunde, der er anført af landsretten, at der ikke er grundlag for at reducere erstatningen for tabet yderligere end sket. Højesteret tiltræder herunder, at Finansiell Stabilitet har opfyldt sin tabsbegrænsningspligt, idet bankens udbetaling til ADR's konkursbo af ca. 4,9 mio. kr. i januar 2010 må anses for at have været berettiget til imødegåelse af omstødelse af pant etableret i begyndelsen af januar 2009.

Højesteret tiltræder herefter, at Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul solidarisk skal betale 3,8 mio. kr. i erstatning vedrørende engagementet med ADR.

Nicola Vittorio Guiseppa Savoretti (Savoretti)

Engagementet med Savoretti bestod i bestyrelsens bevilling af en kredit på 4,7 mio. kr. i februar 2007.

Landsretten har frifundet Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul for erstatningsansvar for bevillingen af lånet med henvisning til, at værdien af den stillede sikkerhed i Walls-aktier ganske væsentligt oversteg det bevilgede og udbetalte beløb. Landsretten fandt derimod Henrik Juul erstatningsansvarlig for manglende opfølgning på den stop loss-bestemmelse, som var en forudsætning for bevillingen af lånet.

Højesteret tiltræder af de grunde, der er anført af landsretten, at bevillingen af lånet ikke udgjorde uforsvarlig långivning, og at Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul ikke som følge af lånebevillingen er erstatningsansvarlige over for banken.

Højesteret finder – ligesom landsretten – at Henrik Juul er erstatningsansvarlig for manglende opfølgning på stop loss-bestemmelsen. Højesteret har herved lagt vægt på, at der gik mere end 6 måneder fra det tidspunkt, hvor realisation af den illikvide aktie burde have været iværksat, til realisationen blev påbegyndt, og at overholdelsen af stop loss-bestemmelsen blev særligt indskærpet af bestyrelsen, der ved lånets bevilling tilkendegav, at der skulle være en ”tæt opfølgning på dette engagement og en eksekvering ved 3”, og at ”aktien bør tages op til værdi under skærpet opmærksomhed”. Henrik Juul var – i modsætning til kreditchef Michael Mikkelsen – til stede på bestyrelsesmødet under behandlingen af Savoretti-engagementet. Der foreligger ikke sikre oplysninger om, at Henrik Juul efterfølgende overlod det til Michael Mikkelsen at sørge for den tætte opfølgning på engagementet. Hertil kommer, at det i overensstemmelse med bankens forretningsgang må lægges til grund, at Henrik Juul hver måned modtog lister over samtlige bankens engagementer over 1 mio. kr. med angivelse af bl.a. eventuelle sikkerheder. Henrik Juul havde således særlig anledning til og mulighed for at følge lånet tæt og sikre efterlevelsen af bestyrelsens tilkendegivelse vedrørende stop loss-bestemmelsen.

Højesteret tiltræder herefter, at Claus Ørskov og Lasse Lindblad er frifundet for erstatningsansvar vedrørende engagementet med Savoretti, og at Henrik Juul er pålagt erstatningsansvar for bankens tab som følge af den manglende opfølgning på stop loss-bestemmelsen. Parterne er enige om, at tabet skal opgøres til 1.183.407,75 kr.

Lake Dümmer Invest ApS (Lake Dümmer)

For så vidt angår engagementet med Lake Dümmer er der for Højesteret spørgsmål om erstatningsansvar for bestyrelsens bevilling af en kredit på 45 mio. kr. i april 2007 og en forhøjelse af kreditten med 2,5 mio. kr. i maj 2007 samt frigivelse af DKA Consult A/S' kautionsforpligtelse i august 2008.

Landsretten har frifundet Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul for erstatningsansvar for lånebevillingerne i 2007. Landsretten har navnlig lagt vægt på, at AM-Gruppen, Synerco og DKA Consult, som ifølge regnskabsoplysningerne i kreditindstillingen alle havde meget betydelig egenkapital og positive årsresultater, kautionerede pro rata for 125 % af deres respektive ejerandele, at der blev stillet sikkerhed i Walls-aktier, og at der skulle tages pant i det grundstykke i Tyskland, som lånet blev bevilget til udvikling af. Landsretten har herudover lagt vægt på bl.a., at bankens revisor havde erklæret sig enig i ledelsens vurdering af, at risikoen på engagementet udgjorde en sædvanlig forretningsmæssig risiko. Hvad angår forhøjelsen af kreditten med 2,5 mio. kr. i maj 2007 lagde landsretten vægt på, at der var tale om et begrænset beløb, og at der blev stillet yderligere sikkerhed herfor.

Højesteret tiltræder af de grunde, der er anført af landsretten, at bevilling af lånene ikke udgjorde uforsvarlig långivning, og at der således ikke er grundlag for at pålægge Claus Ørskov, Lasse Lindblad eller Henrik Juul erstatningsansvar for bankens tab på lånene.

For så vidt angår frigivelsen af DKA Consults kautionsforpligtelse i august 2008 har landsretten frifundet Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul for erstatningsansvar og har herved henvist til, at Synerco samtidig med frigivelsen af kautionsforpligtelsen stillede sikkerhed for lånet i aktier med en kursværdi, der oversteg værdien af DKA Consults kautionsforpligtelse. Landsretten har endvidere fundet, at det ikke kan lægges til grund, at Claus Ørskov, Lasse Lindblad eller Henrik Juul på tidspunktet for frigivelsen af DKA Consults kautionsforpligtelse var klar over, at Synerco var i alvorlige økonomiske vanskeligheder.

Finansiel Stabilitet har til støtte for, at appellanterne har handlet ansvarspådragende, bl.a. henvist til de forklaringer, der under andre sager er afgivet af Peter Forchhammer og kurator i Synercos konkursbo, advokat Troels Tuxen. Højesteret finder, at disse oplysninger eller bevisførelsen i øvrigt ikke giver fuldt tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at Claus Ørskov, Lasse Lindblad eller Henrik Juul på tidspunktet for beslutningen om at frigive DKA Consults kautionsforpligtelse vidste eller burde vide, at Synerco var i alvorlige økonomiske problemer. Med denne bemærkning og i øvrigt af de grunde, der er anført af landsretten, tiltræder Højesteret, at der ikke er grundlag for at pålægge Claus Ørskov, Lasse Lindblad eller Henrik Juul erstatningsansvar for bankens tab som følge af frigivelsen af DKA Consults kaution.

Højesteret tiltræder herefter, at Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul er frifundet for erstatningsansvar vedrørende engagementet med Lake Dümmer.

Centerplan Allokton ApS (Centerplan Allokton)

For så vidt angår engagementet med Centerplan Allokton er der for Højesteret navnlig spørgsmål om erstatningsansvar for bestyrelsens bevilling af et lån på 135 mio. kr. i maj 2007. Herudover er der spørgsmål om erstatningsansvar for Centerplan Alloktons træk på 7,6 mio. kr. på kreditten i november 2007.

Landsretten har frifundet Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul for erstatningsansvar for bevillingen af lånet. Landsretten har lagt vægt på, at der til sikkerhed for lånet blev givet pant i den erhvervede aktiepost i Allokton AB og i anparterne i Centerplan Allokton, at sikkerheden endvidere bestod af selvskyldnerkautioner fra tre selskaber i Centerplan Gruppen, som Centerplan Allokton ikke var en del af, at Centerplan Gruppen efter de regnskabsmæssige oplysninger for 2006 havde en egenkapital på ca. 1,9 mia. kr., der i det væsentlige var baseret på værdien af ejendomme, og at Finanstilsynet i juni 2007 gav engagementet karakteren 2 a svarende til ”kunder med normal bonitet”.

Højesteret tiltræder af de grunde, der er anført af landsretten, at bevillingen ikke udgjorde uforsvarlig långivning, og at der således ikke er grundlag for at pålægge Claus Ørskov, Lasse Lindblad eller Henrik Juul erstatningsansvar for bankens tab på lånet. Det er herved også indgået i vurderingen, at bankens revisor i revisionsprotokollatet vedrørende årsrapport for 2007 erklærede sig enig i ledelsens vurdering af, at risikoen på engagementet udgjorde en sædvanlig forretningsmæssig risiko.

Højesteret tiltræder endvidere af de grunde, der er anført af landsretten, at der ikke er grundlag for at pålægge Claus Ørskov, Lasse Lindblad eller Henrik Juul erstatningsansvar for Centerplan Alloktons træk på 7,6 mio. kr. på kreditten i november 2007.

Højesteret tiltræder herefter, at Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul er frifundet for erstatningsansvar vedrørende engagementet med Centerplan Allokton.

Oskar Jensen Holding ApS (Oskar Jensen)

Engagementet med Oskar Jensen bestod af bevilling af en kredit på 25 mio. kr. i september 2007, som blev givet af Henrik Juul, og en forhøjelse af kreditten med yderligere 25 mio. kr. bevilget af bestyrelsen i oktober 2007. Herudover er der spørgsmål om erstatningsansvar for bevilling af en ændret sikkerhedsstruktur i november 2007.

Landsretten har frifundet Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul for erstatningsansvar vedrørende de bevilgede lån. For så vidt angår det første lån har landsretten lagt vægt på, at Oskar Jensen havde en god kredithistorie med en betydelig indtjening og egenkapital, at der blev stillet sikkerhed i aktier i datterselskabet Københavns Investeringsejendomme A/S og i tilknytning hertil blev indgået aftale om udbyttebegrænsning, og at revisor havde erklæret sig enig i ledelsens vurdering af, at risikoen på engagementet udgjorde en sædvanlig forretningsmæssig risiko. Med hensyn til bevillingen af forhøjelsen af kreditten har landsretten lagt vægt på, at denne forhøjelse først ville blive stillet til Oskar Jensens disposition, når banken havde modtaget tilfredsstillende sikkerhed i form af pant i fast ejendom.

Højesteret tiltræder af de grunde, der er anført af landsretten, at bevillingen af lånene ikke udgjorde uforsvarlig långivning, og at der således ikke er grundlag for at pålægge Claus Ørskov, Lasse Lindblad eller Henrik Juul erstatningsansvar for bankens tab på lånene.

Med hensyn til bevillingen af ændring af sikkerhedsstrukturen i november 2007 har landsretten frifundet Claus Ørskov med henvisning til, at han ikke deltog i bestyrelsens beslutning herom den 19. november 2007. Landsretten har endvidere fundet, at det under de foreliggende omstændigheder ikke er ansvarspådragende, at Claus Ørskov ikke inden godkendelsen af årsrapporten for Københavns Investeringsejendomme påså, om der var klausuler om udbyttebegrænsning, og at disse blev overholdt. Landsretten har derimod pålagt Lasse Lindblad og

Henrik Juul erstatningsansvar for, at bestyrelsen bevilgede den ændrede sikkerhedsstruktur. Landsretten har lagt vægt på, at det ikke var forsvarligt at frafalde kravet om pant i fast ejendom og acceptere, at kreditforhøjelsen på 25 mio. kr. blev stillet til Oskar Jensens disposition uden anden sikkerhed end pant i anpartskapitalen i Oskar Jensen og en hertil knyttet aftale om udbyttebegrænsning.

Med samme begrundelse som landsrettens finder Højesteret, at Claus Ørskov ikke kan pålægges erstatningsansvar for bevillingen af den ændrede sikkerhedsstruktur. Højesteret tiltræder endvidere, at Claus Ørskov ikke er erstatningsansvarlig som følge af udlodning af udbytte i Københavns Investeringsejendomme i strid med den aftalte udbyttebegrænsning.

Af de grunde, der er anført af landsretten, tiltræder Højesteret, at Henrik Juul og Lasse Lindblad, der henholdsvis indstillede til og deltog i bestyrelsens bevilling af den ændrede sikkerhedsstruktur, er erstatningsansvarlige for bankens tab herved.

Parterne er enige om den beløbsmæssige opgørelse af tabet. Højesteret finder ikke grundlag for, som anført af Finansiell Stabilitet, at anse også udbetalingen af det første lån på 25 mio. kr. for at have været betinget af, at Oskar Jensen forinden stillede sikkerhed i form af pant i fast ejendom. Tabet kan derfor opgøres som sket.

Højesteret tiltræder herefter, at Claus Ørskov er frifundet for erstatningsansvar, og at Lasse Lindblad og Henrik Juul solidarisk skal betale 19 mio. kr. i erstatning vedrørende engagementet med Oskar Jensen.

TLP Holding ApS (TLP Holding)

Bankens udlånsengagement med TLP Holding bestod i første omgang i en kassekredit på 7,5 mio. kr. bevilget af Henrik Juul i november 2007 og en forhøjelse heraf til 15 mio. kr. ligeledes bevilget af Henrik Juul i november 2007. Kassekreditten blev i december 2007 nedbragt til 2 mio. kr. og herefter forhøjet til 5 mio. kr.

Landsretten har frifundet Henrik Juul for erstatningsansvar for lånebevillingerne med henvisning til, at det efter bevisførelsen må lægges til grund, at der blev etableret en kassekredit med et maksimum på 5 mio. kr., og at banken til sikkerhed herfor fik håndpant i en række aktier og i TLP Holdings bankindestående. Landsretten har i den forbindelse anført, at der ikke for ta-

bet på denne kredit er den nødvendige årsagssammenhæng og adækvans med Henrik Juuls lånebevillinger i november 2007.

Højesteret finder, at det efter de foreliggende oplysninger må lægges til grund, at der – efter at den oprindeligt bevilgede kassekredit i december 2007 var nedbragt til 2 mio. kr. – blev bevilget en engagementsudvidelse, således at der blev etableret en ny kassekredit med et maksimum på 5 mio. kr. Bevillingen heraf kan som anført af landsretten ikke anses for uforsvarlig, når henses til den stillede sikkerhed, og Højesteret tiltræder således, at der ikke er grundlag for at pålægge Henrik Juul – eller Claus Ørskov og Lasse Lindblad – erstatningsansvar for tab på lånebevillingerne til TLP Holding i 2007/2008.

Henrik Juul bevilgede i maj 2009 et lån på 5,5 mio. kr. til TLP Holding.

Landsretten har fundet Henrik Juul erstatningsansvarlig herfor og har herved lagt vægt på, at der ikke var stillet tilstrækkelig sikkerhed for lånet, og at TLP Holding på bevillingstidspunktet ikke havde likviditet eller formue, der gjorde det antageligt, at selskabet kunne honorere sine forpligtelser.

Højesteret tiltræder, at bevillingen i maj 2009 udgjorde uforsvarlig långivning, og at Henrik Juul som følge heraf skal erstatte bankens tab. Højesteret har herved også lagt vægt på, at lånet blev bevilget efter finanskrisens indtræden og efter Finanstilsynets advarsler til banken i sommeren 2008 og igen i september samme år om at udvise forsigtighed med, hvem banken lånte penge ud til, samt Finanstilsynets advarsel i december 2008 om manglende nedbringelse af udlån trods yderligere forværring af boniteten af bankens engagementer. Det, som Henrik Juul har anført for Højesteret, herunder bl.a. om at formålet med lånet var opkøb af aktier i forbindelse med fusion mellem Renewagy A/S og Colexon Energy AG, kan ikke føre til et andet resultat.

Højesteret finder, at Finansiell Stabilitet ikke har godtgjort, at Claus Ørskov eller Lasse Lindblad har været involveret i lånebevillingen i maj 2009, og der er således ikke grundlag for at pålægge dem et ansvar for bankens tab på lånet.

For så vidt angår bestyrelsens bevilling i august 2009 af et lån på 7,5 mio. kr. har landsretten fundet dette uforsvarligt og ansvarspådragende for Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik

Juul. Landsretten har navnlig lagt vægt på den stærkt negative økonomiske udvikling i selskabet og på, at der ikke blev stillet tilstrækkelig sikkerhed for lånet. Landsretten fandt dog, at banken isoleret set ikke havde lidt tab på bevillingen, idet lånet blev indfriet i december 2009 med midler fra Toldbodgade 10 B ApS' konto i banken. Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul blev som følge heraf ikke pålagt erstatningsansvar vedrørende denne del af engagementet. Landsretten bemærkede, at da det var ansvarspådragende at bevilge lånet, kan indfrielsen heraf ikke fradrages i bankens tab på engagementet med Toldbodgade.

Højesteret tiltræder landsrettens bedømmelse.

Højesteret tiltræder herefter, at Claus Ørskov og Lasse Lindblad ikke er erstatningsansvarlige vedrørende engagementet med TLP Holding, og at Henrik Juul er erstatningsansvarlig vedrørende bevillingen af lånet på 5,5 mio. kr. i maj 2009.

Parterne er enige om den beløbsmæssige opgørelse af tabet. Højesteret tiltræder af de grunde, der er anført af landsretten, at der ikke er grundlag for at reducere erstatningen for tabet. Henrik Juul har heller ikke for Højesteret godtgjort, at banken som følge af hans ansvarspådragende långivning har opnået følgeforretninger fra kunder eller tilknyttede selskaber, at banken ved den skete opsigelse af engagementet med kort varsel blev påført et tab, der kunne og burde være undgået, idet debitor ville have været i stand til at betale, hvis opsigelsen ikke var sket, eller at Finansiell Stabilitet har tilsidesat sin tabsbegrænsningspligt ved realiseringen af de Colexon-aktier, som banken havde sekundær pant i til sikkerhed for engagementet.

Henrik Juul skal herefter som anført af landsretten betale 4.691.576,21 kr. i erstatning vedrørende engagementet med TLP Holding.

Nanocover A/S (Nanocover)

Engagementet med Nanocover bestod i, at Henrik Juul bevilgede et lån på 1,2 mio. kr. i juli 2008, forhøjede lånet i november 2008 til 1,7 mio. kr. og yderligere forhøjede lånet i december 2008, så lånet på dette tidspunkt udgjorde 2,13 mio. kr.

Landsretten har pålagt Henrik Juul erstatningsansvar for uforsvarlig långivning, men har ikke fundet grundlag for at pålægge Claus Ørskov og Lasse Lindblad erstatningsansvar for lånebevillingerne. Som begrundelse for Henrik Juuls ansvar har landsretten henvist til, at såvel Na-

nocovers egenkapital som resultat var negativ med betydelige beløb, at selskabets kortfristede gældsforpligtelser oversteg selskabets kortsigtede aktiver, at der forventedes et stort underskud i 2008, at selskabet stadig var i udviklingsfasen, at sikkerheden for lånet var et varelager, hvis værdi ikke var angivet, og at banken samme dato som kreditindstillingen i et brev til Finanstilsynet havde anført, at Nanocover ifølge selskabets ledelse ikke havde mulighed for at indhente finansiering fra anden side, og at selskabet ville gå konkurs, hvis en redningsplan ikke blev gennemført. For så vidt angår forhøjelserne af lånet har landsretten ikke fundet det forsvarligt, at der blev ydet kredit på baggrund af en kreditindstilling, hvori det var anført, at det var besluttet, at Nanocovers aktiviteter skulle lukkes ned, men at selskabet skulle bestå til brug for andre aktiviteter, og at kreditten blev bevilget på grund af mulighederne for god indtjening i bankens investmentafdeling samt virksomhedens potentiale for at skabe vækst og indtjening på markedet inden for nanoteknologi.

Af de grunde, der er anført af landsretten, tiltræder Højesteret, at Claus Ørskov og Lasse Lindblad ikke er erstatningsansvarlige for lånebevillingerne. Der er heller ikke grundlag for at pålægge Claus Ørskov erstatningsansvar for Nanocovers yderligere træk på kreditten – ud over hvad der var bevilget – efter, at han ved bestyrelsens behandling og tiltræden af revisionsprotokollat af 23. marts 2009 vedrørende bankens årsrapport for 2008 var blevet orienteret om, at banken havde deltaget i rekonstruktionen af Nanocover og i den forbindelse havde ydet Nanocover lån.

Højesteret tiltræder af de grunde, der er anført af landsretten, at Henrik Juul har handlet ansvarspådragende dels ved at bevilge lånet til Nanocover med viden om, at selskabet var nødlidende og truet af konkurs, uden at der var sikkerhed for lånet, dels ved at forhøje lånet uden sikkerhed og uden nogen udsigt til, at selskabet ville kunne betale lånet tilbage. Højesteret bemærker herved, at bankens pant i Nanocovers varelager må anses for at have haft ingen eller kun ringe værdi. Heller ikke selskabets mulige værdi som ”børsskal” eller bankens mindre aktiepost i Nanocover kunne begrunde långivningen. Det forhold, at det forventede underskud i selskabet for 2008 ikke som angivet af landsretten var 8 mio. kr., men 6 mio. kr., kan ikke føre til en anden bedømmelse.

Parterne er for Højesteret enige om, at tabet udgør 2.245.959,20 kr. Højesteret finder ligesom landsretten, at Henrik Juul ikke har godtgjort, at de aktier i Nanocover, som blev overdraget til banken ved aftalen af 30. december 2009 med Lindforch Invest I ApS, havde en højere

værdi end det opgjorte beløb på 181.266,87 kr. Nanocover var på overdragelsestidspunktet nødlidende og havde indstillet sine aktiviteter, og selskabet blev afnoteret på børsen pr. 5. januar 2010, hvorfor der ikke er grundlag for at antage, at aktierne i Nanocover på overdragelsestidspunktet den 30. december 2009 reelt havde en værdi, der svarede til aktiens børskurs. Der er derfor ikke grundlag for at fradrage yderligere i erstatningen for tabet end sket.

Højesteret tiltræder herefter, at Claus Ørskov og Lasse Lindblad er frifundet for erstatningsansvar, og finder, at Henrik Juul skal betale 2.245.959,20 kr. i erstatning vedrørende engagementet med Nanocover.

Synerco ApS (Synerco)

For Højesteret er der spørgsmål om erstatningsansvar for Claus Ørskov og Lasse Lindblad for bankens tiltræden i oktober 2008 af en aftale om, at 6 mio. kr., som tilkom banken, skulle overføres til DKA Administration ApS og derefter i forbindelse med Synercos salg af Polinvest A/S til DKA Administration skulle betales til Forstædernes Bank til nedbringelse af Synercos mellemværende med denne bank.

Landsretten har fundet Claus Ørskov og Lasse Lindblad erstatningsansvarlige for frigivelsen af de 6 mio. kr. Landsretten har henvist til, at aftalen var til gavn for DKA Administration og dermed Lasse Lindblad, som igennem DKA Consult ejede 80 % af anparterne i DKA Administration, at Claus Ørskov og Lasse Lindblad vidste eller burde vide, at Synerco var i alvorlige økonomiske vanskeligheder på tidspunktet for aftalen om frigivelsen af de 6 mio. kr., at aftalen ikke indebar nogen modydelse til banken, og at Synerco ikke uden særlig bevilling kunne have trukket de 6 mio. kr. fra sin kreditramme i banken.

Højesteret tiltræder af de grunde, der er anført af landsretten, at frigivelsen af de 6 mio. kr. var ansvarspådragende for Claus Ørskov og Lasse Lindblad, og at de som følge heraf er erstatningsansvarlige for det hermed forbundne tab.

Parterne er enige om den beløbsmæssige opgørelse af tabet. Claus Ørskov og Lasse Lindblad har ikke godtgjort, at overførslen af de 6 mio. kr. til DKA Administration i stedet for til banken var nødvendig for, at banken kunne opnå en indtægt vedrørende et projekt i Bulgarien. Tabet kan derfor opgøres som sket.

Højesteret tiltræder herefter, at Claus Ørskov og Lasse Lindblad solidarisk skal betale 6 mio. kr. i erstatning vedrørende engagementet med Synerco.

Toldbodgade 10 B ApS (Toldbodgade)

Engagementet med Toldbodgade bestod i bestyrelsens bevilling af et lån på 39,4 mio. kr. i december 2008. Lånet blev efter det oplyste bevilget med henblik på at løse et problem, der var opstået mellem banken og Ole Vagner i forbindelse med bankens køb af aktier i Nordicom A/S for ca. 35 mio. kr.

Landsretten har fundet Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul erstatningsansvarlige og har herved navnlig lagt vægt på, at konstruktionen med bevillingen af lånet på 39,4 mio. kr. må karakteriseres som et redningsforløb med henblik på at afværge et truende tab, og at lånet ikke var tilrettelagt således, at risikoen for tab blev elimineret, at lånet blev ydet til et nystiftet selskab med meget beskeden egenkapital uden kaution fra ejeren af selskabet og oprindeligt uden nogen form for sikkerhed, at lånet blev givet til køb af aktier til en kurs, der oversteg den aktuelle markedsværdi med ca. 25 mio. kr., at Toldbodgade ikke havde evne til at betale sine forpligtelser ud af sin likviditet eller i øvrigt havde dokumenteret en tilbagebetalingsevne, og at der i øvrigt ingen sikkerhed var for lånet, herunder for at Toldbodgade ikke disponerede over de indbetalinger, der kom fra bankens moderselskab Capinordic A/S.

Højesteret tiltræder af de grunde, der er anført af landsretten, at bevillingen af lånet var ufor-svarlig, og bemærker herudover, at der ikke er grundlag for at anse nedbringelsen af engagementet og bevillingen i juni 2009 af et lån på ca. 9,1 mio. kr. til Toldbodgade mod sikkerhed i Nordicom-aktier for at have brudt årsagssammenhængen mellem lånebevillingen i december 2008 og det lidte tab.

Parterne er enige om, at tabet på engagementet – som følge af indbetalinger efter landsrettens dom – udgør 9.125.467,99 kr. Heller ikke efter bevisførelsen for Højesteret findes det godtgjort, at Finansiell Stabilitet har tilsidesat sin tabsbegrænsningspligt ved realiseringen af de aktier, der lå til sikkerhed for engagementet, eller at den ufor-svarlige långivning har medført afledte indtægter for banken, som skal fradrages ved opgørelsen af tabet.

Herefter og da det, som appellanterne i øvrigt har anført for Højesteret, ikke kan føre til et andet resultat, finder Højesteret, at Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul solidarisk skal betale 9.125.467,99 kr. i erstatning vedrørende dette engagement.

Alpen Holidays Ferienhäuser GmbH (Alpen Holidays)

Engagementet med Alpen Holidays bestod i bestyrelsens bevilling af et lån i februar 2009 på 48.425.000 kr. Formålet med lånet var indfrielse af Alpen Holidays' øvrige kreditorer og finansiering af den løbende drift af selskabets hotel i Østrig, indtil det blev solgt.

Landsretten har fundet bevillingen af lånet uforsvarlig og har pålagt Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul erstatningsansvar for det med lånet forbundne tab. Landsretten har lagt vægt på, at bevillingen blev givet efter finanskrisens indtræden, og efter at Finanstilsynet havde advaret banken om risikoen ved omfattende ejendomseksponering og om manglende nedbringelse af udlån trods forringet bonitet, at det efter forklaringen fra vurderingsmand Knud Larsen var vanskeligt på bevillingstidspunktet for en køber af hoteller at få finansiering, og at forudsætningen om hurtigt salg derfor var vanskelig at opfylde, at hotellet var nødlidende, og at såvel egenkapital som resultat af primær drift var negativ, at der ikke forelå nogen vurdering af hotellets værdi på bevillingstidspunktet, at der ikke var dokumentation for, at der forelå konkrete købstilbud eller for udgifterne til opførelsen af hotellet, at Bank Austria havde tinglyst pant i hotellet på 11,9 mio. euro med førsteprioritet, at en stor del af lånet blev brugt til at begunstige andre selskaber i Capinordic-koncernen, og at kreditchef Michael Mikkelsen og hans medarbejder Martin Hjort Hansen har forklaret, at konklusionen i kreditindstillingen var givet på forhånd.

Højesteret tiltræder af de grunde, der er anført af landsretten, at bevillingen af lånet i februar 2009 var uforsvarlig, og at Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul som følge heraf er erstatningsansvarlige for det hermed forbundne tab. Det, som appellanterne har anført for Højesteret, herunder om udgifterne til opførelse af hotellet, kan ikke føre til en anden vurdering. Højesteret bemærker herved, at hotellets værdi på bevillingstidspunktet ikke afhang af, hvor meget der var investeret i opførelsen af hotellet, men af hvad en køber på dette tidspunkt måtte være villig til at betale.

Parterne er enige om den beløbsmæssige opgørelse af tabet. Højesteret finder det ikke godtgjort, at Finansiell Stabilitet har tilsidesat sin tabsbegrænsningspligt ved ikke at have rejst til-

bagebetalingskrav mod de med banken koncernforbundne selskaber. Herefter og af de grunde, der er anført af landsretten, kan tabet opgøres som sket.

Højesteret tiltræder herefter, at Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul solidarisk skal betale 35.812.703,98 kr. i erstatning vedrørende engagementet med Alpen Holidays.

Administrationsselskabet af 1. august 2008 ApS (Administrationsselskabet)

Bankens engagement med Administrationsselskabet bestod i Henrik Juuls bevilling af et lån i juni 2009 på ca. 3,8 mio. kr. og forhøjelse af lånet i september/oktober 2009 til 7,65 mio. kr.

Landsretten har fundet lånebevillingerne uforsvarlige og har pålagt Henrik Juul og Lasse Lindblad erstatningsansvar for det hermed forbundne tab, hvorimod landsretten ikke har fundet grundlag for at gøre Claus Ørskov ansvarlig for långivningen. Som begrundelse for Henrik Juuls og Lasse Lindblads erstatningsansvar har landsretten navnlig henvist til, at de to lånebevillinger havde indbyrdes sammenhæng, og at det må have stået Henrik Juul klart, at han i juni 2009 reelt tog stilling til en kredit uden sikkerhed på ikke under 6,5 mio. kr., at Administrationsselskabets økonomi bestod i et ejerskab af 50 % af selskabet K/S Bryggen Invest, hvis eneste aktiv var en udlejningsejendom, hvorom kreditchef Michael Mikkelsen havde udtalt, at der på ingen måde forelå en markedskonform vurdering, og at det må have stået Henrik Juul klart, at Lasse Lindblad havde en egeninteresse i, at Julemosegaard ApS, som Lasse Lindblad var medejer af, fik solgt anparterne i K/S Bryggen Invest, hvilket måtte give anledning til skærpet opmærksomhed. For så vidt angår Lasse Lindblads ansvar for den uforsvarlige långivning har landsretten lagt vægt på en række mails, der viser hans involvering.

Højesteret tiltræder af de grunde, der er anført af landsretten, at Henrik Juul ved sine lånebevillinger og Lasse Lindblad ved sin involvering har pådraget sig erstatningsansvar for det med lånene forbundne tab. Det kan ikke føre til et andet resultat, at der i optionsaftalen mellem Julemosegaard og Administrationsselskabet om overdragelse af 50 % af K/S Bryggen Invest var indsat en bestemmelse om, at Julemosegaard var indstillet på at låne Administrationsselskabet 3,5 mio. kr. til køb af anparterne i K/S Bryggen Invest, hvis Administrationsselskabet ikke var i stand til at betale dette beløb.

Finansiel Stabilitet har heller ikke for Højesteret godtgjort, at Claus Ørskov har været involveret i långivningen, og der foreligger således ikke grundlag for at pålægge ham ansvar.

Parterne er enige om den beløbsmæssige opgørelse af tabet. Heller ikke for Højesteret har appellanterne godtgjort, at banken har fået afledte indtægter eller fordele ved engagementet, der kan fratrækkes ved opgørelsen af tabet. Højesteret tiltræder, at etableringen af lånet og udbetalingerne til Administrationsselskabet ikke kan anses som honorar til Carsten Leveau for bistand vedrørende bankens nødlidende engagement med Centerplan Allokton, idet banken ikke ved långivningen forsvarligt kunne indregne en tabsrisiko som en honorering for andre tjenester. Højesteret finder det ikke godtgjort, at Finansiell Stabilitet har tilsidesat sin tabsbegrænsningspligt i forbindelse med salg af ejendommen tilhørende K/S Bryggen Invest. Tabet kan derfor opgøres som sket.

Højesteret tiltræder herefter, at Claus Ørskov er frifundet for erstatningsansvar, og at Lasse Lindblad og Henrik Juul solidarisk skal betale 7.112.655,39 kr. i erstatning vedrørende engagementet med Administrationsselskabet.

5. Decharge

Højesteret tiltræder af de grunde, der er anført af landsretten, at decharge for årene 2006-2008, som blev meddelt på generalforsamlinger i banken i 2007, 2008 og 2009, ikke kan føre til ansvarsfrihed for tab lidt på udlånsengagementer de pågældende år.

6. Lempelse

Appellanterne har anført, at erstatningsansvaret bør lempes i henhold til den dagældende aktieselskabslovs § 143, stk. 1 (nu selskabslovens § 363, stk. 1) eller efter erstatningsansvarslovens § 24. Henrik Juul har herudover henvist til erstatningsansvarslovens § 23, stk. 3.

Appellanternes ansvarspådragende handlinger er foretaget som led i udførelsen af deres hverv i banken. Henset hertil og til graden af den udviste uagtsomhed finder Højesteret ikke grundlag for at lempe erstatningsansvaret for nogen af dem.

7. Konklusion

Højesteret stadfæster landsrettens dom med den ændring, at tabet på engagementerne med Toldbodgade, Nanocover og Savoretti opgøres til henholdsvis 9.125.467,99 kr., 2.245.959,20 kr. og 1.183.407,75 kr., således at det samlede erstatningskrav udgør 88.971.770,52 kr.

Herefter skal Claus Ørskov, Lasse Lindblad og Henrik Juul solidarisk til Finansiell Stabilitet betale 48.738.171,97 kr. med procesrente fra den 20. december 2010.

Herudover skal Claus Ørskov og Lasse Lindblad solidarisk til Finansiell Stabilitet betale 6.000.000 kr. med procesrente fra den 20. december 2010.

Endvidere skal Lasse Lindblad og Henrik Juul solidarisk til Finansiell Stabilitet betale 26.112.655,39 kr. med procesrente fra den 20. december 2010.

Endelig skal Henrik Juul alene til Finansiell Stabilitet betale 8.120.943,16 kr. med procesrente fra den 20. december 2010.

8. Sagsomkostninger

Højesteret finder ikke grundlag for at ændre landsrettens sagsomkostningsafgørelse.

Efter sagens udfald sammenholdt med parternes påstande skal ingen af parterne betale sagsomkostninger for Højesteret til nogen anden part.

Thi kendes for ret:

Claus Ørskov, Henrik Lasse Lindblad og Henrik Juul skal solidarisk til Finansiell Stabilitet betale 48.738.171,97 kr. med procesrente fra den 20. december 2010.

Claus Ørskov og Henrik Lasse Lindblad skal solidarisk til Finansiell Stabilitet betale 6.000.000 kr. med procesrente fra den 20. december 2010.

Henrik Lasse Lindblad og Henrik Juul skal solidarisk til Finansiell Stabilitet betale 26.112.655,39 kr. med procesrente fra den 20. december 2010.

Henrik Juul skal herudover til Finansiell Stabilitet betale 8.120.943,16 kr. med procesrente fra den 20. december 2010.

Landsrettens sagsomkostningsafgørelse stadfæstes.

Ingen af parterne skal betale sagsomkostninger for Højesteret til nogen anden part.

--oo0oo--

Udskriftens rigtighed bekræftes.

Højesteret, den 15. januar 2019.

Kirsten Lohmann

kontorfuldmægtig